МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ І НАВУКІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
ВІЦЕБСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ ІМЯ П.М.МАШЭРАВА

НАРОДНАЯ МУЗЫЧНАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Электронны канспект лекцый для студэнтаў педагагічных факультэтаў ВНУ

ВІЦЕБСК - 2012г.

Репозиторий ВГУ

Укладальнік прaграмнага, лекцыйнага і практычнага матэрыялаў курса “Народная музычная творчасць” ***Кернажыцкая Л.П.***, выкладчык кафедры музыкіУА «ВДУ імя П.М.Машэрава»

Камп’ютарны набор ***Волкава А.А.***

Рэдактар ***Сцепановіч У.П.***

Репозиторий ВГУ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Народная музычная творчасць мае своеасаблівую значнасць у сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў музычнага мастацтва вышэйшай музычна-педагагічнай адукацыі ў святле сучасных падыходаў да асэнсавання тэорыі і практыкі беларускай этнамузыкалогіі. Гэта выяўляецца: у разуменні **традыцыйнага мастацтва** ў цэлым, як асновы **нацыянальнай культуры**, ядра **этнакультуры**; у вылучэнні **аўтэнтычнай традыцыйнай культуры**, як асаблівай, спецыфічнай галіны нацыянальнай культуры ў адрозненні ад прафесійнага і самадзейнага мастацтва і ў асэнсаванні **сінкрэтызму традыцыйнай культуры** - зніітаванасці ўсіх відаў матэрыяльнай і духоўнай творчай дзейнасці народа (слоўнай, музычнай, абрадавай, харэаграфічнай, драматычнай, дэкаратыўна-прыкладной і інш.) “ў іх спрадвечным, адэкватным генетычным вытокам выглядзе без якіх бы то ні было апрацовак”. (2. с.69).

Сучасныя патрабаванні дзяржаўнай культурнай палітыкі Рэспублікі Беларусь падкрэсліваюць значнасць развіцця прыярытэтных накірункаў па захаванню і падтрымцы народнага мастацтва (у тым ліку і музычнага), надання асаблівай увагі патрыятычнаму выхаванню моладзі, якое немагчыма без каранёвага асэнсавання спецыфікі традыцыйнай культуры беларусаў.

Актуальна і складанне асноў па аптымізацыі і развіццю музычнай адукацыі ў РБ, якія ў першую чаргу павінны базіравацца на асаблівасцях беларускай этнакультуры.
Электронны канспект лекцый створаны на аснове праграмы- канспекта “Народная музычная творчасць”(Кернажыцкая Л.П. Віцебск-2003г.,2008г.)

Праграма “Народная музычная творчасць” распрацавана з улікам сучасных патрабаванняў да падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музычнага мастацтва вышэйшых навучальных устаноў педагагічных спецыяльнасцяў і на аснове аналізу дзяржаўнай нарматыўнай дакументацыі.

Найважнейшымі нарматыўнымі дакументамі з’яўляюцца:

- План мерапрыемстваў па рэалізацыі “Канцэпцыі нацыянальнай бяспекі РБ” (Забяспячэнне бяспекі РБ у гуманітарнай сферы).
  Зацверджана распараджэннем Прэзідэнта РБ ад 07.08.2002г. № 218 р.п.
- Рэкамендацыі ЮНЕСКО “Аб захаванні фальклору”. Лістапад, 1989г. XXV сесія Генеральнай канферэнцыі ААН адукацыі, навукі і культуры.

- Міжнародная канвенцыя па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Парыж,17 кастрычніка 2003 г.

- **Закон Рэспублікі Беларусь АБ АХОВЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ** (9 студзеня 2006 г. N 98-З.)Прыняты Палатай прадстаўнікоў 12 снежня 2005 года. Адобраны Саветам Рэспублікі 21 снежня 2005 года),(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

- **ПАЛАЖЭННЕ АБ АЎТЭНТЫЧНЫМ ФАЛЬКЛОРНЫМ КАЛЕКТЫВЕ МАСТАЦКАЙ ТВОРЧАСЦІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ**

  Зацверджана Пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 11.04.2008 N 13

- Рэкамендацыі па ахове, захаванню, пераемнасці і папулярызацыі беларускага аўтэнтычнага фальклору" (лабараторыя традыцыйнага мастацтва БелДІПК).

Вышэйпералічаныя дакументы падкрэсліваюць значнасць традыцыйнай культуры ў дзяржаўнай культурнай палітыцы і актуалізуюць ролю традыцыйнай культуры (народнай творчасці) у выхаваўчым і адукацыйным працэсах навучальных установ Рэспублікі Беларусь, у тым ліку і ВНУ.

Асновы тэрміналагічнага, практычнага матэрыялу курса "Народная музычная творчасць" базіруюцца на ведах, уменнях, навыках, атрыманых студэнтамі пры вывучэнні музычнага фальклору ў сярэдніх спецыяльных установах (музычныя вучылішчы, музычныя аддзяленні педагагічных каледжаў, навучальныя культурна-асветныя ўстановы).

Спецыфіка курса "Народная музычная творчасць" у ВНУ вызначаецца мэтамі і задачамі, якія рэалізуюцца ў працэсе лекцый, семінараў, самастойнай работы студэнтаў.

Мэты курса "Народная музычная творчасць":

- асэнсаванне студэнтамі народнай музычнай творчасці, асабліва яе аўтэнтычных формаў, як жывога мастацтва і найважнейшай галіны нацыянальнай мастацкай культуры;
- падрыхтоўка спецыялістаў музычнага мастацтва да прафесійнай дзейнасці, непасрэдна звязанай са з'явамі народнай музычнай культуры як у яе непасрэдным, так і ў апасрэдаваным існаванні (у выканаўчай, педагагічнай, даследчай, арганізацыйна-асветніцкай практыцы);
- выхаванне зацікаўленых асэнсаваных адносін да фальклору як нацыянальнага і сусветнага здабытку, крыніцы маральна-этычных і духоўных каштоўнасцяў, без якіх немагчыма здаровае і гарманічнае развіццё асобы і грамадства ў цэлым.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

- сфарміраваць у студэнтаў паўнацэннае ўспрыманне народнай музычнай творчасці, разуменне значнасці музычнага фальклору ў развіцці нацыянальнай музычнай культуры;
- даць метадалагічныя асновы ў вывучэнні народнай музычнай творчасці, этапаў развіцця фальклору, яго вядучых жанраў у разнастайнасці іх рэгіянальнай стылістыкі;
- развіваць навыкі тэарэтычнай і практычнай дзейнасці студэнтаў у рабоце з праявамі музычнай культуры вуснай традыцыі, актывізаваць дзейнасць студэнтаў па вывучэнню, папулярызацыі, збіранню, запісу ўзораў народнай музычнай творчасці;
- выхоўваць высокаэтычныя адносіны ў выкарыстоўванні узораў аўтэнтычнай традыцыйнай музычнай культуры ў стылізаваных формах музычнага мастацтва;

Рэпазіторый ВДУ

- накіраваць увагу студэнтаў на магчымасці шырокага выкарыстоўвання каштоўнасцяў народнай музычнай творчасці ў практыцы музычнага выхавання, культурна-асветніцкай, даследчай дзейнасці.

Практычная выніковасць курса "Народная музычная творчасць" выяўляецца:

- у веданні студэнтамі асноў традыцыйнай народнай музычнай творчасці, разуменні сінкрэтычнасці ўсіх відаў традыцыйнага мастацтва, асэнсаванні спецыфікі развіцця фальклярыстычнай дзейнасці;
- ва ўменні прадэманстраваць песенны і інструментальны ілюстратыўны фальклорны матэрыял у прыбліжанай да аўтэнтычнай манеры выканання;
- у практыцы развіцця навыкаў этнафальклорных палявых даследванняў у працэсе збору музычнага фальклору, а таксама ў працэсе тэарэтычных абагульненняў пры рабоце з фальклярыстычнай літаратурай.

Змест праграмы распрацаваны на аснове багацейшых здабыткаў навукова-метадычнай і практычнай дзейнасці фальклярыстаў мінулага і сучаснасці Беларусі, Расіі, Украіны.

У цэнтры вывучэння народнай музычнай творчасці - беларускі фальклор. Асэнсаванне спецыфікі ўсходнеславянскага фальклору адбываецца пры абагульненым параўнальным аналізе асаблівасцяў беларускага, рускага, украінскага фальклорнага музычнага мастацтва, спецыфікі лакальных адрозненняў рэгіянальнага фальклору Беларусі.

Значная ўвага ў вывучэнні курса "Народная музычная творчасць" надаецца жанрам найстаражытнейшага фальклорна-гістарычнага пласту, развіццё якога бярэ пачатак з часоў зараджэння мастацкай культуры дародавага грамадства і мае месца ў праявах сучаснай культуры беларусаў.

Авалоданне практычным матэрыялам народнай музычнай творчасці накіравана:

- на асэнсаванне спецыфікі традыцыйнага музычнага мастацтва, зберажэнне яго праяў у жывой народнай памяці ў пасіўным і актыўным рэпертуары носьбітаў аўтэнтычнага фальклору;
- на выяўленне спецыфічных рэгіянальных жанраў музычнай народнай творчасці (напрыклад, валачобных, купальскіх песень, прыпевак, каляднай гульні "Жаніцьба Цярэшкі", асаблівасцяў жніўных, восеньскіх, радзінных, вясельных песень, пахавальных, вясельных галашэнняў, харэаграфічнага фальклору і інш.).

Асэнсаванне спецыфікі народнай музычнай культуры беларусаў вуснай традыцыі дапамагае студэнтам разумець статус музычнага фальклору як "гісторыка-культурная нацыянальная каштоўнасць".

Вывучэнне беларускай народнай музычнай творчасці як "базавага" фальклору не парушае сістэму цэласнасці разумення традыцыйнай музычнай культуры ўсходніх славян.

Правядзенне аўдыторных (лекцыйных) заняткаў са студэнтамі аддзялення завочнага навучання ВНУ адбываецца ў кансультатыўна-тэзісным вызначэнні ведаў, уменняў, навыкаў, накіраваных на вырашэнне мэты, задач курса.

Асноўная работа па вывучэнню курса "Народная музычная творчасць" вядзецца ў працэсе пазааўдыторнай, самастойнай тэарэтычнай (работа з фальклярыстычнымі літаратурнымі крыніцамі, напісанне рэферата па зададзенай тэме) і практычнай (вывучэнне ілюстратыўнага музычнага фальклорнага матэрыялу), а таксама этнадаследчай палявой (збіранне фальклору) дзейнасці студэнтаў.

Сістэма самастойнай пазааўдыторнай работы студэнтаў уключае:

Рэпазіторый ВДУ

- падрыхтоўку тэарэтычнага блоку “Народная музычная творчасць” у працэсе вывучэння фалькларыстычных літаратурных крыніц;
- актывізацыю існуючага вопыту і, па неабходнасці, развучванне ўзораў народнай музычнай творчасці з практычнага блоку курсу па самастойнаму выбару фальклорных твораў, з улікам прапанаванага жанравага пераліку (магчыма, па выбару выкладчыка);
- напісанне рэферата па выбранай тэме з акцэнтаваннем увагі на рэгіянальныя (лакальныя) асаблівасці традыцыйнага мастацтва;
- запіс і расшыфроўку ўзораў народнай (музычнай) творчасці ад людзей блізкага асяроддзя.

Выніковы кантроль ведаў студэнтаў вызначаецца вучэбным планам у форме заліку.

На залік студэнт прадстаўляе:

Вусны адказ па тэарэтычнаму блоку курса “Народная музычная творчасць”.

Ілюстратыўны паказ музычнага фальклору па практычнаму (жанраваму) блоку курса.

Рэферат па зададзенай тэме з асэнсаваннем яе праблематыкі, афармлены па існуючых стандартах або выніковы матэрыял самастойных этнапалявых збораў з тэкставай і музычнай расшыфроўкай, адпаведным афармленнем запісаў.

Канспект вывучаемага тэарэтычнага матэрыялу і сшытак ілюстратыўных практычных узораў з указаннем жанру і месца запісу твора.

Змест курса “Народная музычная творчасць” раскрывае асновы тэорыі і практыкі народнай музычнай творчасці. Значная ўвага надаецца педагагічнай накіраванасці курса.

Вывучэнне тэарэтычнага і практычнага матэрыялу па традыцыйнай музычнай творчасці вядзецца ў цеснай сувязі з асэнсаваннем ролі традыцыйнай культуры ў сістэме вывучэння гістарычных, сацыялагічных, псіхалагічных, педагагічных, філасофскіх навук агульнай і вузкапрафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў. (Напрыклад: этнагісторыі - ў сістэме гістарычных навук, этнапсіхалогіі, этнапедагогікі - ў працэсе вывучэння агульнай і ўзроставай псіхалогіі; дысцыплін педагагічнага цыклу; асаблівасцяў этнічнай будзённай свядомасці - ў працэсе вывучэння развіцця філасофскай думкі на Беларусі і г.д.).

Лекцыйны матэрыял курса
“НАРОДНАЯ МУЗЫЧНАЯ ТВОРЧАСЦЬ”

Лекцыя 1. Народная музычная творчасць як грамадска-гістарычная і мастацкая з’ява.

Репозиторий ВГУ

Уводзіны: Народная музычная творчасць - першая гістарычная форма культуры. Значнасць народнай музычнай творчасці ў грамадска-гістарычным жыцці і мастацкай дзейнасці беларусаў.

Лекцыя 2. Народная музычная творчасць - найважнейшая галіна нацыянальнай культуры.

Тэрміналагічная и праграмная база:

Культура. Матэрыяльная і духоўная культура. Каштоўнасці. Мастацкая культура. Сінкрэтычны фальклор як першая гістарычная форма культуры. Нацыянальная культура. Нацыянальная свядомасць. Нацыя. Народ. Народнасць. Рэгіянальныя і лакальныя асаблівасці традыцыйнай культуры беларусаў. Носьбіты беларускага фальклору. Этнаграфічныя рэгіёны Беларусі. Спецыфіка беларускай народнай музычнай творчасці. Рэгіянальныя музычныя сістэмы народнай музычнай класікі. Беларускі фальклор як ядро беларускай нацыянальнай культуры.

Канспект лекцыйнага матэрыялу: *Народная музычная творчасць – адна з найважнейшых галін нацыянальнай культуры.*

Культура – сукупнасць матэрыяльных і духоэных каштоэнасцей, якія створаны і ствараюцца людзьмі (у адрозненні ад каштоунасцей самой прыроды) у працэсе грамадска-гістарычнай дзейнасці (лац. cultura – апрацоэка, развіццё, асвета). (Бел СЭ т.6, с.190).

Мастацкая культура – сукупнасць створаных мастацкіх каштоэнасцей, іх інтэрпрытацый і ацэнак у літаратурна-мастсцкай крытыцы, эстэтыцы і грамадскай думцы. Адносіцца да сферы духоэнай культуры.

На ранняй стадыі прешабытнага ладу развівалася э адзінстве з матэрыяльнай культурай, як мастацка-гістарычны элемент працоэнай дзейнасці ў штодзённым побыту людзей.

Каштоэнасці – філасофскае сацыялагічнае паняцце, якое азначае, па-першае, станоэчую, або адмоэную значнасць для грамадства, чалавека абґ ектаэ навакольнага асяродзя (прадметныя К.), па-другое, нарматыэны, прадпісальна-ацэначны бок зґяэграмадскай свядомасці (субґектныя К.). (Бел. СЭ т.5, с.529)

Каштоэнасці э сферы *Мастацтва* называюцца *мастацкімі.*

Нацыянальная культура.

Нацыянальная культура ёсць сукупнасць матэрыяльных і духоўных каштоўнасцяў, што створаны нацыяй як супольнасцю людзей, што маюць агульную гісторыю, мову і рысы нацыянальнага характару, на падставе чаго ўсведамляюць сваю адметнасць і непадобнасць да іншых.

Нацыянальная свядомасць - умова захавання і развіцця любой нацыянальнай культуры, бо без яе губляецца сам творца і носьбіт нацыянальнай культуры - народ. Народ, што пазбаўлены нацыянальнай свядомасці, не можа не толькі развіваць, але і наогул мець сваю адметную нацыянальную культуру, бо ён паступова страчвае ўласную гісторыю, мову, апошнія адметныя рысы нацыянальнага характару і памірае.

Нацыянальная культура ствараецца народам праз ***нацыянальную свядомасць,*** што ўсталёўваецца і мацуецца на глебе ***нацыянальнага характару***, ***нацыянальнай мовы*** і ***нацыянальнай гісторыі***, якія ў сваю чаргу вынікаюць (з рознай ступенню залежнасці) з нацыянальнага генатыпу і фенатыпу народа …

З трох каранёў нацыянальнай свядомасці найбольшую трываласць да знешніх фактараў і ўплываў мае, безумоўна, *нацыянальны характар*, бо ён у найбольшай ступені вызначаецца генетычным кодам народа. Меншую сувязь з генатыпам і фенатыпам народа мае *нацыянальная мова*, таму яна больш лёгка паддаецца ўплыву вонкавых фактараў і ва ўмовах мэтанакіраванай і дастаткова працяглай асіміляцыйнай моўнай палітыкі можа быць нават страчана. Але найменшую трываласць усё ж мае *гістарычная памяць народа*, бо яна ў найменшай ступені вызначаецца генетычнымі фактарамі і непасрэдна з іх не вынікае.

Репозиторий ВГУ

Беларуская нацыянальная культура ёсць сукупнасць матэрыяльных і духоўных каштоўнасцяў, што створаны беларускім народам у мінулым і сучасным на бытавым, мастацкім, навуковым і духоўным узроўні. Да таго ж беларуская нацыянальная культура - гэта адзіна магчымы для беларусаў натуральны спосаб існавання, што забяспечвае яму ўмовы для рэалізацыі сваёй самасці і непаўторнасці ў акружэнні іншых народаў і ў адпаведнасці з аб'ектыўнымі законамі развіцця чалавечых супольнасцяў. Беларуская нацыянальная культура-спосаб самазахавання беларускага народа. Заняпад нацыянальнай культуры непазбежна прыводзіць да фізічнага вынішчэння і нават самавынішчэння народа. Да з'яваў беларускай нацыянальнай культуры адносіцца ўсё тое, што беларусы робяць свядома, менавіта як беларусы. Таму ўмовай існавання і развіцця беларускай культуры ёсць наяўнасць нацыянальна свядомага беларускага насельніцтва. Кажучы інакш, умовай існавання і развіцця беларускай культуры ёсць наяўнасць у беларусаў нацыянальнай свядомасці.

З пункту гледжання развіцця беларускай культуры, галоўная задача - стварэнне ўмоў для існавання нацыянальнай самасвядомасці беларусаў. Дзеля гэтага неабходна зрабіць захады для вяртання найперш гістарычнай памяці беларускага народа, беларускай мовы, традыцый і звычаяў, у якіх знайшлі адлюстраванне галоўныя рысы беларускага нацыянальнага характару. У гэтым сэнсе нельга недаацэньваць ролю сродкаў масавай інфармацыі.

Дзяржаўная нацыянальная палітыка ажыццяўляецца праз:
- дзяржаўныя ўстановы ўлады і кіравання;
- сістэму народнай адукацыі;
- сродкі масавай інфармацыі;
- установы культуры.

Сінкрэтычны фальклор як першая гістарычная форма культуры.

Першай гістарычнай формай мастацкай культуры была народная творчасць – *сінкрэтычны фальклор*- адзінства паэзіі, музыкі, абрадава-карнавальных гульняэ) і народна-прыкладнога мастацтва (пластычна-выяэленчыя элементы э народным дойлідстве, рамястве, сельска-гаспадарчай вытворчасці).

Беларускі фальклор як ядро беларускай нацыянальнай культуры. Беларускі фальклор як частка духоэнай культуры зґяэляецца галоэнай этнічнай прыкметай побач з мовай і інш. (паводле У.Старчанка).

Беларускі фальклор як ядро беларускай нацыянальнай культуры. Беларускі фальклор як частка духоэнай культуры зґяэляецца галоэнай этнічнай прыкметай побач з мовай і інш.

Носьбіты беларускага фальклору.

Ў аспекце вытокаў найбольш грунтоўнай і шырока прынятай з'яўляецца думка,што носьбітамі беларускага музычнага фальклору найстаражытнай фармацыі былі продкі беларускага народа-група славянскіх па паходжанні плямён,што занялі на рубяжы VI-VII ст. Абшары Прыпяцкага Палесся,Падняпроўя,Падзвіння і Панямоння.

На аснове летапісных і сучасных спецыяльных даследаванняў ёсць падставы для меркавання,што менавіта саюзы крывіцкіх і дрыгавіцкіх плямён разам з заняўшымі Пасожжа радзімічамі ,з этнічнымі групамі фіна-уграў і балтаў,якія гістарычна папярэднічалі рассяленню славян на нёманска-дзвінскіх-дняпроўска-прыпяцкіх мясцінах і былі так ці інакш асіміляваныя славянамі,склалі асноўны этнічны стрыжань беларускай народнасці.(пав. Т.С.Якіменка)

Працэс фарміравання народнасці на Беларусі пачаэся э апошніх стагоддзях 1-га тысячагоддзя н.э. з пераходам усходніх славян ад першабытнага ладу да феадальных адносін. Быэ звязаны з этнакансалідацыйнымі працэсамі э Полацкім княстве, насельніцтва якога характарызавалася агульнай этнічнай самасвядомасцю (этнонім палачане) моэным адзінствам, падабенствам культуры. З канца 9 стагоддзя э Полацкім княстве, як і на іншых старажытных землях Беларусі, адбываліся абґяднаныя этнапалітычныя працэсы, звязаныя з фарміраваннем старажытнп-рускай дзяржавы – Кіеэскай Русі і старажытна рускай народнасці. Гэта абумовіла пашырэнне на Беларусі агульнай ідэалогіі – праваслаэнай веры, самасвядомасці (этнонім русічы, Русь, руская), адзіных элементаэ царкоэнай і

свецкай культур і побыту, літаратурнай (царкоэнаславянскай і старажытна-рускай) мовы і і нш. Агульныя рысы эзніклі і э культуры гаражан. У 11-13 стагоддзях феадальная раздробленнасць і нашэсце мангола-татар затармазілі працэсы палітычнай і этнасацыяльнай кансалідацыі эсіх славян у адзіны этнас, аднак Яны працягваліся і э 13-16 ст., калі ішло фарміраванне рускай, беларускай і украінскай народнасці. (с.341-342). Беларускі этнас узнік у 14-16 ст. у форме феадальнай народнасці, прайшоэ стадыю развіцця буржуазнай нацыі. (с.547).

Беларусы – асноэнае насельніцтва Беларусі. па перапісу 1979 г. складае 7569 тысяч чалавек, 79,4% усяго насельніцтва рэспублікі. Усяго э былым СССР 9463 тыс. беларусаэ, з іх у РСФСР – 152 тыс., УССР – 406, Казахстан – 181, Латвіі – 23, іншыя рэспублікі- 63. Каля 1 млн. беларусаэ жыве за мяжой.

Належаць да эсходніх славян разам з рускімі і украінцамі. Гавораць на беларускай мове.

Тэрыторыя кампактнага рассялення беларускага этнасу э межах БССР займае 207,6 тыс. кмІ і ахоплівае бассейны верхняга Дняпра, Сожа, Заходняй Дзвіны, Нёмана, Прыпяці і, часткова, Заходняга Буга. На паэночным усходзе і эсходзе мяжуе з РСФСР, на поэдні з Украінай, на паэночным захадзе – з Літвой і Латвіяй, на захадзе – з Польшчай.

Археалагічныя даследванні сведчаць, што эжо э 5 -8 ст. н.э. землі сучаснай Беларусі насялялі славянскія плямёны, з якімі генетычна звязаны саюзапляменныя і раннефеадальныя этнапалітычныя супольнасці 9-10 ст. – полацкія крывічы, дрыгавічы, радзімічы, часткова валыняне, драэляне і северане.
На думку сучасных даследчыкаэ, паэднёва-заходнія землі эваходзілі э так званую прарадзіму славян і належылі да пражскай культуры (культуры тыпу Карчак). Працэс рассялення славян на Беларусі суправаджаэся актыэнымі міжэтнічнымі кантактамі з мясцовымі балцкімі плямёнамі (гл. Балты), у выніку чаго апошнія э асноэным былі ассіміляваны, а часткова (у заходніх абласцях) склалі змешаныя балта-балта-славянскія группы. У канцы 9 пачатку 11 ст. узмацніліся працэсы невіліроэкі этнакультурных асаблівасцей усходне-славянскіх плямён, што было абумоэлена сацыяльна-эканамічнай, дзяржаэна-палітычнай, культурнай і канфесіяльнай інтэграцыяй у межах старажытна-рускай дзяржавы Кіеэскай Русі. З гэтым перыядам гісторыі эсходніх славян звязана узнікненне феадальных адносін і класаэ, гарадоэ, права, распаэсюджванне хрысціянства, складванне адзінай дзяржаэнай тэрыторыі, а э этнічным аспекце – фарміраванне старажытна-рускай народнасці.
Параллельна з працэсамі кансалідацыі і інтэграцыі існавалі і супрацьлеглыя тэндэнцыі, якія актывізаваліся э другой палове 11, 13 ст., калі Кіеэская Русь ужо не эяэляла сабой адзінага палітычнага цэлага і складалася з шэрагу асобных зямель-княжанняэ (землі Беларусі эваходзілі, напрыклад у склад Полацкага, Тураэскага, Пінскага, Навагрудскага і часткова Смаленскага, Чагнігаэскага, Кіеэскага і Уладзіміра-Валынскага княстваэ). (с.59-60).

Асноэным заняткам беларусаэ, як і іншых славянскіх этнасаэ зґяэлялася земляробства, падсобнымі – жывёлагадоэля, паляэніцтва і рыбалоэства. Іншыя віды заняткаэ – рамёствы, промыслы, збіральніцтва – суіснавалі з асноэнымі і э большай сваёй частцы былі дапаможнымі, абслугоэвалі ці забяспечвалі асноэныя віды заняткаэ прадметамі працы, транспартнымі сродкамі, рэчамі паэсядзённага эжытку ці дадатковымі прадуктамі харчавання. У адпаведнасці з характарам вытворчай дзейнасці фарміраваліся асаблівасці матэрыяльнай і духоэнай культуры народа.
Жыллё, адзенне, ежа, прылады працы і іншыя элементы матэрыяльнай культуры беларусаэ маюць шмат агульнага з суседнімі народамі. Этнічная спецыфіка праяэлялася галоэным чынам у пээных канструкцыйных асаблівасцях, захоэваючы асноэныя функцыянальныя прызначэнні. Так, сярод земляробчых прылад працы адметнай была так званая палеская саха і яе разнавіднасці, якія ахоплівалі паэднёвую частку Беларусі.

Рэгіянальныя і лакальныя асаблівасці традыцыйнай культуры беларусаў.

Для духоэнай культуры беларусаэ характэрным зґяэляеца захаванне агульна-славянскіх і эсходне-славянскіх рыс у народных абрадах, вераваннях, і фальклоры. Так, на поэдні Беларусі найбольш поэна захаваліся русальныя і куставыя песні і абрады. На эсёй тэрыторыі бытуюць чарадзейныя казкі. І,

Рэпазіторый БГУ

разам з тым, у фальклоры адсутнічаюць быліны і думы, першыя з якіх характэрны для рускіх, а другія – для украінцаэ. Слаба праглядающца абрады і песні маслінічнага цыкла, Але больш шырока – купальскія песні і абрады. Многа адметнага захавалася э народнай харэаграфіі. (Этнаграфія Б. с.11).

Этнаграфічныя рэгіёны Беларусі.

Этнаграфічнае (арэальнае) вывучэнне і картаграфаванне разнастайных кампанентаэ тэрыторыі Беларусі э 18-19 ст. дазваляе суаднесці іх на розных таксанамічных узроэнях і вылучыць 6 этнаграфічных рэгіёнаэ, якія вылучающца паводле ***комплексу этнакультурных прыкмет:***

- асаблівасцямі этнічнай гісторыі,
- характарам рассялення,
- гаспадарчым заняткам,
- прыладамі працы,
- народнай архітэктурай,
- дэкаратыэна-прыкладным мастацтвам,
- традыцыйным аддзеннем,
- фальклорам,
- мясцовымі гаворкамі

Гісторыка-геаграфічныя рэгіёны Беларусі:

1. Паэночны (Паазерґе)
2. Усходні (Падняпроэґе)
3. Цэнтральны (Цэнтральная Беларусь)
4. Паэночна-заходні (Панямонне)
5. Усходняе Палессе
6. Заходняе Палессе

Унутры кожнага з іх, у сваю чаргу, паводле мясцовых асаблівасцей народнай культуры і побыту вылучаюць больш дробныя адзінкі – ***лакальныя раёны, або падраёны:***
У Паэночным – *паэночна-усходні і паэднёва-заходні,*
ва Усходнім- *левабярэжнае, правабярэжнае Падняпроэґе і Пасожжа,*
у Цэнтральным – *Бярэзінскі, Слуцка-Нясвіжскі і Мінскі раёны,*
у Паэночна-заходнім – *левабярэжнае іправабярэжнае Панямонне,*
ва Усходнім Палессі – *Пінскае Палессе, Загароддзе і Падляшша,*
у Заходнім Палессі – *Мазыршчына, Тураэшчына, Прыпяцкі раён.*

Рэгіёны лакалізуюцца э масівах з блізкімі гістарычнымі і экалагічнымі эмовамі, пераважна э бассейнах вялікіх рачных сістэм (рэкі служылі сродкам зносін і вызначалі напрамкі культурна-эканамічных сувязей, а так сама стварaлі спрыяльныя эмовы для жыхарства і гаспадарчай дзейнасці)

Мясцовая прырода з яе разнастайнымі рэсурсамі і адпаведнымі эмовамі была жыццёвым асяродзем, арганічна эваходзіла э паэсядзённы побыт і э межах пээнай сацыяльнай сістэмы эплывала на спецыялізацыю гаспадарчых заняткаэ, жыллё, адзенне, ежу, сродкі зносін.

Сацыяльна-эканамічныя і этнічныя працэсы, што мелі асаблівасці э розных раёнах Беларусі, з цягам часу накладвалі адбітак на сістэмы земляробства, гаспадарчы побыт, звычаевае права, мясцовую самасвядомасць,, што надавала пээнаму рэгіёну спецыфічныя рысы.

На працягу стагоддзяэ межы гісторыка-этнаграфічных рэгіёнаэ мяняліся, аднак гэта не парушала пераемнасці гістарычных традыцый, якія ва эмовах патрыярхальнага экладу выконвалі жыццёва важную камунікатыэную ролю, замяняючы пісьмовую культуру.
Этнакультурны комплекс на паграніччы суседніх рэгіёнаэ мае пераходныя рысы, што звязана са складаным характарам размяшчэння шэрагу этнаграфічных рэалій.

Параэнальнае супастаэленне этнаграфічнага матэрыялу з археалагічным, лінгвістычным і фальклорным паказвае іх арэальную эзаемасувязь і дазваляе меркаваць пра старажытную прыроду рэгіянальных адрозненняэ, а атксамаґ сведчыць пра агульныя вытокі ізаканамернасці развіцця матэрыяльнай і духоэнай культуры Беларусаэ.

Репозиторий ВГУ

Гісторыка-этнаграфічныя рэгіёны адлюстровываюць варыяцыйнае багацце і разнастайнасць беларускай народнай культуры, яе творчыя магчымасці і самадзейны характар. (В.С.Цітоэ) Энц. с.153

Беларуская мастацкая культура.
Спецыфіка беларускай народнай музычнай творчасці.
Рэгіянальныя музычныя сістэмы народнай музычнай класікі.

Лекцыя 3. Этналогія.Этнаграфія. Музычная фалькларыстыка.

Тэрміналагічная и праграмная база: Этналогія, Этнаграфія як навука. Комплекс праблем, задачы. Этнаграфія і фалькларыстыка. Задачы фалькларыстыкі. Развіццё музычнай фалькларыстыкі ў мінулым і сучасным. Вядучыя фалькларысты Беларусі. Вядучыя фалькларысты савецкага перыяду. Сучасная музычная фалькларыстыка. Вядучыя этнамузыколагі Беларусі.

Канспект лекцыйнага матэрыялу:

Этналогія (ад грэч. ethos - племя, народ + logos - вучэнне; ***этнаграфія)***, навука, якая вывучае народы (этнасы) і іншыя этнічныя супольнасці, іх генезіс, побыт, культурна-гістарычныя асаблівасці.

Станаўленне Э. як навукі адбывалася ў другой палове 19 ст. і было звязана з эвалюцыйнай школай (Э.Тайлар, Л.Морган і інш.), якая зыходзіла з ідэй адзінства культуры чалавецтва. З канца 19 ст. даследуе рэгіянальныя культуры і іх узаемаўплывы (дыфузіянізм, культурна-гістарычная школа). Развіццё тэарэтычнай Э. ў 20 ст. звязана з канцэпцыямі Э.Дзюркгейма, З.Фрэйда, Л.Леві-Бруля, Б.Маліноўскага, А.Радкліф-Браўна, К.Леві-Строса і інш. Асноўны прадмет

Э. - адметныя рысы традыцыйнай культуры этнасаў, г.зн. звычаі, абрады, народнае мастацтва, пасяленні, жыллё, адзенне, прылады працы, промыслы, рамёствы і да т.п.

Э. вывучае матэрыяльную і духоўную культуру, этнічную самасвядомасць, ментальнасць, нацыянальны характар, лад жыцця розных народаў і інш.

(c) Электронная Энцыкляпэдыя, 2003- 2008)

Лекцыя 4. Тэма 4.1 Этнамузыкалогія і асновы фалькларыстычнай тэрміналогіі.

Тэрміналагічная база: Музычная этнаграфія як частка навукі этнаграфіі, якая вывучае матэрыяльную і духоўную культуру. Прадмет музычнай этнаграфіі - народная музыка. Станаўленне навукі ў залежнасці ад метадалагічных і метадычных установак: параўнальнае музыказнаўства, музычная этнаграфія, этнамузыкалогія, музычная фалькларыстыка. Асноўныя накірункі навукі: эвалюцыянісцкі, гістарычны, сацыялагічны, псіхалагічны, структурны. Агульнакультурная накіраванасць праблематыкі даследванняў (антрапалагічная, сацыяльная і г.д.) як вызначаючая творчую дзейнасць народа.

Тэма 4.2 : Асноўныя фалькларыстычныя тэрміны.

Тэрміналагічная база: Творчасць. Мастацкая творчасць. Народная мастацкая творчасць. "Фальклор" як запазычаны тэрмін вызначэння народнай мастацкай творчасці. Розныя значэнні разумення тэрміну “фальклор”. Народная музычная творчасць, музычны фальклор.

Традыцыйная культура. Аўтэнтычны фальклор. Праявы аўтэнтычнага фальклору. Другасны (секундарны), стылізаваны фальклор. Носьбіты аўтэнтычнага фальклору. Аматары фальклору. Аўтэнтычны фальклорны калектыў мастацкай творчасці

Канспект лекцыйнага матэрыялу:

Репозиторий ВГУ

Аўтэнтычны фальклор - спецыфічная галіна духоўнай культуры, якая аб'ядноўвае ўсе віды творчай дзейнасці - славесную, музычную, танцавальную, народныя абрады, народны тэатр, прыкладное мастацтва ў іх спрадвечным, адэкватным генетычным вытокам выглядзе, без якіх-небудзь апрацовак. Функцыянуе ў натуральным асяроддзі, існуе як вусная традыцыя, праяўляе сябе як калектыўная свядомасць, псіхалагічна арыентаваная на непасрэдныя, нефармальныя адносіны;

Аўтэнтычны фальклор мае матэрыяльныя і нематэрыяльныя формы існавання (праявы).

Да матэрыяльных праяў аўтэнтычнага фальклору адносяцца па-мастацку аформленыя прадметы побыту, прылады працы, касцюм, жыллё, мэбля, посуд, вырабленыя з прымяненнем мясцовых прыродных матэрыялаў (дрэва, гліны, саломы, лазы, ільну, воўны і іншых) па традыцыйных тэхналогіях.

Да нематэрыяльных праяў аўтэнтычнага фальклору адносяцца абрадавыя дзеянні, гульні, песенны, інструментальны, танцавальны, празаічны фальклор і іншае.

Другасны (секундарны) фальклор - фальклор розных відаў і жанраў, прыстасаваны для непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці. Можа існаваць у апрацоўках і прыстасаваны пераважна для сцэнічных умоў;

Носьбіты аўтэнтычнага фальклору - фізічныя асобы, якія звязаны з натуральным фальклорным асяроддзем канкрэтнай мясцовасці, атрымалі, захоўваюць, развіваюць і перадаюць аўтэнтычныя фальклорныя веды і навыкі ў парадку вуснай традыцыі;

Аматары аўтэнтычнага фальклору - фізічныя асобы, якія сумесна ці паасобку на грамадскіх пачатках набываюць веды і навыкі розных праяў аўтэнтычнага фальклору, прымаюць удзел у захаванні, развіцці і перадачы аўтэнтычнага фальклору ў мэтах задавальнення сваіх духоўных запатрабаванняў;

Аўтэнтычны фальклорны калектыў мастацкай творчасці (далей - фальклорны калектыў) - гэта калектыў, які складаецца з фізічных асоб, носьбітаў аўтэнтычнага фальклору, якія сумесна займаюцца мастацкай творчасцю.

Тэма 4.3 : Дадатковыя фалькларыстычныя тэрміны:

Тэрміналагічная база: Ансамбль фальклорны: аўтэнтычны (этнаграфічны), эксперыментальны, стылізатарскі. Варыянт, варыятыўнасць. Гетэрафонія. Гамафонія. Дыялект музычны. Адзінка фальклорная. Звод фальклорны. Імправізацыя (фальклорная). Інтанацыя. Інфарматар. Носьбіты фальклору. Манодыя. Матыў. Найгрыш. Напеў. Апрацоўка. Абрад. Аднагалоссе. Падгалосак. Падхват. Паліфонія. Поліфункцыянальнасць фальклору. Поліэлементнасць фальклору. Папеўка. Прыпеў, рэфрэн. Псіхалагізм у фальклоры. Самадзейнасць мастацкая, аматарства. Сімволіка. Сінкрэтызм. Склад музычны (манодыя, паліфонія, акордава-гарманічны склад, прамежкавыя тыпы: гетэрафонія, гамафонія). Стылізацыя. Стыль фальклорны. Тэксталогія фальклору. Традыцыйнасць, традыцыя. Фальклярызм. Формула (напеў-формула). Функцыя, функцыянальнасць. Цыкл. Этналінгвістыка. Этнамузыказнаўства. Этнафонія.

Лекцыя 5. Дзяржаўная культурная палітыка ў галіне традыцыйнага мастацтва.

Тэрміналагічная база:
Рэкамендацыі ЮНЕСКО "Аб захаванні фальклору". Лістапад, 1989г. XXV сесія Генеральнай канферэнцыі ААН адукацыі, навукі і культуры.

Міжнародная канвенцыя па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Парыж,17 кастрычніка 2003 г. (Дадатак 1)

Закон Рэспублікі Беларусь АБ АХОВЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ (9 студзеня 2006 г. N 98-З.)Прыняты Палатай прадстаўнікоў 12 снежня 2005 года. Адобраны Саветам Рэспублікі 21 снежня 2005 года),(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З) (Дадатак 2)

ПАЛАЖЭННЕ АБ АЎТЭНТЫЧНЫМ ФАЛЬКЛОРНЫМ КАЛЕКТЫВЕ МАСТАЦКАЙ ТВОРЧАСЦІ **Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ**

Репозиторий ВГУ

Зацверджана Пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 11.04.2008 N 13 (Дадатак 3)

Рэкамендацыі па ахове, захаванню, пераемнасці і папулярызацыі беларускага аўтэнтычнага фальклору” (лабараторыя традыцыйнага мастацтва БелДІПК).

Канспект лекцыйнага матэрыялу: (тэксты вызначаных дакументаў для азнаямлення):

Дадатак 1 да лекцыі 5

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНВЕНЦИЯ
ОБ ОХРАНЕ НЕМАТЕРИАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ
Париж, 17 октября 2003 г.
MISC/2003/CLT/CH/14

МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНВЕНЦИЯ
ОБ ОХРАНЕ НЕМАТЕРИАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

Генеральная конференция Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры, именуемая ниже ЮНЕСКО, собравшаяся в Париже с 29 сентября по 17 октября 2003 г. на свою тридцать вторую сессию,

ссылаясь на существующие международно-правовые акты о правах человека, в частности на Всеобщую декларацию прав человека 1948 г., Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах 1966 г. и Международный пакт о гражданских и политических правах 1966 г.,

принимая во внимание важное значение нематериального культурного наследия в качестве горнила культурного разнообразия и гарантии устойчивого развития, что подчеркивается в Рекомендации ЮНЕСКО о сохранении фольклора 1989 г., во Всеобщей декларации ЮНЕСКО о культурном разнообразии 2001 г. и в Стамбульской декларации 2002 г., принятой на третьей встрече за круглым столом министров культуры,

учитывая тесную взаимозависимость между нематериальным культурным наследием и материальным культурным и природным наследием,

признавая, что процессы глобализации и социальных преобразований, создавая условия для возобновления диалога между сообществами, вместе с тем являются, как и явление нетерпимости, источниками серьезной угрозы деградации, исчезновения и разрушения, которая нависла над нематериальным культурным наследием, в частности в результате нехватки средств для охраны такого наследия,

сознавая всеобщее стремление обеспечить охрану нематериального культурного наследия человечества и испытываемую в связи с этим общую озабоченность,

признавая, что сообщества, в частности коренные сообщества, группы и, в некоторых случаях, отдельные лица играют важную роль в создании, охране, сохранении и воссоздании нематериального культурного наследия, обогащая тем самым культурное разнообразие и способствуя творчеству человека,

отмечая большое значение деятельности ЮНЕСКО по разработке нормативных актов, направленных на защиту культурного наследия, в частности Конвенции об охране всемирного культурного и природного наследия 1972 г.,

отмечая далее, что в настоящее время не существует никакого имеющего обязательную силу многостороннего правового акта, касающегося охраны нематериального культурного наследия,

считая, что действующие международные соглашения, рекомендации и резолюции о культурном и природном наследии необходимо обогатить и эффективно дополнить новыми положениями, касающимися нематериального культурного наследия,

учитывая необходимость более глубокого осознания, особенно среди молодых поколений, важности нематериального культурного наследия и его охраны,

- 2 -

считая, что в духе сотрудничества и взаимопомощи международное сообщество вместе с государствами-участниками настоящей Конвенции должно содействовать охране такого наследия,

напоминая о программах ЮНЕСКО по нематериальному культурному наследию, в частности провозглашении шедевров устного и нематериального наследия человечества,

принимая во внимание неоценимую роль нематериального культурного наследия в качестве фактора, способствующего сближению, обменам и взаимопониманию между людьми,

принимает семнадцатого октября 2003 года настоящую Конвенцию.

I. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 1 – Цели Конвенции

Репозиторий ВГУ

Целями настоящей Конвенции являются:
(a) охрана нематериального культурного наследия;
(b) уважение нематериального культурного наследия соответствующих сообществ, групп и отдельных лиц;
(c) привлечение внимания на местном, национальном и международном уровнях к важности нематериального культурного наследия и его взаимного признания;
(d) международное сотрудничество и помощь.

Статья 2 – Определения

Для целей настоящей Конвенции

1. «Нематериальное культурное наследие» означает обычаи, формы представления и выражения, знания и навыки, – а также связанные с ними инструменты, предметы, артефакты и культурные пространства, – признанные сообществами, группами и, в некоторых случаях, отдельными лицами в качестве части их культурного наследия. Такое нематериальное культурное наследие, передаваемое от поколения к поколению, постоянно воссоздается сообществами и группами в зависимости от окружающей их среды, их взаимодействия с природой и их истории и формирует у них чувство самобытности и преемственности, содействуя тем самым уважению культурного разнообразия и творчеству человека. Для целей настоящей Конвенции принимается во внимание только то нематериальное культурное наследие, которое согласуется с существующими международно-правовыми актами по правам человека и требованиями взаимного уважения между сообществами, группами и отдельными лицами, а также устойчивого развития.

- 3 -

2. «Нематериальное культурное наследие», как оно определено в пункте 1 выше, проявляется, в частности, в следующих областях:
(a) устные традиции и формы выражения, включая язык в качестве носителя нематериального культурного наследия;
(b) исполнительские искусства;
(c) обычаи, обряды, празднества;
(d) знания и обычаи, относящиеся к природе и вселенной;
(e) знания и навыки, связанные с традиционными ремеслами.

3. «Охрана» означает принятие мер с целью обеспечения жизнеспособности нематериального культурного наследия, включая его идентификацию, документирование, исследование, сохранение, защиту, популяризацию, повышение его роли, его передачу, главным образом с помощью формального и неформального образования, а также возрождение различных аспектов такого наследия.

4. «Государства-участники» означают государства, которые связаны настоящей Конвенцией и в отношении которых Конвенция вступила в силу.

5. Настоящая Конвенция применяется *mutatis mutandis* к территориям, указанным в статье 33, которые становятся ее участниками на условиях, определяемых этой статьей. В этом отношении выражение «государства-участники» относится также к этим территориям.

Статья 3 – Связь с другими международно-правовыми актами

Ничто в настоящей Конвенции не может быть истолковано как:
(a) изменяющее статус или уменьшающее уровень охраны ценностей, которые признаны всемирным наследием в рамках Конвенции об охране культурного и природного наследия 1972 г. и с которыми непосредственно связан тот или иной элемент нематериального культурного наследия; или
(b) затрагивающее права и обязательства государств-участников, вытекающие из любых международно-правовых актов, относящихся к правам на интеллектуальную собственность или к использованию биологических и экологических ресурсов, участниками которых они являются.

II. ОРГАНЫ КОНВЕНЦИИ

Статья 4 – Генеральная ассамблея государств-участников

1. Настоящим учреждается Генеральная ассамблея государств-участников, именуемая ниже «Генеральная ассамблея». Генеральная ассамблея является полновластным органом настоящей Конвенции.

2. Генеральная ассамблея собирается на очередные сессии один раз в два года. Она может собираться на внеочередные сессии, если принимает такое решение, или по

- 4 -

просьбе Межправительственного комитета по охране нематериального культурного наследия, или по просьбе не менее одной трети государств-участников.

3. Генеральная ассамблея принимает свои Правила процедуры.

Репозиторий ВГУ

Статья 5 – Межправительственный комитет по охране нематериального культурного наследия

1. Настоящим при ЮНЕСКО учреждается Межправительственный комитет по охране нематериального культурного наследия, именуемый ниже «Комитет». Комитет состоит из представителей 18 государств-участников, избранных государствами-участниками, собравшимися на Генеральную ассамблею, после вступления настоящей Конвенции в силу в соответствии со статьей 34.

2. Число государств – членов этого Комитета будет увеличено до 24, когда число государств-участников Конвенции достигнет 50.

Статья 6 – Выборы и срок полномочий государств – членов Комитета

1. Выборы государств – членов Комитета осуществляются в соответствии с принципами справедливого географического распределения и справедливой ротации.

2. Государства – члены Комитета избираются на срок в четыре года государствами-участниками Конвенции, собравшимися на Генеральную ассамблею.

3. Однако срок полномочий половины государств – членов Комитета, избранных в ходе первых выборов, составляет два года. Эти государства определяются по жребию в ходе первых выборов.

4. Каждые два года Генеральная ассамблея обновляет наполовину состав государств – членов Комитета.

5. Она также избирает такое число государств – членов Комитета, которое необходимо для заполнения вакантных мест.

6. Государство – член Комитета не может быть избрано на два срока полномочий подряд.

7. Государства – члены Комитета подбирают в качестве своих представителей лиц, обладающих компетенцией в различных областях нематериального культурного наследия.

Статья 7 – Функции Комитета

Без ущерба другим его обязанностям, установленным настоящей Конвенцией, функции Комитета заключаются в следующем:

(a) содействие достижению целей Конвенции, поощрение и обеспечение мониторинга ее выполнения;

- 5 -

(b) предоставление консультаций относительно передовой практики и подготовка рекомендаций о мерах по охране нематериального культурного наследия;

(c) подготовка и представление на утверждение Генеральной ассамблеи проекта плана использования средств Фонда в соответствии со статьей 25;

(d) изыскание путей увеличения ресурсов Фонда и принятие с этой целью необходимых мер в соответствии со статьей 25;

(e) подготовка и представление на утверждение Генеральной ассамблеи оперативного руководства по выполнению Конвенции;

(f) рассмотрение в соответствии со статьей 29 докладов государств-участников и их резюмирование для Генеральной ассамблеи;

(g) рассмотрение заявок, представляемых государствами-участниками, и принятие решений в соответствии с разработанными Комитетом и утвержденными Генеральной ассамблеей объективными критериями, касающимися:

(i) включения в списки и отбора предложений, упомянутых в статьях 16, 17 и 18;

(ii) предоставления международной помощи в соответствии со статьей 22.

Статья 8 – Методы работы Комитета

1. Комитет подотчетен Генеральной ассамблее. Он представляет ей доклады о всей своей деятельности и принимаемых им решениях.

2. Комитет принимает свои Правила процедуры большинством, составляющим две трети его членов.

3. Комитет может создавать на временной основе специальные консультативные органы, которые он сочтет необходимыми для выполнения стоящей перед ним задачи.

4. Комитет может приглашать на свои заседания любые государственные или частные органы, а также любых частных лиц, обладающих признанной компетенцией в различных областях нематериального культурного наследия, с целью проведения с ними консультаций по конкретным вопросам.

Статья 9 – Аккредитация консультативных организаций

1. Комитет вносит на рассмотрение Генеральной ассамблеи предложения об аккредитации неправительственных организаций, обладающих признанной компетенцией в области нематериального культурного наследия. По отношению к Комитету эти орга-

Репозиторий ВГУ

низации выполняют консультативные функции.
2. Комитет вносит также на рассмотрение Генеральной ассамблеи предложения о критериях и условиях указанной аккредитации.
- 6 -
Статья 10 – Секретариат
1. Секретариат ЮНЕСКО оказывает помощь Комитету.
2. Секретариат подготавливает документацию для Генеральной ассамблеи и Комитета, а также проекты повестки дня их заседаний и обеспечивает выполнение принимаемых ими решений.
III. ОХРАНА НЕМАТЕРИАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ
Статья 11 – Роль государств-участников
Каждому государству-участнику надлежит:
(a) принимать необходимые меры для обеспечения охраны нематериального культурного наследия, имеющегося на его территории;
(b) в рамках мер по охране, указанных в пункте 3 статьи 2, идентифицировать и определять различные элементы нематериального культурного наследия, имеющегося на его территории, при участии сообществ, групп и соответствующих неправительственных организаций.
Статья 12 – Перечни
1. Для обеспечения идентификации с целью охраны каждое государство-участник с учетом сложившейся ситуации составляет один или несколько перечней нематериального культурного наследия, имеющегося на его территории. Такие перечни подлежат регулярному обновлению.
2. Представляя на периодической основе свой доклад Комитету, согласно статье 29, каждое государство-участник сообщает соответствующую информацию по этим перечням.
Статья 13 – Другие меры по охране
Для обеспечения охраны, развития и повышения роли нематериального культурного наследия, имеющегося на его территории, каждое государство-участник прилагает усилия с целью:
(а) принятия общей политики, направленной на повышение роли нематериального культурного наследия в обществе и включение охраны этого наследия в программы планирования;
(b) определения или создания одного или нескольких компетентных органов по охране нематериального культурного наследия, имеющегося на его территории;
(c) содействия научным, техническим и искусствоведческим исследованиям, а также разработке научно-исследовательских методологий с целью эффек-
- 7 -
тивной охраны нематериального культурного наследия, в частности нематериального культурного наследия, находящегося в опасности;
(d) принятия соответствующих юридических, технических, административных и финансовых мер, направленных на:
(i) содействие созданию или укреплению учреждений по подготовке кадров в области управления нематериальным культурным наследием, а также передаче этого наследия через форумы и пространства, предназначенные для его представления и выражения;
(ii) обеспечение доступа к нематериальному культурному наследию при соблюдении принятой практики, определяющей порядок доступа к тем или иным аспектам такого наследия;
(iii) создание учреждений, занимающихся документацией по нематериальному культурному наследию, и облегчение доступа к ним.
Статья 14 – Образование, повышение осведомленности общественности и укрепление потенциала
Каждое государство-участник, используя все имеющиеся в его распоряжении средства, прилагает усилия, направленные на:
(a) обеспечение признания, уважения и повышения роли нематериального культурного наследия в обществе, в частности посредством:
(i) программ в области образования, повышения осведомленности и информирования общественности, в частности молодежи;
(ii) конкретных программ в области образования и подготовки кадров, предназначенных для соответствующих сообществ и групп;
(iii) мероприятий по укреплению потенциала в области охраны немате-

Репозиторий ВГУ

риального культурного наследия, связанных, в частности, с вопросами управления и научных исследований;
(iv) неформальных способов передачи знаний;
(b) информирование общественности об опасностях, угрожающих такому наследию, а также о мероприятиях, осуществляемых во исполнение настоящей Конвенции;
(c) содействие образованию по вопросам охраны природных пространств и памятных мест, существование которых необходимо для выражения нематериального культурного наследия.

Статья 15 – Участие сообществ, групп и отдельных лиц

В рамках своей деятельности по охране нематериального культурного наследия каждое государство-участник стремится обеспечить по возможности самое широкое участие сообществ, групп и, в соответствующих случаях, отдельных лиц, которые занимаются созданием, сохранением и передачей такого наследия, а также активно привлекать их к управлению таким наследием.

- 8 -

IV. ОХРАНА НЕМАТЕРИАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ НА МЕЖДУНАРОДНОМ УРОВНЕ

Статья 16 – Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества

1. Для обеспечения большей наглядности нематериального культурного наследия, содействия углублению осознания его значения и поощрения диалога на основе уважения культурного разнообразия Комитет, по предложению соответствующих государств-участников, составляет, обновляет и публикует Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества.
2. Комитет разрабатывает и представляет на утверждение Генеральной ассамблеи критерии составления, обновления и публикации указанного Репрезентативного списка.

Статья 17 – Список нематериального культурного наследия, нуждающегося в срочной охране

1. С целью принятия соответствующих мер охраны Комитет составляет, обновляет и публикует Список нематериального культурного наследия, нуждающегося в срочной охране, и включает такое наследие в этот Список по просьбе соответствующего государства-участника.
2. Комитет разрабатывает и представляет на утверждение Генеральной ассамблеи критерии составления, обновления и публикации указанного Списка.
3. В случаях чрезвычайной срочности, – объективные критерии которых утверждаются Генеральной ассамблеей на основе предложения Комитета, – он может в консультации с заинтересованным государством-участником включить элемент соответствующего наследия в Список, упомянутый в пункте 1.

Статья 18 – Программы, проекты и мероприятия по охране нематериального культурного наследия

1. На основе предложений, представляемых государствами-участниками, и в соответствии с разработанными Комитетом критериями, утвержденными Генеральной ассамблеей, Комитет проводит периодический отбор и содействует осуществлению национальных, субрегиональных или региональных программ, проектов и мероприятий по охране наследия, которые, по его мнению, наилучшим образом отражают принципы и цели настоящей Конвенции, с учетом особых потребностей развивающихся стран.
2. С этой целью он получает, рассматривает и утверждает заявки на оказание международной помощи, сформулированные государствами-участниками для подготовки таких предложений.
3. Комитет сопровождает осуществление указанных программ, проектов и мероприятий распространением передовой практики в формах, которые будут им определены.

- 9 -

V. МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО И ПОМОЩЬ

Статья 19 – Сотрудничество

1. Для целей настоящей Конвенции международное сотрудничество включает, в частности, обмен информацией и опытом, совместные инициативы, а также создание механизма оказания помощи государствам-участникам в их усилиях, направленных на охрану нематериального культурного наследия.
2. Без ущерба для положений их национального законодательства и норм обычного права и практики государства-участники признают, что охрана нематериального культурного наследия представляет общий интерес для человечества, и с этой целью

Репозиторий ВГУ

обязуются сотрудничать на двустороннем, субрегиональном, региональном и международном уровнях.

Статья 20 – Цели международной помощи

Международная помощь может предоставляться в следующих целях:
(a) охрана наследия, включенного в Список нематериального культурного наследия, нуждающегося в срочной охране;
(b) подготовка перечней в смысле статей 11 и 12;
(c) поддержка программ, проектов и мероприятий, осуществляемых на национальном, субрегиональном и региональном уровнях, которые направлены на охрану нематериального культурного наследия;
(d) любой другой цели, которую Комитет может счесть необходимой.

Статья 21 – Формы международной помощи

Помощь, предоставляемая Комитетом государству-участнику, регламентируется оперативным руководством, упомянутым в статье 7, а также соглашением, предусмотренным в статье 24, и может принимать следующие формы:
(a) исследования, касающиеся различных аспектов охраны;
(b) предоставление услуг экспертов и носителей нематериального культурного наследия;
(c) подготовка любого необходимого персонала;
(d) разработка нормативных и других мер;
(e) создание и обеспечение функционирования инфраструктур;
(f) предоставление оборудования и ноу-хау;
(g) другие формы финансовой и технической помощи, включая__________, в определенных случаях, предоставление займов под низкие проценты и пожертвований.

- 10 -

Статья 22 – Условия предоставления международной помощи

1. Комитет устанавливает процедуру рассмотрения заявок на международную помощь и уточняет такие аспекты указанных заявок, как предусматриваемые меры, необходимые действия и оценка связанных с ними расходов.
2. В срочных случаях заявка на получение помощи рассматривается Комитетом на приоритетной основе.
3. С целью принятия решения Комитет проводит такие исследования и консультации, которые он считает необходимыми.

Статья 23 – Заявки на международную помощь

1. Каждое государство-участник может представить Комитету заявку на международную помощь по охране нематериального культурного наследия, имеющегося на его территории.
2. Такая заявка может быть также представлена совместно двумя или более государствами-участниками.
3. В заявку включается информация, предусмотренная в пункте 1 статьи 22, и необходимая документация.

Статья 24 – Роль государств-участников, являющихся бенефициарами

1. В соответствии с положениями настоящей Конвенции предоставляемая международная помощь регулируется соглашением между государством-участником, являющимся бенефициаром, и Комитетом.
2. Как общее правило, государство-участник, являющееся бенефициаром, в зависимости от имеющихся в его распоряжении средств, участвует в покрытии расходов, связанных с мерами охраны, на которые предоставляется международная помощь.
3. Государство-участник, являющееся бенефициаром, представляет Комитету доклад об использовании помощи, оказываемой в целях охраны нематериального культурного наследия.

VI. ФОНД НЕМАТЕРИАЛЬНОГО КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

Статья 25 – Характер и ресурсы Фонда

1. Настоящим учреждается «Фонд нематериального культурного наследия», именуемый ниже «Фонд».
2. Этот Фонд в соответствии с Положением о финансах ЮНЕСКО является целевым фондом.
3. Средства Фонда состоят из:
(a) взносов государств-участников;

- 11 -

(b) средств, ассигнованных для этой цели Генеральной конференцией ЮНЕСКО;
(c) взносов, пожертвований или завещанного имущества, которые могут быть предоставлены:

Репозиторий ВГУ

(i) другими государствами;
(ii) организациями и программами системы Организации Объединенных Наций, в частности Программой развития Организации Объединенных Наций, и другими международными организациями;
(iii) государственными или частными органами или частными лицами;
(d) любых процентных начислений на средства этого Фонда;
(e) сумм сборов и поступлений от мероприятий, организованных в пользу Фонда;
(f) любых других средств, предусмотренных Положением о Фонде, разработанным Комитетом.
4. Комитет принимает решения об использовании средств на основе руководящих указаний Генеральной ассамблеи.
5. Комитет может принимать взносы и помощь в других формах, предназначенные для общих или конкретных целей, связанных с определенными проектами, при условии, что такие проекты одобрены Комитетом.
6. Внесение взносов в Фонд не может сопровождаться никакими политическими, экономическими или иными условиями, не совместимыми с целями, преследуемыми настоящей Конвенцией.

Статья 26 – Взносы государств-участников в Фонд

1. Без ущерба для любого дополнительного добровольного взноса государства-участники настоящей Конвенции обязуются вносить в Фонд по крайней мере раз в два года взносы, сумма которых, исчисляемая по единой процентной ставке, применяемой для всех государств, определяется Генеральной ассамблеей. Решение Генеральной ассамблеи по этому вопросу принимается большинством присутствующих и участвующих в голосовании государств-участников, которые не сделали заявления, предусмотренного в пункте 2 настоящей статьи. Ни в коем случае указанный взнос государства-участника не превышает 1% его взноса в обычный бюджет ЮНЕСКО.
2. Однако любое государство, упомянутое в статье 32 или в статье 33 настоящей Конвенции, может в момент сдачи на хранение своей ратификационной грамоты или документа о принятии, утверждении или присоединении сделать заявление, что оно не будет связано положениями пункта 1 настоящей статьи.
3. Государство-участник настоящей Конвенции, сделавшее заявление, предусмотренное в пункте 2 настоящей статьи, прилагает усилия к тому, чтобы отозвать свое заявление, уведомив об этом Генерального директора ЮНЕСКО. Однако отзыв
- 12 -
заявления вступает в силу в отношении взноса, причитающегося с этого государства, только с даты открытия следующей сессии Генеральной ассамблеи.
4. Чтобы Комитет мог эффективно планировать свою деятельность, взносы государств-участников настоящей Конвенции, сделавших заявления, предусмотренные в пункте 2 настоящей статьи, должны вноситься на регулярной основе, по крайней мере раз в два года, и должны по возможности приближаться к сумме взносов, которые они должны были бы вносить в том случае, если бы они были связаны положениями пункта 1 настоящей статьи.
5. Любое государство-участник настоящей Конвенции, имеющее задолженность по своим обязательным или добровольным взносам за текущий год и календарный год, который непосредственно предшествует ему, не может быть избрано членом Комитета; это положение не применяется к первым выборам. Полномочия такого государства, уже являющегося членом Комитета, истекают в момент любых выборов, предусмотренных в статье 6 настоящей Конвенции.

Статья 27 – Дополнительные добровольные взносы в Фонд

Государства-участники, желающие внести добровольные взносы, являющиеся дополнительными по отношению к тем, которые предусмотрены в статье 26, информируют об этом Комитет как можно быстрее, с тем чтобы он мог соответствующим образом планировать свою деятельность.

Статья 28 – Международные кампании по сбору средств

Государства-участники по мере возможности оказывают поддержку международным кампаниям по сбору средств для Фонда, организуемым под эгидой ЮНЕСКО.

VII. ДОКЛАДЫ

Статья 29 – Доклады государств-участников

____________Государства-участники представляют Комитету в форме и с периодичностью, определяемыми Комитетом, доклады о законодательных и регламентирующих положениях или других мерах, принятых ими в целях выполнения настоящей Конвенции.

Статья 30 – Доклады Комитета

1. Комитет представляет каждой сессии Генеральной ассамблеи доклад, подготавли-

Репозиторий ВГУ

ваемый на основе его деятельности и докладов государств-участников, указанных в статье 29 выше.
2. Этот доклад доводится до сведения Генеральной конференции ЮНЕСКО.
- 13 -

VIII. ПЕРЕХОДНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 31 – Связь с провозглашением шедевров устного и нематериального наследия человечества

1. Комитет включает в Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества шедевры устного и нематериального наследия человечества, провозглашенные до вступления в силу настоящей Конвенции.
2. Включение указанных шедевров в Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества никоим образом не предрешает критерии, устанавливаемые в соответствии с пунктом 2 статьи 16, применительно к последующим включениям.
3. После вступления настоящей Конвенции в силу не будет проводиться никаких дальнейших провозглашений.

IX. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 32 – Ратификация, принятие и утверждение

1. Настоящая Конвенция подлежит ратификации, принятию или утверждению государствами – членами ЮНЕСКО в порядке, предусмотренном их соответствующими конституционными процедурами.
2. Ратификационные грамоты, документы о принятии или утверждении сдаются на хранение Генеральному директору ЮНЕСКО.

Статья 33 – Присоединение

1. Настоящая Конвенция открыта для присоединения всех государств, не являющихся членами ЮНЕСКО, которым Генеральная конференция Организации предлагает присоединиться к этой Конвенции.
2. Настоящая Конвенция открыта также для присоединения территорий, имеющих полное внутреннее самоуправление, которые признаются как таковые Организацией Объединенных Наций, но __________не достигли полной независимости в соответствии с резолюцией 1514 (XV) Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций, и обладающих компетенцией в вопросах, регулируемых настоящей Конвенцией, в том числе компетенцией по заключению договоров, относящихся к таким вопросам.
3. Документ о присоединении сдается на хранение Генеральному директору ЮНЕСКО.

Статья 34 – Вступление в силу

Настоящая Конвенция вступает в силу через три месяца со дня сдачи на хранение тридцатой ратификационной грамоты или документа о принятии, утверждении или присоединении, но лишь в отношении тех государств, которые сдали на хранение свои ратификационные грамоты или документы о принятии, утверждении или присоединении в указанный день или ранее. В отношении любого другого государства-
- 14 -
участника Конвенция вступает в силу через три месяца со дня сдачи на хранение его ратификационной грамоты или документа о принятии, утверждении или присоединении.

Статья 35 – Федеративные или неунитарные конституционные системы

Следующие положения применяются к государствам-участникам, имеющим федеративное или неунитарное конституционное устройство:
(a) в том что касается положений настоящей Конвенции, применение которых относится к юрисдикции федеральной или центральной законодательной власти, обязательства федерального или центрального правительства будут теми же, что и обязательства государств-участников, не являющихся федеративными государствами;
(b) в том что касается положений настоящей Конвенции, применение которых относится к юрисдикции отдельных входящих в федерацию штатов, областей, провинций или кантонов, которые в соответствии с существующей в ней конституциональной системой не обязаны принимать законодательных мер, федеральное правительство доводит указанные положения до сведения компетентных властей штатов, областей, провинций или кантонов с рекомендацией о их принятии.

Статья 36 – Денонсация

1. Каждое государство-участник может денонсировать настоящую Конвенцию.
2. Денонсация нотифицируется письменным актом, который сдается на хранение Генеральному директору ЮНЕСКО.

Репозиторий ВГУ

3. Денонсация вступает в силу через двенадцать месяцев после даты получения акта о денонсации. Она никоим образом не изменяет финансовых обязательств, принятых на себя денонсирующим государством-участником, до даты вступления в силу выхода из Конвенции.

Статья 37 – Функции депозитария

Генеральный директор ЮНЕСКО, выступая в качестве депозитария настоящей Конвенции, информирует государства – члены Организации, государства, не являющиеся членами Организации, указанные в статье 33, а также Организацию Объединенных Наций о сдаче на хранение всех ратификационных грамот, документов о принятии, утверждении или присоединении, упомянутых в статьях 32 и 33, а также об актах денонсации, указанных в статье 36.

Статья 38 – Поправки

1. Государство-участник может путем письменного сообщения, направленного Генеральному директору ЮНЕСКО, предложить поправки к настоящей Конвенции. Генеральный директор рассылает такое сообщение всем государствам-участникам. Если в течение шести месяцев с даты рассылки указанного сообщения не менее половины государств-участников дадут положительные ответы на это предложение,

- 15 -

Генеральный директор представляет его следующей сессии Генеральной ассамблеи для рассмотрения и возможного принятия.

2. Поправки принимаются большинством в две трети присутствующих и участвующих в голосовании государств-участников.

3. Поправки к настоящей Конвенции после их принятия подлежат ратификации, принятию, утверждению или присоединению государствами-участниками.

4. Поправки вступают в силу, но лишь в отношении государств, которые ратифицировали, приняли, утвердили эти поправки к настоящей Конвенции или присоединились к ним, через три месяца со дня сдачи на хранение документов, указанных в пункте 3 настоящей статьи, двумя третями государств-участников. В последующем для каждого государства-участника, которое ратифицирует, примет, утвердит поправку или присоединится к поправке, данная поправка вступает в силу через три месяца со дня сдачи на хранение государством-участником его документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении.

5. Процедура, установленная в пунктах 3 и 4, не применяется в отношении поправок к статье 5, касающейся числа государств – членов Комитета. Такие поправки вступают в силу на момент их принятия.

6. Государство, которое становится участником настоящей Конвенции после вступления в силу поправок в соответствии с пунктом 4 настоящей статьи, если только оно не заявляет об ином намерении, считается:

(a) участником настоящей Конвенции с принятыми к ней поправками;

(b) участником настоящей Конвенции без принятых к ней поправок в отношении любого государства-участника, не связанного этими поправками.

Статья 39 – Аутентичность текстов

Настоящая Конвенция составлена на английском, арабском, испанском, китайском, русском и французском языках, причем все шесть текстов являются равно аутентичными.

Статья 40 – Регистрация

В соответствии со статьей 102 Устава Организации Объединенных Наций настоящая Конвенция регистрируется в Секретариате Организации Объединенных Наций по просьбе Генерального директора ЮНЕСКО.

Зарегистрировано в Национальном реестре правовых актов
Республики Беларусь 17 января 2006 г. N 2/1195

Дадатак 2 да лекцыі 5

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
9 студзеня 2006 г. N 98-З

АБ АХОВЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 12 снежня 2005 года
Адобраны Саветам Рэспублікі 21 снежня 2005 года

(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

Репозиторий ВГУ

Глава 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Асноўныя тэрміны і іх азначэнні, якія выкарыстоўваюцца ў гэтым Законе

У гэтым Законе выкарыстоўваюцца наступныя асноўныя тэрміны і іх азначэнні:

ахова гісторыка-культурнай спадчыны - сістэма арганізацыйных, прававых, эканамічных, матэрыяльна-тэхнічных, навуковых, інфармацыйных і (або) іншых мер, накіраваных на выяўленне матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, наданне матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, улік, захаванне, аднаўленне, утрыманне і выкарыстанне гісторыка-культурных каштоўнасцей, што ажыццяўляюцца ў мэтах зберажэння і памнажэння гісторыка-культурнай спадчыны;

гісторыка-культурная спадчына - сукупнасць найбольш адметных вынікаў і сведчанняў гістарычнага, культурнага і духоўнага развіцця народа Беларусі, увасобленых у гісторыка-культурных каштоўнасцях;

гісторыка-культурныя каштоўнасці - матэрыяльныя аб'екты (матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці) і нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека (нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці), якія маюць адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці і якім нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці;

калекцыя - навукова абгрунтаваны збор рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;

камплект - набор рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія маюць агульнае прызначэнне;

культурны пласт - пласт зямлі, які змяшчае рэшткі дзейнасці чалавека;

мемарыяльныя кватэры - нежылыя памяшканні, звязаныя з важнейшымі гістарычнымі падзеямі, жыццём выдатных палітычных, дзяржаўных, ваенных дзеячаў, дзеячаў навукі, літаратуры і мастацтва і прызначаныя для ўвекавечання памяці аб іх, якім нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Артыкул 2. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны

1. Заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны грунтуецца на Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і складаецца з Закона Рэспублікі Беларусь ад 4 чэрвеня 1991 года "Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь" (Ведамасці Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, 1991 г., N 20, арт. 291; Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2004 г., N 87, 2/1031), гэтага Закона, іншых актаў заканадаўства Рэспублікі Беларусь, а таксама міжнародных дагавораў Рэспублікі Беларусь.

2. Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь устаноўлены іншыя правілы, чым тыя, якія прадугледжаны гэтым Законам, то прымяняюцца правілы міжнароднага дагавора.

Артыкул 3. Прынцыпы і асноўныя напрамкі дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

1. Дзяржаўная палітыка ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны грунтуецца на прынцыпах:

1.1. прызнання гісторыка-культурнай спадчыны фактарам развіцця дзяржавы;

1.2. адказнасці дзяржавы за захаванне гісторыка-культурнай спадчыны;

1.3. удзелу грамадзян у ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

2. Асноўнымі напрамкамі дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны з'яўляюцца:

2.1. выяўленне матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць;

2.2. наданне матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці і ўлік гісторыка-культурных каштоўнасцей;

2.3. захаванне і аднаўленне гісторыка-культурных каштоўнасцей;

2.4. утрыманне і выкарыстанне гісторыка-культурных каштоўнасцей з улікам неабходнасці безумоўнага захавання іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей;

2.5. фінансаванне аховы гісторыка-культурнай спадчыны за кошт сродкаў рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў, іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 4. Грамадскія аб'яднанні ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

Грамадскія аб'яднанні ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны могуць:

аказваць дзяржаўным органам садзейнічанне ў рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;

папулярызаваць гісторыка-культурныя каштоўнасці, заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны;

ажыццяўляць грамадскі кантроль за выкананнем заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь;

уносіць у дзяржаўныя органы прапановы па ахове гісторыка-культурнай спадчыны;

РЕПОЗИТОРИЙ ВГУ

садзейнічаць фарміраванню ў грамадзян патрыятызму, адказнасці за захаванне гісторыка-культурнай спадчыны;
ажыццяўляць іншую звязаную з аховай гісторыка-культурнай спадчыны дзейнасць, не забароненую заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 5. Адказнасць за парушэнне заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны

За парушэнне заканадаўства Рэспублікі Беларусь аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны настае адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Глава 2
ДЗЯРЖАЎНАЕ РЭГУЛЯВАННЕ Ў СФЕРЫ АХОВЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ

Артыкул 6. Дзяржаўныя органы, якія ажыццяўляюць дзяржаўнае рэгуляванне ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

Дзяржаўнае рэгуляванне ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны ажыццяўляецца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, мясцовымі Саветамі дэпутатаў, мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, а таксама іншымі дзяржаўнымі органамі ў адпаведнасці з іх кампетэнцыяй.

Артыкул 7. Кампетэнцыя Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны:
вызначае дзяржаўную палітыку ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;
уносіць у міжнародныя арганізацыі прапановы аб уключэнні гісторыка-культурных каштоўнасцей у Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны або Спіс сусветнай спадчыны, якая знаходзіцца пад пагрозай;
(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)
ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў гэтай сферы ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, Законам Рэспублікі Беларусь ад 21 лютага 1995 года "О Президенте Республики Беларусь" (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., N 17, ст. 179; Ведамасці Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, 1997 г., N 24, ст. 463), іншымі заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 8. Кампетэнцыя Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь забяспечвае рэалізацыю дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны шляхам:
зацвярджэння канцэпцый і рэспубліканскіх праграм па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, забеспячэння іх выканання і кантролю за ім;
надання матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці і пазбаўлення іх такога статусу;
устанаўлення парадку вядзення Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь;
устанаўлення парадку фарміравання Банка звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь і парадку азнаямлення з інфармацыяй, якая змяшчаецца ў Банку звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь;
устанаўлення парадку часовага вывазу за межы Рэспублікі Беларусь рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;
ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў у адпаведнасці з гэтым Законам, іншымі заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 9. Кампетэнцыя Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь рэалізуе дзяржаўную палітыку ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны шляхам:
падрыхтоўкі прапаноў па асноўных напрамках дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;
распрацоўкі, прыняцця (выдання) у межах сваёй кампетэнцыі актаў заканадаўства Рэспублікі Беларусь у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;
арганізацыі кантролю за выкананнем гэтага Закона, у тым ліку за ўтрыманнем і выкарыстаннем гісторыка-культурных каштоўнасцей;

Рэпазіторый ВГУ

каардынацыі дзейнасці ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны іншых рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання;
арганізацыі і садзейнічання ажыццяўленню мерапрыемстваў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны;
вядзення Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь;
забеспячэння фарміравання Банка звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь;
аказання юрыдычным і фізічным асобам, у тым ліку індывідуальным прадпрымальнікам, арганізацыйнай, метадычнай і іншай дапамогі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны;
выдачы юрыдычным і фізічным асобам, у тым ліку індывідуальным прадпрымальнікам, абавязковых для выканання пісьмовых прадпісанняў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;
удзелу ў міжнародных праграмах па ахове гісторыка-культурнай спадчыны;
удзелу ў дзейнасці па вяртанню ў Рэспубліку Беларусь гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія апынуліся за яе межамі;
выдачы пісьмовага дазволу на часовы вываз за межы Рэспублікі Беларусь рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і ажыццяўлення кантролю за выкананнем умоў іх часовага вывазу;
папулярызацыі гісторыка-культурных каштоўнасцей;
ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў у адпаведнасці з гэтым Законам, іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 10. Кампетэнцыя мясцовых Саветаў дэпутатаў і мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны

1. Мясцовыя Саветы дэпутатаў удзельнічаюць у рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны шляхам:
1.1. зацвярджэння рэгіянальных праграм па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і кантролю за іх выкананнем;
1.2. садзейнічання ажыццяўленню мерапрыемстваў па захаванню і аднаўленню гісторыка-культурных каштоўнасцей;
1.3. садзейнічання грамадскім аб'яднанням у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;
1.4. папулярызацыі гісторыка-культурных каштоўнасцей;
1.5. ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў у адпаведнасці з актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.
2. Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы ўдзельнічаюць у рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны шляхам:
2.1. распрацоўкі рэгіянальных праграм па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і забеспячэння іх выканання;
2.2. арганізацыі і садзейнічання ажыццяўленню мерапрыемстваў па выяўленню матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, іх вылучэнню для надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці;
2.3. арганізацыі і садзейнічання ажыццяўленню мерапрыемстваў па захаванню і аднаўленню гісторыка-культурных каштоўнасцей;
2.4. правядзення ўліку гісторыка-культурных каштоўнасцей і забеспячэння кантролю за іх утрыманнем і выкарыстаннем;
2.5. аказання садзейнічання грамадскім аб'яднанням у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны;
2.6. заахвочвання грамадзян, якія пражываюць на адпаведнай тэрыторыі, да ўдзелу ў ахове гісторыка-культурнай спадчыны;
2.7. папулярызацыі гісторыка-культурных каштоўнасцей;
2.8. ажыццяўлення іншых паўнамоцтваў у адпаведнасці з гэтым Законам, іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 11. Беларуская рэспубліканская навукова-метадычная рада па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь

1. Беларуская рэспубліканская навукова-метадычная рада па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь (далей - Навукова-метадычная рада) ажыццяўляе навукова-метадычнае забеспячэнне аховы гісторыка-культурнай спадчыны.
2. Навукова-метадычная рада ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны:
2.1. прымае рашэнні аб неабходнасці надання матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці або аб адсутнасці неабходнасці надання ім такога статусу;
2.2. прымае рашэнні аб неабходнасці аднясення гісторыка-культурнай каштоўнасці да пэўнай катэгорыі або аб неабходнасці змянення яе катэгорыі;
2.3. адабрае або не адабрае навукова-праектную дакументацыю на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях катэгорый "0", "1", "2" і эталонах фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;
2.4. выдае заключэнні аб адпаведнасці кваліфікацыйным патрабаванням кандыдатаў на атрыманне пасведчанняў на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва

Рэпазіторый ВГУ

распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях;

2.5. выдае заключэнні аб немагчымасці навукова абгрунтаванага аднаўлення гісторыка-культурных каштоўнасцей у выпадку страты імі іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей, якія абумовілі наданне ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці;

2.6. выдае заключэнні аб поўным вывучэнні помнікаў археалогіі;

2.7. выконвае іншыя функцыі ў адпаведнасці з гэтым Законам, іншымі актамі заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

3. Палажэнне аб Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радзе па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь і яе склад зацвярджаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь па прадстаўленню Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

4. Дзейнасць Навукова-метадычнай рады ажыццяўляецца за кошт сродкаў, прадугледжаных у рэспубліканскім бюджэце на ўтрыманне Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, іншых крыніц фінансавання, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Глава 3
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

Артыкул 12. Віды гісторыка-культурных каштоўнасцей. Комплексныя гісторыка-культурныя каштоўнасці

1. Гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на наступныя віды:

1.1. матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, матэрыяльнае ўвасабленне якіх складае іх змест;

1.2. нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, матэрыяльнае ўвасабленне якіх не аказвае істотнага ўплыву на іх змест.

2. Матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці могуць з'яўляцца комплекснымі матэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, калі:

2.1. два і больш матэрыяльныя аб'екты сабраны разам па пэўных прыкметах і (або) размешчаны побач (пры гэтым у склад комплекснай нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці як асобны кампанент можа быць уключана навакольнае асяроддзе);

2.2. два і больш матэрыяльныя аб'екты аб'яднаны агульнымі прыкметамі і размешчаны ў розных месцах.

3. Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці могуць з'яўляцца комплекснымі нематэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, калі іх змест выяўляецца праз абрады, фальклор (вусную народную творчасць), у склад якіх уваходзяць розныя па свайму характару дзеянні (танцы, песні, іншыя нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека). Увасобленыя нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, як правіла, з'яўляюцца комплекснымі нематэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі.

Артыкул 13. Матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці

1. Да матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей адносяцца:

1.1. дакументальныя помнікі - акты дзяржаўных органаў, іншыя пісьмовыя і графічныя дакументы, кінафотадакументы і гуказапісы, старажытныя і іншыя рукапісы і архівы, рэдкія друкаваныя выданні;

1.2. запаветныя мясціны - тапаграфічна акрэсленыя зоны або ландшафты, створаныя чалавекам ці чалавекам і прыродай;

1.3. помнікі археалогіі - умацаваныя пасяленні (старажытныя гарады, гарадзішчы, замкі), неўмацаваныя пасяленні (старажытныя стаянкі, паселішчы, асобнае жыллё); курганныя і грунтавыя могільнікі, асобныя пахаванні, некропалі, маўзалеі і іншыя пахаванні; старажытныя збудаванні і іншыя аб'екты гаспадарчага і вытворчага прызначэння; фартыфікацыйныя збудаванні; культавыя збудаванні (храмы, манастыры, свяцілішчы, месцы спраўлення абрадаў, каменныя крыжы, культавыя камяні, каменныя статуі, абеліскі); інфраструктура сухапутных, водных і водна-волакавых шляхоў; манетныя і рэчавыя скарбы; культурны пласт, у тым ліку ўсе рухомыя і нерухомыя матэрыяльныя аб'екты, якія змяшчаюцца ў ім, а таксама на дне прыродных і штучных вадаёмаў;

1.4. помнікі архітэктуры - будынкі, збудаванні і іншыя аб'екты гаспадарчага, вытворчага, ваеннага або культавага прызначэння, асобныя ці аб'яднаныя ў комплексы і ансамблі (разам з навакольным асяроддзем), аб'екты народнага дойлідства, а таксама звязаныя з указанымі аб'ектамі творы выяўленчага, дэкаратыўна-прыкладнога, садова-паркавага мастацтва;

1.5. помнікі гісторыі - будынкі, збудаванні, а таксама мемарыяльныя кватэры і іншыя аб'екты, звязаныя з важнейшымі гістарычнымі падзеямі, развіццём грамадства і дзяржавы, міжнароднымі адносінамі, з развіццём навукі і тэхнікі, культуры і быту, з жыццём выдатных палітычных, дзяржаўных, ваенных дзеячаў, дзеячаў навукі, літаратуры і мастацтва;

1.6. помнікі горадабудаўніцтва - забудова, планіровачная структура або фрагменты населеных пунктаў (разам з навакольным асяроддзем, у тым ліку культурным пластом). Помнікі горадабудаўніцтва, як правіла, з'яўляюцца комплекснымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі;

1.7. помнікі мастацтва - творы выяўленчага, дэкаратыўна-прыкладнога і іншых відаў мастацтва.

2. Матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на:

Рэпазіторый ВДУ

2.1. нерухомыя матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, перамяшчэнне якіх у прасторы патрабуе ажыццяўлення інжынерных мерапрыемстваў і вядзе да частковай або поўнай страты імі іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей;

2.2. рухомыя матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, перамяшчэнне якіх у прасторы не звязана са змяненнем іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей.

Артыкул 14. Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці

1. Да нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей адносяцца звычаі, традыцыі, абрады, фальклор (вусная народная творчасць), мова, яе дыялекты, змест геральдычных, тапанімічных аб'ектаў і твораў народнага мастацтва (народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва), іншыя нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека.

2. Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на:

2.1. фіксаваныя нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія могуць быць поўнасцю зафіксаваны і не залежаць ад іх стваральнікаў;

2.2. увасобленыя нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, змест або адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці якіх поўнасцю ці часткова страчваюцца са знікненнем іх стваральнікаў, носьбітаў або змяненнем умоў іх існавання.

Артыкул 15. Эталон фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці

1. Поўная, дакладная і якасная фіксацыя нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці графічнымі і тэхнічнымі сродкамі зацвярджаецца ў якасці эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці ў парадку, установленым Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

2. У выпадку выяўлення больш поўнай, дакладнай і якаснай фіксацыі нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь мае права прызнаць раней прыняты эталон фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці несапраўдным і зацвердзіць у якасці эталона нававыяўленую яе фіксацыю.

3. Эталоны фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей падлягаюць ахове, як і рухомыя матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці.

Артыкул 16. Катэгорыі гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на адпаведныя катэгорыі ў залежнасці ад іх гісторыка-культурнай значнасці. Катэгорыя гісторыка-культурным каштоўнасцям надаецца і пры неабходнасці змяняецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь на падставе рашэнняў Навукова-метадычнай рады аб неабходнасці аднясення гісторыка-культурнай каштоўнасці да пэўнай катэгорыі і аб неабходнасці змянення яе катэгорыі.

Катэгорыі, нададзеныя гісторыка-культурным каштоўнасцям, указваюцца ў Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

2. Матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на наступныя катэгорыі:

2.1. катэгорыя "0" - гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія ўключаны або прапанаваны для ўключэння ва ўстаноўленым парадку ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны або Спіс сусветнай спадчыны, што знаходзіцца пад пагрозай;
(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

2.2. катэгорыя "1" - гісторыка-культурныя каштоўнасці, адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці якіх маюць міжнародную значнасць;

2.3. катэгорыя "2" - гісторыка-культурныя каштоўнасці, адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці якіх маюць нацыянальную значнасць;

2.4. катэгорыя "3" - гісторыка-культурныя каштоўнасці, адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці якіх маюць значнасць для асобных рэгіёнаў Рэспублікі Беларусь.

3. Матэрыяльныя аб'екты, якія ўваходзяць у склад комплексных матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, але якім асобна не нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, лічацца матэрыяльнымі гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі без катэгорыі.

4. Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці падзяляюцца на наступныя катэгорыі:

4.1. катэгорыя "А" - гісторыка-культурныя каштоўнасці, поўная аўтэнтычнасць і дакладнасць якіх безумоўныя і нязменныя;

4.2. катэгорыя "Б" - гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія поўнасцю або часткова адноўлены (зафіксаваны) на другасным матэрыяле ці адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці якіх аб'ектыўна з часам могуць змяняцца.

Глава 4
ВЫЯЎЛЕННЕ МАТЭРЫЯЛЬНЫХ АБ'ЕКТАЎ І НЕМАТЭРЫЯЛЬНЫХ ПРАЯЎЛЕННЯЎ ТВОРЧАСЦІ ЧАЛАВЕКА, ЯКІЯ МОГУЦЬ УЯЎЛЯЦЬ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНУЮ КАШТОЎНАСЦЬ

Рэпазіторый ВДУ

Артыкул 17. Выяўленне матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць

1. Матэрыяльныя аб'екты, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, выяўляюцца шляхам прафесійнага або выпадковага выяўлення.
2. Нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, выяўляюцца шляхам прафесійнага выяўлення.
3. Выяўленыя матэрыяльныя аб'екты і нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, падлягаюць фіксацыі, навуковай апрацоўцы і мастацкай ацэнцы ў парадку, устаноўленым Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 18. Прафесійнае выяўленне матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць

1. Прафесійнае выяўленне матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, ажыццяўляецца:
1.1. у час прафесійнай навукова-даследчай дзейнасці;
1.2. пры накіраванні матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ва ўласнасць дзяржавы.
2. Юрыдычная або фізічная асоба, што ў час прафесійнай навукова-даследчай дзейнасці выявіла матэрыяльны аб'ект або нематэрыяльнае праяўленне творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, абавязана правесці іх фіксацыю, навуковую апрацоўку і мастацкую ацэнку, прыняць меры па іх захаванню (з моманту выяўлення да перадачы ўласніку) і не пазней чым у двухдзённы тэрмін паведаміць у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб выяўленых матэрыяльным аб'екце або нематэрыяльным праяўленні творчасці чалавека.
3. Юрыдычная або фізічная асоба, што ў час прафесійнай навукова-даследчай дзейнасці выявіла матэрыяльны аб'ект або нематэрыяльнае праяўленне творчасці чалавека, якія прадугледжаны падпунктам 1.2 пункта 1 артыкула 21 гэтага Закона і могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, не мае права распараджацца выяўленымі матэрыяльным аб'ектам або нематэрыяльным праяўленнем творчасці чалавека.
4. Матэрыяльны аб'ект або нематэрыяльнае праяўленне творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, пры накіраванні іх у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь ва ўласнасць дзяржавы па рашэнню Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь перадаюцца ўстановам культуры, іншым юрыдычным асобам.

Артыкул 19. Выпадковае выяўленне матэрыяльных аб'ектаў, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць

1. Юрыдычная або фізічная асоба, што выпадкова выявіла рухомы матэрыяльны аб'ект, які прадугледжаны падпунктам 1.2 пункта 1 артыкула 21 гэтага Закона і можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, абавязана прыняць меры па яго захаванню і не пазней чым у двухдзённы тэрмін паведаміць у мясцовы выканаўчы і распарадчы орган або ў тэрытарыяльны орган унутраных спраў аб выяўленым аб'екце.
Мясцовы выканаўчы і распарадчы орган або тэрытарыяльны орган унутраных спраў пасля атрымання паведамлення аб выяўленні рухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, абавязаны прыняць гэты аб'ект ад асобы, што яго выявіла, у адпаведнасці з актам прыёму, адзін экземпляр якога перадаецца гэтай асобе, і не пазней чым у двухдзённы тэрмін паведаміць у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб выяўленым аб'екце.
Захаванне рухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, з моманту яго выяўлення да перадачы ў мясцовы выканаўчы і распарадчы орган або тэрытарыяльны орган унутраных спраў забяспечвае юрыдычная або фізічная асоба, што яго выявіла, а з моманту яго перадачы - мясцовы выканаўчы і распарадчы орган або тэрытарыяльны орган унутраных спраў, які прыняў гэты рухомы матэрыяльны аб'ект, ці асоба, вызначаная пісьмовым прадпісаннем Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пасля атрымання паведамлення аб выяўленні рухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, у пяцідзённы тэрмін прымае выяўлены аб'ект у адпаведнасці з актам прыёму-перадачы або пры відавочнай беспадстаўнасці меркавання аб наяўнасці ў аб'екта адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей складае акт аб адсутнасці ў выяўленага рухомага матэрыяльнага аб'екта адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей.
2. Юрыдычная або фізічная асоба, што выпадкова выявіла нерухомы матэрыяльны аб'ект (археалагічны аб'ект, элемент дэкору, мастацкага аздаблення, рэшткі роспісу і г.д.), які прадугледжаны падпунктам 1.2 пункта 1 артыкула 21 гэтага Закона і можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, абавязана безадкладна прыпыніць работы або іншую дзейнасць, якія могуць аказваць уздзеянне на гэты аб'ект, прыняць меры па яго захаванню і паведаміць у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь або мясцовы выканаўчы і распарадчы орган аб выяўленым аб'екце.
Мясцовы выканаўчы і распарадчы орган пасля атрымання паведамлення аб выяўленні нерухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, абавязаны не пазней чым у двухдзённы тэрмін паведаміць у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб выяўленым аб'екце.

Рэпазіторый ВДУ

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пасля атрымання паведамлення аб выяўленні нерухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, арганізуе не пазней чым у трохдзённы тэрмін прыезд свайго прадстаўніка на месца выяўлення гэтага аб'екта.

Прадстаўнік Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пасля агляду на месцы выяўленага нерухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, выдае пісьмовае прадпісанне, у якім вызначае часовы рэжым утрымання гэтага аб'екта з указаннем тэрміну яго дзеяння, або пры відавочнай беспадстаўнасці меркавання аб наяўнасці ў аб'екта адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей складае акт аб адсутнасці ў выяўленага нерухомага матэрыяльнага аб'екта адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей. Тэрмін дзеяння часовага рэжыму ўтрымання нерухомага матэрыяльнага аб'екта, які можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, можа быць скарочаны або прадоўжаны Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

Прыпыненыя ў сувязі з выяўленнем нерухомага матэрыяльнага аб'екта работы або іншая дзейнасць аднаўляюцца толькі з пісьмовага дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Юрыдычнай або фізічнай асобе, што выпадкова выявіла нерухомы матэрыяльны аб'ект, які прадугледжаны падпунктам 1.2 пункта 1 артыкула 21 гэтага Закона і можа ўяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, пакрываюцца страты, прычыненыя ёй прыпыненнем работ або іншай дзейнасці ў сувязі з выяўленнем гэтага аб'екта, у парадку і памерах, вызначаных Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

3. Матэрыяльны аб'ект, выпадкова выяўлены ў парадку, устаноўленым пунктамі 1 і 2 гэтага артыкула, разглядаецца Навукова-метадычнай радай для прыняцця рашэння аб неабходнасці надання яму статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці або аб адсутнасці неабходнасці надання яму такога статусу. У гэтым выпадку аўтарам прапановы аб наданні матэрыяльнаму аб'екту статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці лічыцца асоба, што выпадкова выявіла гэты аб'ект або паведаміла аб ім. Пры гэтым ад названай асобы не патрабуецца ўнясенне ў пісьмовай форме прапановы аб наданні матэрыяльнаму аб'екту статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці і яе абгрунтавання.

4. Калі выпадкова выяўленаму матэрыяльнаму аб'екту, прадугледжанаму падпунктам 1.2 пункта 1 артыкула 21 гэтага Закона, нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, ён у адпаведнасці з грамадзянскім заканадаўствам Рэспублікі Беларусь накіроўваецца ва ўласнасць дзяржавы, а ўласнік зямельнага ўчастка або іншай маёмасці, дзе быў выяўлены гэты аб'ект, а таксама асоба, што яго выявіла, маюць права на атрыманне ўзнагароджання ў парадку і на ўмовах, вызначаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Глава 5
НАДАННЕ МАТЭРЫЯЛЬНЫМ АБ'ЕКТАМ І НЕМАТЭРЫЯЛЬНЫМ ПРАЯЎЛЕННЯМ ТВОРЧАСЦІ ЧАЛАВЕКА СТАТУСУ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ КАШТОЎНАСЦІ. УЛІК ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Артыкул 20. Крытэрыі адбору матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека для надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці

1. Навукова-метадычная рада пры разглядзе прапаноў аб наданні матэрыяльным аб'ектам або нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці зыходзіць з наяўнасці ў прапанаваных для разгляду матэрыяльных аб'ектаў або нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей, што пацвярджаецца адпаведнасцю аднаму з крытэрыяў:

1.1. яны з'яўляюцца:

адным з фактараў фарміравання нацыянальнага менталітэту;

рэдкім ці каштоўным сведчаннем існавання зніклай цывілізацыі;

эпічным творам, створаным або істотна пераасэнсаваным і відазмененым народам Беларусі;

аўтарскім творам мастацтва, створаным на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або пад уплывам беларускай гісторыі, рэчаіснасці, менталітэту, асяроддзя ці іншых фактараў;

выдатным мастацкім творам, шэдэўрам, створанымі і (або) прызнанымі за межамі Рэспублікі Беларусь;

матэрыяльным аб'ектам або нематэрыяльным праяўленнем творчасці чалавека, асаблівасцямі ладу жыцця, характэрнымі толькі для культуры народа Беларусі;

дакументальнай фіксацыяй, сімвалам або іншым праяўленнем ці абазначэннем з'яў, падзей або працэсаў, якія звязаны з гісторыяй Рэспублікі Беларусь, яе асобных рэгіёнаў, радаводаў ці этнічных груп або маюць міжнароднае значэнне;

выдатным ці арыгінальным вынікам творчага або навукова-тэхнічнага эксперыменту;

рэдкім на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або выдатным дасягненнем іншага народа;

вынікам або сведчаннем недаследаваных працэсаў;

пахаваннем славутага чалавека, брацкай магілай воінаў, змагароў, якія загінулі за якую-небудзь адзіную высакародную справу, і (або) ахвяр ваенных падзей, узброеных канфліктаў, масавых рэпрэсій;

традыцыйнай тапанімічнай назвай;

1.2. яны з'яўляюцца рэдкім або выдатным узорам:

створанага чалавекам асяроддзя;

выкарыстання ў дзейнасці чалавека прыродных фактараў і асаблівасцей;

збудавання ці іншага твора, якія маюць тыповыя ўласцівасці, характэрныя толькі для культуры народа Беларусі;

Рэпазіторый ВДУ

збудавання ці іншага твора, прадметаў быту або прадметаў іншага прызначэння пэўнага гістарычнага перыяду, рэгіёна ці этнічнай групы;
твора народнага мастацтва пэўнага гістарычнага перыяду, рэгіёна ці этнічнай групы;
вырашэння гаспадарчых, вытворчых, фартыфікацыйных, арганізацыйных і іншых пытанняў;
стылістычнага напрамку або рэгіянальнай ці этнічнай асаблівасці, выяўленых у любым відзе мастацтва;
1.3. яны непасрэдна звязаны з:
падзеямі або ідэямі і перакананнямі, якія аказалі значны ўплыў на ход гістарычнага, культурнага і (або) духоўнага развіцця чалавецтва і народа Беларусі;
жыццём і дзейнасцю выдатных асоб свету і Рэспублікі Беларусь;
1.4. яны лічацца:
звязанымі з народнымі паданнямі, легендамі, іншымі эпічнымі творамі, народнымі абрадамі;
матэрыяльнымі аб'ектамі, якія маюць выдатныя ўласцівасці;
1.5. яны аказалі (аказваюць) значны ўплыў на развіццё мастацтва, духоўнасць грамадства, светапогляд людзей у пэўны гістарычны перыяд або на тэрыторыі асобнага рэгіёна ці этнічнай групы;
1.6. яны змяшчаюць у сабе недаследаваны (не поўнасцю даследаваны) культурны пласт.
2. Рашэнне аб неабходнасці надання матэрыяльным аб'ектам статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці можа быць прынята толькі ў адносінах да аўтэнтычнага ці рэстаўрыраванага ў адпаведнасці з навукова-праектнай дакументацыяй матэрыяльнага аб'екта. Пры гэтым з часу першапачатковага стварэння нерухомага матэрыяльнага аб'екта павінна прайсці не менш чым 40 гадоў і ён павінен быць поўнасцю або не менш чым на 90 працэнтаў аднаўлены ў адпаведнасці з гістарычнымі данымі на ранейшым месцы.

Артыкул 21. Вылучэнне матэрыяльных аб'ектаў і нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека для надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці

1. Матэрыяльны аб'ект або нематэрыяльнае праяўленне творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць, вылучаюцца для надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці з:
1.1. матэрыяльных аб'ектаў або нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія рэальна існуюць, выкарыстоўваюцца ў дзейнасці чалавека або прадстаўлены ў форме фіксаваных нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, іншых формах праяўлення адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей незалежна ад месца іх знаходжання;
1.2. матэрыяльных аб'ектаў або нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, звесткі аб існаванні якіх да моманту іх выяўлення адсутнічалі і ўласнік якіх невядомы, адмовіўся ад права ўласнасці на іх або страціў права ўласнасці на іх па іншых падставах, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь;
1.3. матэрыяльных аб'ектаў або нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, наяўнасць якіх дакументальна засведчана, пры ўмове адсутнасці бясспрэчных дакументальных звестак аб знішчэнні, страце ці знікненні гэтых матэрыяльных аб'ектаў або нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека.
2. Юрыдычная або фізічная асоба, што выявіла матэрыяльны аб'ект або нематэрыяльнае праяўленне творчасці чалавека, прадугледжаныя пунктам 1 гэтага артыкула, уносіць у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у пісьмовай форме прапанову аб наданні выяўленым матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці з абавязковым яе абгрунтаваннем, за выключэннем выпадку, прадугледжанага пунктам 3 артыкула 19 гэтага Закона.

Артыкул 22. Разгляд прапаноў аб наданні матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці

1. Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пасля атрымання прапановы аб наданні матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці паведамляе аб гэтым уласніку (уладальніку) матэрыяльнага аб'екта або нематэрыяльнага праяўлення творчасці чалавека, а таксама ў мясцовы выканаўчы і распарадчы орган і арганізуе кваліфікаваны разгляд гэтай прапановы Навукова-метадычнай радай, уключаючы разгляд фіксацыі, навуковай апрацоўкі і мастацкай ацэнкі матэрыяльнага аб'екта або нематэрыяльнага праяўлення творчасці чалавека, для прыняцця рашэння аб неабходнасці надання матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці або аб адсутнасці неабходнасці надання ім такога статусу.
2. Мясцовы выканаўчы і распарадчы орган, а таксама ўласнік (уладальнік) матэрыяльнага аб'екта або нематэрыяльнага праяўлення творчасці чалавека з моманту атрымання паведамлення, прадугледжанага пунктам 1 гэтага артыкула, і да моманту прыняцця рашэння аб неабходнасці надання матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці або аб адсутнасці неабходнасці надання ім такога статусу прымае меры па прыпыненню работ або іншай дзейнасці, якія могуць прывесці да знішчэння або пагрозы знішчэння, страты або пагрозы страты, знікнення або пагрозы знікнення, прычынення шкоды або пагрозы яе прычынення, пагаршэння тэхнічнага стану або пагрозы яго пагаршэння, а таксама да навукова не абгрунтаванага змянення ці пагаршэння ўмоў успрымання названых матэрыяльнага аб'екта або нематэрыяльнага праяўлення творчасці чалавека.
3. Матэрыяльныя аб'екты, вылучаныя для надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, падлягаюць ахове, як і матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці без катэгорыі.
4. Навукова-метадычная рада на падставе кваліфікаванага разгляду пры ўмове адсутнасці бясспрэчных дакументальных звестак аб знішчэнні, страце ці знікненні матэрыяльнага аб'екта або фіксаванага нематэрыяльнага

Рэпазіторый БГУ

праяўлення творчасці чалавека прымае рашэнне аб неабходнасці надання матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці або аб адсутнасці неабходнасці надання ім такога статусу. Пры гэтым у рашэнні аб неабходнасці надання матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці ўказваецца катэгорыя гісторыка-культурнай каштоўнасці, да якой іх неабходна аднесці.

5. Статус гісторыка-культурнай каштоўнасці можа быць нададзены матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека, якія афіцыйна лічацца гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі ў іншых краінах, пры ўмове адсутнасці бясспрэчных дакументальных звестак аб знішчэнні, страце ці знікненні гэтых матэрыяльнага аб'екта або нематэрыяльнага праяўлення творчасці чалавека.

Артыкул 23. Наданне матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, пазбаўленне іх такога статусу

1. Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прымае рашэнне аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці матэрыяльнаму аб'екту або нематэрыяльнаму праяўленню творчасці чалавека, па якіх Навукова-метадычнай радай прынята адпаведнае рашэнне аб неабходнасці надання ім такога статусу.

2. Матэрыяльныя аб'екты і нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека, па якіх Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь прыняты рашэнні аб наданні ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, уключаюцца ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

3. Матэрыяльныя аб'екты і нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь могуць быць пазбаўлены статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці ў выпадку страты імі іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей, якія абумовілі наданне ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, а таксама ў выпадку іх знішчэння, страты ці знікнення ў выніку ўздзеяння прыродных фактараў або іншых сітуацый пры немагчымасці іх аднаўлення. Заключэнне аб немагчымасці навукова абгрунтаванага аднаўлення гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей даецца Навукова-метадычнай радай.

4. Пры неабходнасці вырашэння выключных дзяржаўных задач помнікі археалогіі пасля іх поўнага вывучэння могуць быць пазбаўлены статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. Заключэнне аб поўным вывучэнні помнікаў археалогіі даецца Навукова-метадычнай радай.

5. Матэрыяльныя аб'екты і нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека, пазбаўленыя статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, выключаюцца з Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 24. Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь

1. Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь змяшчае наступныя раздзелы:

1.1. гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія знаходзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. У гэты раздзел уносяцца звесткі аб матэрыяльных і нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, якія знаходзяцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (незалежна ад іх паходжання);

1.2. гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія згодна з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь знаходзяцца за межамі Рэспублікі Беларусь. У гэты раздзел уносяцца звесткі аб матэрыяльных і нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, якія пры дакументальна пацверджаным беларускім паходжанні апынуліся за межамі Рэспублікі Беларусь у парадку, што адпавядае нормам міжнароднага права, а таксама звесткі аб увасобленых нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, носьбіты якіх пры бясспрэчным (у тым ліку прызнаным імі самімі) беларускім паходжанні (нацыянальнасці) не маюць грамадзянства Рэспублікі Беларусь;

1.3. гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія незаконна знаходзяцца за межамі Рэспублікі Беларусь. У гэты раздзел уносяцца звесткі аб матэрыяльных і нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, якія ў парушэнне норм міжнароднага права пры дакументальна пацверджаным беларускім паходжанні апынуліся за межамі Рэспублікі Беларусь;

1.4. гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія зніклі ці страчаны пры нявысветленых абставінах. У гэты раздзел уносяцца звесткі аб матэрыяльных і нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, наяўнасць якіх дакументальна засведчана, пры ўмове адсутнасці бясспрэчных дакументальных звестак аб знішчэнні гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей;

1.5. гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія знаходзяцца пад пагрозай знішчэння, страты ці знікнення. У гэты раздзел уносяцца звесткі аб матэрыяльных і нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, якія знаходзяцца пад пагрозай знішчэння, страты ці знікнення, з указаннем прычын, што выклікаюць пагрозу, і мер, неабходных для захавання гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей.

2. Пры ўключэнні комплекснай гісторыка-культурнай каштоўнасці ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь у гэты спіс уключаецца таксама кожны з яе матэрыяльных аб'ектаў або нематэрыяльных праяўленняў творчасці чалавека, якія ўваходзяць у склад комплекснай гісторыка-культурнай каштоўнасці і па сваіх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцях могуць лічыцца асобнай гісторыка-культурнай каштоўнасцю.

3. Вядзенне Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь у парадку, установленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 25. Уліковыя дакументы на гісторыка-культурныя каштоўнасці

Репозиторий ВГУ

1. На кожную гісторыка-культурную каштоўнасць запаўняецца ўліковая картка гісторыка-культурнай каштоўнасці адзінага ўзору і складаецца пашпарт гісторыка-культурнай каштоўнасці адзінага ўзору.

2. Ва ўліковай картцы гісторыка-культурнай каштоўнасці змяшчаюцца сціслыя фактычныя звесткі аб гісторыка-культурнай каштоўнасці (назва, від каштоўнасці, яе месцазнаходжанне, дата ўзнікнення, стваральнік, уласнік (уладальнік), парадак выкарыстання, сучасны тэхнічны стан, навуковы кіраўнік), а таксама ўказваюцца звесткі аб наяўнасці дакументацыі і праверках тэхнічнага стану гісторыка-культурнай каштоўнасці.

3. У пашпарце гісторыка-культурнай каштоўнасці ўказваюцца поўныя навуковыя і фактычныя звесткі аб гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасці (апісваюцца яе гісторыя, сучасны тэхнічны стан, указваецца яе месцазнаходжанне, змяшчаюцца ўліковыя даныя, ацэнка яе гістарычнага, навуковага, мастацкага, культурнага або іншага значэння, указваюцца элементы, якія маюць свае адметныя духоўныя, мастацкія і (або) дакументальныя вартасці, звесткі аб уласніку (уладальніку), рэквізіты ахоўнага абавязацельства (дата і нумар), звесткі аб зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, навукова-праектнай дакументацыі, яе выканаўцах, а таксама дадатковыя звесткі аб падзеях і асобах, звязаных з гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасцю, архіўныя і бібліяграфічныя крыніцы, графічны матэрыял).

4. Пры атрыманні новых звестак аб гісторыка-культурнай каштоўнасці ва ўліковыя дакументы на яе ўносяцца адпаведныя дапаўненні і (або) змяненні.

5. Ва ўліковых дакументах на гісторыка-культурныя каштоўнасці ўказваюцца іх катэгорыі са спасылкай на адпаведную пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

6. Формы і ўзоры ўліковых дакументаў на гісторыка-культурныя каштоўнасці і парадак іх запаўнення ўстанаўліваюцца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

7. Складанне ўліковых дакументаў на гісторыка-культурную каштоўнасць, за выключэннем унясення ў іх дапаўненняў і (або) змяненняў, ажыццяўляецца за кошт сродкаў яе ўласніка.

Артыкул 26. Банк звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь

1. У мэтах захавання і сістэматызацыі ўліковых дакументаў на гісторыка-культурныя каштоўнасці, звестак аб адметных выніках і сведчаннях гістарычнага, культурнага і духоўнага развіцця народа Беларусі, аб страчаных матэрыяльных аб'ектах і нематэрыяльных праяўленнях творчасці чалавека, наяўнасць якіх дакументальна засведчана і якія маглі б атрымаць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, а таксама ў мэтах выканання работ па збору, сістэматызацыі і захаванню навукова-даследчых, выдавецкіх і іншых матэрыялаў, што датычацца гісторыка-культурных каштоўнасцей, фарміруецца Банк звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь.

2. Фарміраванне Банка звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважанай ім арганізацыяй за кошт сродкаў, прадугледжаных у рэспубліканскім бюджэце на спецыяльныя сацыяльныя праграмы і мерапрыемствы ў галіне культуры, іншых крыніц фінансавання, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

3. У Банку звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь могуць захоўвацца эталоны фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей па прапанове іх уласнікаў.

4. Парадак фарміравання Банка звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь і парадак азнаямлення з інфармацыяй, якая змяшчаецца ў ім, устанаўліваюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Глава 6
ЗАХАВАННЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Артыкул 27. Меры па захаванню гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Захаванне гісторыка-культурных каштоўнасцей уключае ў сябе сістэму арганізацыйных, прававых, эканамічных, матэрыяльна-тэхнічных, навуковых, інфармацыйных і іншых мер, накіраваных на недапушчэнне знішчэння або пагрозы знішчэння, страты або пагрозы страты, знікнення або пагрозы знікнення, прычынення шкоды або пагрозы яе прычынення, пагаршэння тэхнічнага стану або пагрозы яго пагаршэння, а таксама навукова не абгрунтаванага змянення, пагаршэння ўмоў успрымання гісторыка-культурных каштоўнасцей (навакольнага асяроддзя і зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей).
(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

2. Дзейнасць, якая можа аказваць уздзеянне на гісторыка-культурныя каштоўнасці, павінна ажыццяўляцца з улікам неабходнасці безумоўнага захавання адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей гэтых каштоўнасцей.

Артыкул 28. Забеспячэнне захавання нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Для забеспячэння захавання нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (іх навакольнага асяроддзя і зон аховы) перамяшчэнне гэтых нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, знішчэнне або стварэнне пагрозы знішчэння нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (іх навакольнага асяроддзя і зон аховы), прычыненне ім шкоды або стварэнне пагрозы яе прычынення, пагаршэнне тэхнічнага стану або стварэнне пагрозы яго пагаршэння, а таксама навукова не абгрунтаванае змяненне і пагаршэнне ўмоў успрымання гэтых нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (іх навакольнага асяроддзя і зон аховы) забараняюцца, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных пунктамі 2 і 3 гэтага артыкула.

РЕПОЗИТОРИЙ ВГУ

2. Перамяшчэнне нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці допускаецца ў выключных выпадках толькі з дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пры немагчымасці яе захавання на месцы і наяўнасці навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гэтай каштоўнасці з мэтай яе аднаўлення ва ўмовах, прыдатных для забеспячэння захавання нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Немагчымасць захавання нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці на месцы ўстанаўліваецца Навукова-метадычнай радай.

3. Стварэнне пагрозы знішчэння нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці (яе навакольнага асяроддзя і зон аховы) і прычынення ёй шкоды, пагаршэнне тэхнічнага стану або стварэнне пагрозы яго пагаршэння, а таксама навукова не абгрунтаванае змяненне і пагаршэнне ўмоў успрымання нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці (яе навакольнага асяроддзя і зон аховы) допускаюцца толькі па рашэнню Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, калі іх неабходнасць выклікана правядзеннем мерапрыемстваў па ліквідацыі вынікаў стыхійных бедстваў, катастроф, ваенных дзеянняў.

4. Пры выкананні патрабаванняў пажарнай бяспекі, аховы навакольнага асяроддзя, санітарных і іншых патрабаванняў, а таксама пры выкананні навукова-даследчых і рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці не допускаюцца змяненне гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасці, пагаршэнне яе адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей.

5. На нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці ўстанаўліваецца ахоўная дошка, на якой змяшчаецца інфармацыя аб прыналежнасці гэтай нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці да гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь.

Ахоўныя дошкі адзінай формы, якая зацвярджаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, устанаўліваюцца і захоўваюцца за кошт сродкаў уласнікаў гісторыка-культурных каштоўнасцей.

6. На нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь можа ўстанаўлівацца распазнавальны знак.

Артыкул 29. Зоны аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Для забеспячэння захавання нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і іх навакольнага асяроддзя ўстанаўліваюцца наступныя зоны аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей:

1.1. ахоўная зона;

1.2. зона рэгулявання забудовы;

1.3. зона аховы ландшафту;

1.4. зона аховы культурнага пласта.

2. Зоны аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, іх межы, склад і рэжымы ўтрымання і выкарыстання вызначаюцца праектам зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, зацверджаным Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэжымамі ўтрымання і выкарыстання зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей прадугледжваюцца абмежаванне або поўная забарона дзейнасці, якая стварае пагрозу захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (іх навакольнаму асяроддзю) і ўмовам іх утрымання і выкарыстання.

Праект зон аховы нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці, уключаючы рэжымы ўтрымання і выкарыстання гэтых зон, распрацоўваецца ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь для кожнай нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці.

3. Распрацоўка горадабудаўнічай і землеўпарадкавальнай дакументацыі, а таксама іншай праектнай дакументацыі, рэалізацыя якіх можа аказаць уздзеянне на гісторыка-культурныя каштоўнасці, без нанясення ўстаноўленых зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або без іх устанаўлення забараняецца.

4. Усе віды работ у зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей выконваюцца толькі ў межах патрабаванняў рэжымаў утрымання і выкарыстання гэтых зон аховы.

Артыкул 30. Забеспячэнне захавання рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Для забеспячэння захавання рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей забараняюцца:

1.1. знішчэнне або стварэнне пагрозы знішчэння, страта або стварэнне пагрозы страты, знікненне або стварэнне пагрозы знікнення, прычыненне шкоды або стварэнне пагрозы яе прычынення, пагаршэнне тэхнічнага стану або стварэнне пагрозы яго пагаршэння, а таксама навукова не абгрунтаванае змяненне рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей;

1.2. разукамплектаванне комплексных рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

2. У выпадку, калі адна і тая ж рухомая матэрыяльная гісторыка-культурная каштоўнасць належыць і да камплекта, і да калекцыі, перавага аддаецца калекцыі. Пры неабходнасці ў прызначаны (сабраны) для канкрэтных мэт камплект уключаецца копія рухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці, створаная за кошт уласніка калекцыі.

Артыкул 31. Забеспячэнне захавання нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Захаванне фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей ажыццяўляецца шляхам выяўлення поўных, дакладных і якасных іх фіксацый, зацвярджэння іх у якасці эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і захавання гэтых эталонаў.

2. Для забеспячэння захавання фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей забараняюцца знішчэнне або стварэнне пагрозы знішчэння, страта або стварэнне пагрозы страты, знікненне або стварэнне пагрозы знікнення, прычыненне шкоды або стварэнне пагрозы яе прычынення, пагаршэнне тэхнічнага стану або стварэнне пагрозы яго пагаршэння, а таксама навукова не абгрунтаванае змяненне эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

3. Для забеспячэння захавання ўвасобленых нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы прымаюць меры для захавання і аднаўлення ўмоў існавання, развіцця і перадачы нашчадкам традыцый або народных промыслаў, асаблівасцей ладу жыцця, характэрных толькі для культуры народа Беларусі, фактараў фарміравання нацыянальнага менталітэту, а таксама заахвочваюць (у тым ліку матэрыяльна) іх носьбітаў у захаванні, развіцці і перадачы нашчадкам зместу гэтых каштоўнасцей.

Стварэнне перашкод існаванню, развіццю і перадачы нашчадкам увасобленых нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама істотнае змяненне ўмоў іх існавання, развіцця і перадачы нашчадкам забараняюцца.

Артыкул 32. Прадухіленне пагрозы захаванню матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. У нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях (іх навакольным асяроддзі і зонах аховы), а таксама ў памяшканнях, дзе знаходзяцца рухомыя матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці або эталоны фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, вытворчасць, размяшчэнне, захоўванне, утрыманне машын, механізмаў, рэчываў, ажыццяўленне іншай дзейнасці, якая стварае дынамічныя і вібрацыйныя ўздзеянні, неспрыяльны тэмпературна-вільготнасны рэжым, хімічнае, радыяцыйнае, механічнае забруджанне, выбуховую і пажаранебяспечную пагрозу, іншыя пагрозы захаванню гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей, забараняюцца.

2. Пры выяўленні дзейнасці юрыдычных і (або) фізічных асоб, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якая стварае пагрозу захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (іх навакольнаму асяроддзю і зонам аховы), Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь абавязана ў трохдзённы тэрмін з моманту выяўлення такой пагрозы выдаць юрыдычным і (або) фізічным асобам, у тым ліку індывідуальным прадпрымальнікам, абавязковыя для выканання пісьмовыя прадпісанні аб неабходнасці змяненняў у іх дзейнасці або аб поўнай яе забароне.

3. Калі рух транспартных сродкаў, самаходных сельскагаспадарчых, меліярацыйных і дарожна-будаўнічых машын на дарогах, прылеглых да нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або зон іх аховы, або дзейнасць камунікацыйных ліній ствараюць пагрозу захаванню гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей або зонам іх аховы, мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы, іншыя юрыдычныя і (або) фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, у валоданні якіх знаходзяцца дарогі, камунікацыйныя лініі, абавязаны па прадпісанню Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь абмежаваць або поўнасцю спыніць рух транспартных сродкаў, самаходных сельскагаспадарчых, меліярацыйных і дарожна-будаўнічых машын на гэтых дарогах, абмежаваць або спыніць дзейнасць камунікацыйных ліній.

4. Калі юрыдычныя і (або) фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, не маюць магчымасці абмежаваць або спыніць дзейнасць, прадугледжаную пунктам 3 гэтага артыкула, яны павінны ў парадку, устаноўленым артыкулам 48 гэтага Закона, выплачваць кампенсацыю за шкоду, што прычыняецца нерухомым матэрыяльным гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам іх аховы.

5. Пры выяўленні гаспадарчай або іншай дзейнасці юрыдычных і (або) фізічных асоб, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, якая прыводзіць да забруджання паветранага ці воднага басейна і стварае пагрозу захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або зонам іх аховы, вінаватыя юрыдычныя і (або) фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, абавязаны па прадпісанню Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь абмежаваць гэту дзейнасць, а пры немагчымасці яе абмежавання павінны ў парадку, прадугледжаным артыкулам 48 гэтага Закона, выплачваць кампенсацыю за шкоду, што прычыняецца нерухомым матэрыяльным гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам іх аховы.

6. Патрабаванні прадпісанняў аб неабходнасці абмежавання дзейнасці або аб поўнай яе забароне пры адсутнасці пагрозы захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або зонам іх аховы могуць быць адменены Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь або судом.

7. Пры праектаванні і выкананні земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых відаў работ, якія могуць стварыць пагрозу захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або зонам іх аховы, ажыццяўляюцца наступныя мерапрыемствы: папярэдняе даследаванне гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей, іх фіксацыя, археалагічныя даследаванні, пры неабходнасці - іх перамяшчэнне, а таксама мерапрыемствы па забеспячэнню ўмоў, неабходных для захавання гэтых нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і зон іх аховы.

Навукова-праектная дакументацыя на выкананне работ, прадугледжаных часткай першай гэтага пункта, павінна змяшчаць асобны раздзел аб мерапрыемствах па даследаванню і захаванню гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Артыкул 33. Змяненне матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

Репозиторий ВГУ

1. Пры ажыццяўленні дзейнасці, якая можа аказваць уздзеянне на матэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці, змяненне гісторыка-культурных каштоўнасцей дапускаецца толькі з дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пры ўмове навуковай абгрунтаванасці гэтага змянення і з улікам катэгорыі гісторыка-культурных каштоўнасцей.

2. Рашэнне аб прызнанні змянення матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей навукова абгрунтаваным або навукова не абгрунтаваным прымаецца Навукова-метадычнай радай.

Артыкул 34. Змяненне эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Змяненне эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей катэгорыі "А" забараняецца.

2. Змяненне эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей катэгорыі "Б" дапускаецца ў выпадку:

2.1. выяўлення больш поўнай, дакладнай і якаснай фіксацыі гэтых нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і (або) навуковых звестак аб іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцях;

2.2. змянення саміх фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей пад уздзеяннем аб'ектыўных прычын.

3. У выпадку, прадугледжаным падпунктам 2.1 пункта 2 гэтага артыкула, змяненне эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці праводзіцца па рашэнню Навукова-метадычнай рады, а ў выпадку, прадугледжаным падпунктам 2.2 пункта 2 гэтага артыкула, - па рашэнню Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважанай ім арганізацыі. Пры гэтым павінна забяспечвацца перыядычная максімальна магчымая фіксацыя графічнымі і тэхнічнымі сродкамі змянення адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей гэтых нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Артыкул 35. Вываз за межы Рэспублікі Беларусь рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Вываз за межы Рэспублікі Беларусь на пастаяннае захоўванне рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей забараняецца.

2. Часовы вываз за межы Рэспублікі Беларусь рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей дапускаецца толькі ў межах міжнароднага культурнага абмену і ў выпадку ўзброеных канфліктаў.

3. Часовы вываз за межы Рэспублікі Беларусь рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

4. Рухомыя матэрыяльныя аб'екты, якія адпавядаюць крытэрыям, прадугледжаным пунктам 1 артыкула 20 гэтага Закона, але не з'яўляюцца гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, могуць быць вывезены за межы Рэспублікі Беларусь у парадку, устаноўленым Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Глава 7
АДНАЎЛЕННЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Артыкул 36. Віды навукова-даследчых і рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ, якія выконваюцца на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях і эталонах фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. На матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях (у зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей) і эталонах фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей выконваюцца навукова-даследчыя і рэстаўрацыйна-аднаўленчыя работы (далей - работы на гісторыка-культурных каштоўнасцях, калі не ўстаноўлена іншае).

2. Да навукова-даследчых работ, якія выконваюцца на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях (у зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей) і эталонах фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (далей - навукова-даследчыя работы на гісторыка-культурных каштоўнасцях), адносяцца:

2.1. археалагічныя даследаванні (разведка і раскопкі) - комплекс мерапрыемстваў па ўдакладненню і вывучэнню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, у тым ліку правядзенне нагляду пры выкананні земляных і будаўнічых работ;

2.2. архіўна-бібліяграфічныя даследаванні - комплекс мерапрыемстваў па вывучэнню архіўных, бібліяграфічных і іншых матэрыялаў, якія датычацца гісторыка-культурных каштоўнасцей;

2.3. натурныя даследаванні - комплекс мерапрыемстваў па высвятленню і ўдакладненню адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей гісторыка-культурных каштоўнасцей.

3. Да рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ, якія выконваюцца на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях (у зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей) і эталонах фіксаваных

Репозиторий ВГУ

нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (далей - рэстаўрацыйна-аднаўленчыя работы на гісторыка-культурных каштоўнасцях), адносяцца:

3.1. аднаўленчыя работы - комплекс мерапрыемстваў, накіраваных на навукова абгрунтаванае поўнае або частковае паўторнае стварэнне гісторыка-культурных каштоўнасцей (для нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей - абавязкова на месцы іх ранейшага знаходжання);

3.2. дапаўненне - комплекс мерапрыемстваў па стварэнню дапаўненняў да гісторыка-культурных каштоўнасцей, у тым ліку і па завяршэнню своечасова не рэалізаваных аўтарскіх задум;

3.3. кансервацыя - комплекс мерапрыемстваў па часоваму або доўгатэрміноваму забеспячэнню захаванасці тэхнічнага стану гісторыка-культурных каштоўнасцей з прымяненнем адпаведных метадаў, якія дазваляюць прадухіліць яго далейшае пагаршэнне;

3.4. прыстасаванне - комплекс мерапрыемстваў па адаптацыі гісторыка-культурных каштоўнасцей да патрэб і асаблівасцей тэхнічнага ўтрымання;

3.5. рамонт - комплекс мерапрыемстваў па паляпшэнню тэхнічнага стану гісторыка-культурных каштоўнасцей без унясення змяненняў у іх канструкцыйнае і (або) эстэтычнае вырашэнне;

3.6. раскрыццё - комплекс мерапрыемстваў па пазбаўленню гісторыка-культурных каштоўнасцей ад пазнейшых дысаніруючых напластаванняў;

3.7. рэгенерацыя - комплекс мерапрыемстваў па аднаўленню цэласнасці і агульнага кампазіцыйнага вырашэння гісторыка-культурных каштоўнасцей (у асноўным комплексных гісторыка-культурных каштоўнасцей);

3.8. рэканструкцыя - комплекс мерапрыемстваў па паляпшэнню тэхнічнага стану і функцыянальных асаблівасцей гісторыка-культурных каштоўнасцей з дапушчэннем частковых змяненняў іх канструкцыйных і неістотных фізічных уласцівасцей;

3.9. рэстаўрацыя - комплекс мерапрыемстваў па навукова абгрунтаванаму аднаўленню страчаных фрагментаў гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама іх адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей.

Артыкул 37. Выкананне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях

1. Работы на гісторыка-культурных каштоўнасцях, а таксама работы па распрацоўцы навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях могуць выконвацца толькі з дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Пры распрацоўцы навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь выдаецца дазвол на правядзенне архіўна-бібліяграфічных даследаванняў.

2. Дазвол на выкананне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных часткай другой пункта 1 гэтага артыкула і часткай другой гэтага пункта, выдаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь пасля ўзгаднення і зацвярджэння абгрунтаванай праграмы навукова-даследчых работ або навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях.

Дазвол на правядзенне археалагічных даследаванняў выдаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь пасля прадастаўлення Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі іх выканаўцам права на правядзенне археалагічных даследаванняў. Дакументацыя археалагічных даследаванняў захоўваецца ў архіве Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

3. Парадак выдачы дазволу на выкананне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях устанаўліваецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

4. Дазвол Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь на выкананне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях не вызваляе заказчыка ад неабходнасці афармлення дакументаў у дзяржаўных органах на выкананне такіх работ у выпадках, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 38. Работы па забеспячэнню належнага тэхнічнага і санітарнага стану гісторыка-культурных каштоўнасцей

Работы па забеспячэнню належнага тэхнічнага і санітарнага стану гісторыка-культурных каштоўнасцей, у тым ліку работы па іх рамонту ў межах ахоўнага абавязацельства, прадугледжанага артыкулам 44 гэтага Закона, могуць выконвацца на гісторыка-культурнай каштоўнасці штодзённа або з іншай перыядычнасцю без атрымання дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 39. Асобы, якія дапускаюцца да выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях

Да выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, у тым ліку да правядзення аўтарскага нагляду за іх выкананнем, дапускаюцца асобы, якія маюць пасведчанне на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, за выключэннем выпадку, прадугледжанага артыкулам 42 гэтага Закона.

Репозиторий ВГУ

Артыкул 40. Пасведчанні на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях

1. Пасведчанні на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях выдаюцца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь пасля разгляду заключэнняў аб адпаведнасці кваліфікацыйным патрабаванням кандыдатаў на іх атрыманне.

2. Заключэнні аб адпаведнасці кваліфікацыйным патрабаванням кандыдатаў на атрыманне пасведчанняў на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях выдаюцца бясплатна:

2.1. Навукова-метадычнай радай - на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, за выключэннем правядзення археалагічных даследаванняў;

2.2. Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі - на права правядзення археалагічных даследаванняў.

3. Парадак выдачы пасведчанняў на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях устанаўліваецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 41. Навуковыя кіраўнікі

1. Пры выкананні работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, за выключэннем работ, прадугледжаных артыкулам 38 гэтага Закона, на кожную гісторыка-культурную каштоўнасць назначаецца навуковы кіраўнік.

2. Навуковы кіраўнік ажыццяўляе кіраўніцтва ходам работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, у тым ліку праводзіць аўтарскі нагляд за выкананнем гэтых работ, нясе персанальную адказнасць за захаванне адметных духоўных, мастацкіх і (або) дакументальных вартасцей гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама за навуковую абгрунтаванасць праектных рашэнняў і іх рэалізацыю.

3. Для выканання работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях катэгорый "0", "1", "2" і эталонах фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей навуковыя кіраўнікі назначаюцца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь па прадстаўленню заказчыкаў або кіраўніцтва праектных ці навукова-даследчых устаноў на падставе адпаведнага заключэння Навукова-метадычнай рады.

Для выканання работ на матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях катэгорыі "3" навуковыя кіраўнікі назначаюцца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь па прадстаўленню заказчыкаў або кіраўніцтва праектных ці навукова-даследчых устаноў.

4. Замена навуковага кіраўніка забараняецца, за выключэннем выпадкаў:

4.1. пісьмовай адмовы навуковага кіраўніка ад выканання сваіх абавязкаў і функцый;

4.2. невыканання навуковым кіраўніком сваіх абавязкаў і функцый;

4.3. немагчымасці выканання навуковым кіраўніком сваіх абавязкаў і функцый з прычыны хваробы, выезду на пастаяннае месца жыхарства за межы Рэспублікі Беларусь, пераходу на работу, выкананне якой не звязана з праектнай і рэстаўрацыйнай дзейнасцю;

4.4. іншых устаноўленых заключэннем Навукова-метадычнай рады выпадкаў, калі навуковы кіраўнік не можа выконваць свае абавязкі і функцыі.

5. Навуковы кіраўнік у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь атрымлівае плату за выкананне сваіх абавязкаў і функцый і кампенсацыю за звязаныя з гэтым выдаткі за кошт юрыдычнай або (і) фізічнай асобы, у тым ліку індывідуальнага прадпрымальніка, зацікаўленай у выкананні работ на гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Артыкул 42. Асобы, якія могуць быць дапушчаны да выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях без катэгорыі і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях без катэгорыі

Да выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях без катэгорыі і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях без катэгорыі, у тым ліку да правядзення аўтарскага нагляду за іх выкананнем, могуць быць дапушчаны асобы, якія не маюць пасведчання на права выканання навукова-даследчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і кіраўніцтва распрацоўкай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, пры ўмове наяўнасці ў іх адпаведнай кваліфікацыі, што дазваляе забяспечыць якаснае выкананне гэтых работ.

Артыкул 43. Узгадненне навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях

Репозиторий ВГУ

1. Навукова-праектная дакументацыя на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, а таксама работ у зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія выходзяць за межы патрабаванняў рэжымаў утрымання і выкарыстання гэтых зон аховы, узгадняецца з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

2. Навукова-праектная дакументацыя на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, рэалізацыя якой можа прывесці да істотнага змянення матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей катэгорый "0", "1", "2" ці да іх знішчэння, страты ці знікнення або да змянення ўмоў утрымання і выкарыстання эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, папярэдне разглядаецца на пасяджэнні Навукова-метадычнай рады. Навукова-праектная дакументацыя на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, якая не адобрана Навукова-метадычнай радай, узгадненню не падлягае.

Неабходнасць разгляду Навукова-метадычнай радай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, не ўказанай у частцы першай гэтага пункта, вызначаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

Выдаткі, звязаныя з разглядам Навукова-метадычнай радай навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, кампенсуюцца заказчыкам навукова-праектнай дакументацыі.

3. Юрыдычныя і фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, якія з'яўляюцца заказчыкамі навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, у абавязковым парадку павінны перадаваць бязвыплатна ў Банк звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь устаноўленыя Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь раздзелы гэтай навукова-праектнай дакументацыі, якія датычацца выканання рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях і работ у зонах аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

4. У працэсе падрыхтоўкі навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях, а таксама пры яе ўзгадненні прызнаецца прыярытэт аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

5. Узгадненне з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях не вызваляе ад неабходнасці яе ўзгаднення з іншымі дзяржаўнымі органамі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Глава 8
УТРЫМАННЕ І ВЫКАРЫСТАННЕ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ

Артыкул 44. Ахоўныя абавязацельствы

1. Для кожнай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або кожнага эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь вызначаюцца індывідуальныя ўмовы іх утрымання і выкарыстання, устанаўліваюцца парадак выканання работ на гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцях, іншыя абмежаванні дзейнасці іх уласнікаў (уладальнікаў) і (або) карыстальнікаў, а таксама патрабаванні па забеспячэнню іх захавання, у тым ліку ў выпадках надзвычайных сітуацый ці ў перыяд узброеных канфліктаў. Гэтыя патрабаванні фіксуюцца ў ахоўным абавязацельстве, складзеным па форме, устаноўленай Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, і падлягаюць выкананню ўсімі юрыдычнымі і фізічнымі асобамі, у тым ліку індывідуальнымі прадпрымальнікамі.

2. Ахоўнае абавязацельства падпісваецца ўласнікам або па яго даручэнню ўладальнікам гісторыка-культурнай каштоўнасці ў тэрмін, прадугледжаны пунктамі 2 і 3 артыкула 53 гэтага Закона.

Артыкул 45. Асаблівасці выкарыстання матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Выкарыстанне матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (навакольнага асяроддзя нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і зон іх аховы) і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей павінна ажыццяўляцца ў адпаведнасці з іх гісторыка-культурнай значнасцю, а таксама згодна з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, індывідуальнымі ўмовамі іх утрымання і выкарыстання, вызначанымі Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, з улікам неабходнасці забеспячэння захавання гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей.

2. Выкарыстанне матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (навакольнага асяроддзя нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і зон іх аховы) і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей у мэтах, звязаных з дзейнасцю Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь і іншых воінскіх фарміраванняў, якія ствараюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь у мірны і ваенны час, а таксама знаходжанне матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей на тэрыторыі, занятай такімі воінскімі фарміраваннямі, забараняюцца.

3. Выкарыстанне матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей (навакольнага асяроддзя нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і зон іх аховы) і эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей у выпадку ўзброенага канфлікту, калі гэта стварае пагрозу захаванню гэтых каштоўнасцей (навакольнаму асяроддзю нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і зонам іх аховы), а таксама ўчыненне якога-небудзь іншага акта, накіраванага супраць гэтых каштоўнасцей (навакольнага асяроддзя

Репозиторий ВГУ

нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей і зон іх аховы), забараняюцца, за выключэннем неабходнасці вырашэння выключных дзяржаўных задач у ваенны час.

Артыкул 46. Неадпаведнае выкарыстанне гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. Неадпаведнае выкарыстанне гісторыка-культурных каштоўнасцей (не ў адпаведнасці з іх гісторыка-культурнай значнасцю) вядзе да спагнання з іх карыстальнікаў у парадку, прадугледжаным артыкулам 48 гэтага Закона, кампенсацыі за шкоду, што прычыняецца гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам іх аховы неадпаведным іх выкарыстаннем, і за абмежаванне ў сувязі з гэтым доступу грамадзян да гісторыка-культурных каштоўнасцей.

2. Выкарыстанне гісторыка-культурных каштоўнасцей па іх першапачатковаму прызначэнню не лічыцца неадпаведным выкарыстаннем.

Артыкул 47. Прадпрымальніцкая дзейнасць, якая аказвае непасрэднае ўздзеянне на гісторыка-культурную каштоўнасць або зоны аховы нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці

1. Прадпрымальніцкая дзейнасць, якая аказвае непасрэднае ўздзеянне на гісторыка-культурную каштоўнасць або зоны аховы нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці шляхам стварэння дадатковых транспартных нагрузак, прыўнясення функцый, не характэрных для гэтай каштоўнасці, стварэння дадатковых аб'ёмна-прасторавых збудаванняў, не ўласцівых і не характэрных для гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасці, не можа ажыццяўляцца без пагаднення, заключанага ў пісьмовай форме з уласнікам гісторыка-культурнай каштоўнасці, і дазволу, атрыманага ў адпаведнасці з пунктам 1 артыкула 33 гэтага Закона.

2. Юрыдычныя і фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, якія ажыццяўляюць прадпрымальніцкую дзейнасць у адпаведнасці з пагадненнем, прадугледжаным пунктам 1 гэтага артыкула, абавязаны штогод у парадку, устаноўленым Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь, рабіць адлічэнні ў фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва. Памеры такіх адлічэнняў складаюць для юрыдычных і фізічных асоб Рэспублікі Беларусь, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, 5 працэнтаў, для замежных юрыдычных і фізічных асоб - 25 працэнтаў ад прыбытку, атрыманага ў выніку дзейнасці, якая аказала непасрэднае ўздзеянне на гісторыка-культурную каштоўнасць або зоны аховы нерухомай матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці.
(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

Артыкул 48. Парадак выплаты кампенсацыі за шкоду, што прычыняецца гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей

1. У выпадку, калі юрыдычныя і (або) фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, не маюць магчымасці абмежаваць або поўнасцю спыніць дзейнасць, прадугледжаную пунктамі 3 і 5 артыкула 32 і (або) абмежаваную артыкулам 44 гэтага Закона, або дапускаюць неадпаведнае выкарыстанне гісторыка-культурных каштоўнасцей, прадугледжанае артыкулам 46 гэтага Закона, яны павінны выплачваць у фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва кампенсацыю за шкоду, прычыненую гэтым гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, і за абмежаванне ў сувязі з гэтым доступу грамадзян да гісторыка-культурных каштоўнасцей. Кампенсацыя выплачваецца ў памеры да 5 працэнтаў ад прыбытку, атрыманага ў выніку дзейнасці, якая прычыніла шкоду гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей. Калі юрыдычныя і (або) фізічныя асобы, у тым ліку індывідуальныя прадпрымальнікі, не ажыццяўляюць прадпрымальніцкай дзейнасці, звязанай з атрыманнем прыбытку, яны павінны штомесяц выплачваць фіксаваную суму кампенсацыі ў фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.
(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

2. Працэнт адлічэнняў ці фіксаваная сума кампенсацыі за шкоду, прычыненую гісторыка-культурным каштоўнасцям або зонам аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, і парадак іх выплаты ўстанаўліваюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.
(в ред. Закона Республики Беларусь от 07.05.2007 N 212-З)

Глава 9
ПРАВА ЎЛАСНАСЦІ НА ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

Артыкул 49. Прававое рэгуляванне пытанняў уласнасці на гісторыка-культурныя каштоўнасці

1. Падставы ўзнікнення і парадак ажыццяўлення права ўласнасці на гісторыка-культурныя каштоўнасці, вызначэнне права ўласнасці на матэрыяльныя аб'екты або нематэрыяльныя праяўленні творчасці чалавека, якія могуць уяўляць гісторыка-культурную каштоўнасць і на момант іх выяўлення або надання ім статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці не маюць уласніка, а таксама парадак выкупу гісторыка-культурных каштоўнасцей, што ўтрымліваюцца безгаспадарна, вызначаюцца гэтым Законам і грамадзянскім заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

2. Пры наданні матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльным праяўленням творчасці чалавека статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці права ўласнасці на іх захоўваецца.

Рэпазіторый ВГУ

Артыкул 50. Суб'екты права ўласнасці на гісторыка-культурныя каштоўнасці

1. Гісторыка-культурныя каштоўнасці могуць знаходзіцца ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь, адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак Рэспублікі Беларусь, юрыдычных і фізічных асоб, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў.

2. Асобныя гісторыка-культурныя каштоўнасці могуць быць аднесены законам да аб'ектаў, якія знаходзяцца толькі ва ўласнасці Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 51. Правы ўласніка матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Правы ўласніка калекцыі

1. Уласнік матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці апрача іншых правоў, якія ў адпаведнасці з грамадзянскім заканадаўствам Рэспублікі Беларусь належаць яму як уласніку, мае правы:

1.1. перадаваць гісторыка-культурную каштоўнасць на захоўванне дзяржаўным органам і ўстановам з вызначэннем умоў яе ўтрымання і выкарыстання;

1.2. карыстацца пераважным правам набыцця іншых састаўных частак гісторыка-культурнай каштоўнасці, якія знаходзяцца ў агульнай уласнасці;

1.3. на матэрыяльную дапамогу за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь, для выканання работ на гісторыка-культурнай каштоўнасці ў межах ахоўнага абавязацельства пры адсутнасці ўласных сродкаў.

2. Уласнік калекцыі (яе часткі) мае права на бязвыплатнае атрыманне ад дзяржаўных музеяў, бібліятэк і (або) архіваў, іншых дзяржаўных арганізацый наступных паслуг:

2.1. вызначэнне індывідуальных умоў утрымання і выкарыстання калекцыі ў цэлым і (або) яе асобных прадметаў;

2.2. дапамога ў правядзенні навуковай інвентарызацыі і навуковай апрацоўкі прадметаў калекцыі;

2.3. захаванне ў дзяржаўных установах адпаведнага профілю прадметаў калекцыі. Пры гэтым дзяржаўная ўстанова мае права на выкарыстанне для мэт навукі і экспанавання прадметаў калекцыі (яе часткі або асобнага прадмета), перададзеных ёй на захоўванне;

2.4. гарантыя бяспекі калекцыі і (або) яе асобных прадметаў у час экспанавання і (або) перавозкі.

3. Па жаданню ўласніка калекцыі (яе часткі або асобнага прадмета) Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, а таксама дзяржаўныя музеі, бібліятэкі і (або) архівы, іншыя дзяржаўныя арганізацыі, прыцягнутыя да аказання паслуг, прадугледжаных пунктам 2 гэтага артыкула, абавязаны гарантаваць канфідэнцыяльнасць звестак аб уласніку калекцыі (яе часткі або асобнага прадмета).

Артыкул 52. Абмежаванне правоў уласніка матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці

Уласніку матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці забараняецца:

знішчаць гісторыка-культурную каштоўнасць;

дапускаць прычыненне шкоды, змяненне гісторыка-культурнай каштоўнасці і выкананне работ на гэтай гісторыка-культурнай каштоўнасці без дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, за выключэннем работ, прадугледжаных артыкулам 38 гэтага Закона;

адчужаць або іншым чынам перадаваць права ўласнасці на гісторыка-культурную каштоўнасць без узгаднення з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь;

мяняць месца знаходжання (захоўвання), умовы ўтрымання і выкарыстання гісторыка-культурнай каштоўнасці без узгаднення з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь;

вывозіць гісторыка-культурную каштоўнасць за межы Рэспублікі Беларусь на пастаяннае захоўванне;

перадаваць гісторыка-культурную каштоўнасць у валоданне і (або) карыстанне Узброеным Сілам Рэспублікі Беларусь, іншым воінскім фарміраванням.

Артыкул 53. Абавязкі ўласніка матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці

1. Уласнік матэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці або эталона фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці абавязаны ўзяць на сябе абавязкі па забеспячэнню іх захавання шляхам падпісання ахоўных абавязацельстваў, складзеных па форме, устаноўленай Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, у тым ліку:

1.1. забяспечваць захаванасць гісторыка-культурнай каштоўнасці;

1.2. забяспечваць доступ да гісторыка-культурнай каштоўнасці спецыялістам, якія з дазволу Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь маюць права на яе вывучэнне;

1.3. прадастаўляць перыядычна або па дамоўленасці з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь ці адпаведнымі ўстановамі культуры доступ да гісторыка-культурнай каштоўнасці грамадзянам на тэрмін не менш чым шэсць месяцаў на працягу кожных дзесяці гадоў;

Репозиторий ВГУ

1.4. паведамляць у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб акалічнасцях, якія пагражаюць захаванню гісторыка-культурнай каштоўнасці;

1.5. захоўваць у цэласнасці калекцыі і іншыя навукова абгрунтаваныя зборы рухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або эталонаў фіксаваных нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей.

2. Пры набыцці права ўласнасці на матэрыяльную гісторыка-культурную каштоўнасць або эталон фіксаванай нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці новы ўласнік або па яго даручэнню ўладальнік абавязаны на працягу аднаго месяца падпісаць ахоўнае абавязацельства. Невыкананне гэтай умовы цягне за сабой прызнанне такой здзелкі нічога не вартай.

3. У выпадку надання матэрыяльнаму аб'екту статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці ўласнік гэтага аб'екта або па яго даручэнню ўладальнік абавязаны на працягу аднаго месяца падпісаць ахоўнае абавязацельства. Невыкананне гэтай умовы можа прывесці да прызнання названага аб'екта ва ўстаноўленым парадку гісторыка-культурнай каштоўнасцю, якая ўтрымліваецца безгаспадарна.

Артыкул 54. Правы фізічных асоб, якія маюць непасрэдныя адносіны да ўзнікнення (стварэння) гісторыка-культурнай каштоўнасці

Калі матэрыяльны аб'ект або нематэрыяльнае праяўленне творчасці чалавека, якія з'яўляюцца гісторыка-культурнымі каштоўнасцямі, па свайму паходжанню ці зместу звязаны з пэўнай фізічнай асобай або яе непасрэднымі продкамі (на працягу не больш чым двух пакаленняў), гэта фізічная асоба мае права абумовіць недаступнасць гісторыка-культурнай каштоўнасці для публічнага агляду (іншага спосабу раскрыцця зместу гісторыка-культурнай каштоўнасці) пры яе жыцці або на іншы тэрмін, які не перавышае гэтага часу.

Артыкул 55. Пераважнае права набыцця гісторыка-культурнай каштоўнасці (яе састаўной часткі)

Пры продажы долі ў агульнай уласнасці на гісторыка-культурную каштоўнасць астатнія ўдзельнікі долевай уласнасці маюць пераважнае права набыцця гэтай долі па цане, за якую яна прадаецца. У выпадку іх адмовы або немагчымасці набыць састаўную частку гісторыка-культурнай каштоўнасці пры яе продажы пераважнае права яе набыцця мае дзяржава.

Глава 10
ФІНАНСАВАННЕ АХОВЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ

Артыкул 56. Фінансаванне аховы гісторыка-культурнай спадчыны

Фінансаванне аховы гісторыка-культурнай спадчыны ажыццяўляецца за кошт сродкаў рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў, уласнікаў і (або) уладальнікаў гісторыка-культурных каштоўнасцей, іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 57. Фінансаванне некаторых мерапрыемстваў па прадухіленню пагрозы захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або зонам іх аховы

За кошт юрыдычных і (або) фізічных асоб, у тым ліку індывідуальных прадпрымальнікаў, зацікаўленых у праектаванні і выкананні земляных, будаўнічых, меліярацыйных і іншых відаў работ, якія могуць стварыць пагрозу захаванню нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей або зонам іх аховы, ажыццяўляюцца мерапрыемствы, прадугледжаныя часткай першай пункта 7 артыкула 32 гэтага Закона.

Артыкул 58. Фінансаванне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях у межах ахоўных абавязацельстваў

Фінансаванне работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях у межах ахоўных абавязацельстваў ажыццяўляецца за кошт сродкаў уласнікаў і (або) уладальнікаў гэтых гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама сродкаў рэспубліканскага бюджэту ў выпадку, прадугледжаным падпунктам 1.3 пункта 1 артыкула 51 гэтага Закона, іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

Глава 11
ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Статья 59 вступила в силу со дня официального опубликования.

Артыкул 59. Уступленне ў сілу гэтага Закона

Гэты Закон уступае ў сілу праз шэсць месяцаў пасля яго афіцыйнага апублікавання, за выключэннем гэтага артыкула і артыкула 60, якія ўступаюць у сілу з дня афіцыйнага апублікавання гэтага Закона.

Статья 60 вступила в силу со дня официального опубликования (статья 59 данного документа).

Репозиторий ВГУ

Артыкул 60. Прывядзенне актаў заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з гэтым Законам

Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь у шасцімесячны тэрмін пасля афіцыйнага апублікавання гэтага Закона:
прыняць меры па прывядзенню актаў заканадаўства ў адпаведнасць з гэтым Законам;
прыняць іншыя меры, неабходныя для рэалізацыі палажэнняў гэтага Закона.

Артыкул 61. Прызнанне некаторых заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь страціўшымі сілу

У сувязі з прыняццем гэтага Закона прызнаць страціўшымі сілу:
Закон Рэспублікі Беларусь ад 13 лістапада 1992 года "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., N 30, арт. 504);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 22 сакавіка 1995 года "Аб унясенні змяненняў і дапаўнення ў Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1995 г., N 18, арт. 199);
Закон Рэспублікі Беларусь ад 7 ліпеня 1998 года "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" (Ведамасці Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, 1998 г., N 29-30, арт. 467);
пункт 8 артыкула 2 Закона Рэспублікі Беларусь ад 14 мая 2001 года "О признании утратившими силу законодательных актов и внесении изменений в некоторые законодательные акты Республики Беларусь по вопросам собственности" (Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2001 г., N 48, 2/759);
артыкул 10 Закона Рэспублікі Беларусь ад 24 ліпеня 2002 года "О внесении изменений и дополнения в некоторые законодательные акты Республики Беларусь в связи с реорганизацией системы республиканских органов государственного управления" (Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2002 г., N 87, 2/883);
Пастанову Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 13 лістапада 1992 года "Аб увядзенні ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны" (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., N 30, арт. 505).

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь — А.ЛУКАШЭНКА

Дадатак 3 Да лекцыі 5

Зарегистрировано в Национальном реестре правовых актов
Республики Беларусь 30 апреля 2008 г. N 8/18715

ПАСТАНОВА МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
11 красавіка 2008 г. N 13

АБ ЗАЦВЯРДЖЭННІ ПАЛАЖЭННЯ АБ АЎТЭНТЫЧНЫМ ФАЛЬКЛОРНЫМ КАЛЕКТЫВЕ МАСТАЦКАЙ ТВОРЧАСЦІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

На падставе пункта 4 артыкула 24 Закона Рэспублікі Беларусь ад 4 чэрвеня 1991 года "Аб культуры ў Рэспубліцы Беларусь" у рэдакцыі Закона Рэспублікі Беларусь ад 18 мая 2004 года Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ПАСТАНАЎЛЯЕ:
1. Зацвердзіць прыкладзенае Палажэнне аб аўтэнтычным фальклорным калектыве мастацкай творчасці ў Рэспубліцы Беларусь.
2. Прызнаць страціўшым сілу Палажэнне аб аўтэнтычным фальклорным гурце ў Рэспубліцы Беларусь, зацверджанае Міністрам культуры Рэспублікі Беларусь 30 красавіка 1999 г. (Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 1999 г., N 44, 8/361).

Міністр — У.Ф.МАТВЕЙЧУК

УЗГОДНЕНА Міністр працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь У.М.Патупчык 11.04.2008	УЗГОДНЕНА Першы намеснік Міністра фінансаў Рэспублікі Беларусь А.М.Харкавец 11.04.2008
УЗГОДНЕНА Старшыня Брэсцкага абласнога	УЗГОДНЕНА Старшыня Віцебскага абласнога

Репозиторий ВГУ

выканаўчага камітэта
К.А.Сумар
04.04.2008

выканаўчага камітэта
У.П.Андрэйчанка
14.04.2008

УЗГОДНЕНА
Старшыня
Гомельскага абласнога
выканаўчага камітэта
А.С.Якабсон
08.04.2008

УЗГОДНЕНА
Старшыня
Гродзенскага абласнога
выканаўчага камітэта
У.Я.Саўчанка
08.04.2008

УЗГОДНЕНА
Старшыня
Магілёўскага абласнога
выканаўчага камітэта
Б.В.Батура
08.04.2008

УЗГОДНЕНА
Старшыня
Мінскага абласнога
выканаўчага камітэта
Л.Ф.Крупец
03.04.2008

УЗГОДНЕНА
Першы намеснік
старшыні
Мінскага гарадскога
выканаўчага камітэта
А.Я.Кунцэвіч
04.04.2008

ЗАЦВЕРДЖАНА
Пастанова
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
11.04.2008 N 13

ПАЛАЖЭННЕ
АБ АЎТЭНТЫЧНЫМ ФАЛЬКЛОРНЫМ КАЛЕКТЫВЕ МАСТАЦКАЙ ТВОРЧАСЦІ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ

1. Палажэнне аб аўтэнтычным фальклорным калектыве мастацкай творчасці ў Рэспубліцы Беларусь (далей - Палажэнне) вызначае асноўныя прынцыпы дзейнасці, умовы стварэння і функцыянавання аўтэнтычных фальклорных калектываў мастацкай творчасці з мэтай захавання аўтэнтычных формаў арыгінальнай фальклорнай культурнай традыцыі беларускага народа вуснага тыпу, якая з'яўляецца выразнікам нацыянальнай культурнай самабытнасці, мае самадастатковую духоўную каштоўнасць, а таксама з'яўляецца асновай для другаснага (секундарнага) фальклору, арганізавана-аматарскіх формаў народнай творчасці, творчай дзейнасці прафесійных і непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці.

2. У гэтым Палажэнні прымяняюцца наступныя асноўныя паняцці і іх азначэнні:

2.1. аўтэнтычны фальклор - спецыфічная галіна духоўнай культуры, якая аб'ядноўвае ўсе віды творчай дзейнасці - славесную, музычную, танцавальную, народныя абрады, народны тэатр, прыкладное мастацтва ў іх спрадвечным, адэкватным генетычным вытокам выглядзе, без якіх-небудзь апрацовак. Функцыянуе ў натуральным асяроддзі, існуе як вусная традыцыя, праяўляе сябе як калектыўная свядомасць, псіхалагічна арыентаваная на непасрэдныя, нефармальныя адносіны;

2.2. другасны (секундарны) фальклор - фальклор розных відаў і жанраў, прыстасаваны для непрафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай творчасці. Можа існаваць у апрацоўках і прыстасаваны пераважна для сцэнічных умоў;

2.3. носьбіты аўтэнтычнага фальклору - фізічныя асобы, якія звязаны з натуральным фальклорным асяроддзем канкрэтнай мясцовасці, атрымалі, захоўваюць, развіваюць і перадаюць аўтэнтычныя фальклорныя веды і навыкі ў парадку вуснай традыцыі;

2.4. аматары аўтэнтычнага фальклору - фізічныя асобы, якія сумесна ці паасобку на грамадскіх пачатках набываюць веды і навыкі розных праяў аўтэнтычнага фальклору, прымаюць удзел у захаванні, развіцці і перадачы аўтэнтычнага фальклору ў мэтах задавальнення сваіх духоўных запатрабаванняў;

2.5. аўтэнтычны фальклорны калектыў мастацкай творчасці (далей - фальклорны калектыў) - гэта калектыў, які складаецца з фізічных асоб, носьбітаў аўтэнтычнага фальклору, якія сумесна займаюцца мастацкай творчасцю.

3. Аўтэнтычны фальклор мае матэрыяльныя і нематэрыяльныя формы існавання (праявы).

Да матэрыяльных праяў аўтэнтычнага фальклору адносяцца па-мастацку афармленыя прадметы побыту, прылады працы, касцюм, жыллё, мэбля, посуд, выробленыя з прымяненнем мясцовых прыродных матэрыялаў (дрэва, гліны, саломы, лазы, ільну, воўны і іншых) па традыцыйных тэхналогіях.

Да нематэрыяльных праяў аўтэнтычнага фальклору адносяцца абрадавыя дзеянні, гульні, песенны, інструментальны, танцавальны, празаічны фальклор і іншае.

Репозиторий ВГУ

4. Асноўным прынцыпам захавання аўтэнтычнага фальклору ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца прызнанне існавання аўтэнтычнага фальклору як самастойнага, арыгінальнага тыпу культуры, заканамернасці якога прынцыпова адрозніваюць яго ад культуры іншых тыпаў.

5. Дзейнасць фальклорнага калектыву павінна быць скіравана на захаванне ў натуральных умовах праяў аўтэнтычнага фальклору сваёй мясцовасці, такіх як:

абрады і звычаі каляндарнага і сямейна-бытавога цыклаў;

традыцыйныя формы адпачынку і заняткаў характэрнымі відамі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва;

уласцівыя для спантанных праяўленняў традыцыйнай мастацкай культуры спевы, ігра на музычных інструментах, танцы, гульні ў натуральным асяроддзі;

рэгіянальныя песенныя, інструментальныя, танцавальныя, гульнёва-мастацкія стылі;

традыцыйныя склады калектываў спевакоў, музыкантаў, танцораў;

перадача фальклорных ведаў і навыкаў дзецям і моладзі, якія далучаюцца да традыцыйнай фальклорнай спадчыны сваёй мясцовасці ў парадку вуснай традыцыі натуральным шляхам;

выраб нацыянальнага адзення ў мясцовых традыцыях;

іншыя праявы.

6. Фальклорны калектыў у сваёй цэласнасці ці асобных праявах:

6.1. з'яўляецца:

адным з фактараў існавання праяў аўтэнтычнай традыцыйнай культуры;

носьбітам адметных для традыцыйнай культуры з'яў і працэсаў;

вынікам і сведчаннем недаследаваных працэсаў;

матэрыяльным аб'ектам і нематэрыяльнай з'явай, характэрнай для культуры нацыі;

6.2. мае:

адметныя, характэрныя для пэўнага рэгіёна краіны культурныя традыцыі;

традыцыйныя тапанімічныя назвы;

рэдкія і адметныя ўзоры:

прадметаў побыту і іншага прызначэння пэўных гістарычных перыядаў і рэгіёнаў;

пэўных стылістычных накірункаў рэгіянальных і этнічных асаблівасцей традыцыйнага мастацтва;

мастацкіх твораў розных відаў народнай творчасці пэўнага гістарычнага перыяду, рэгіёна і этнічнай групы.

7. Фальклорны калектыў можа ажыццяўляць сваю дзейнасць на базе арганізацый культуры, грамадскіх аб'яднанняў, творчых саюзаў і іншых арганізацый.

8. Назва фальклорнага калектыву павінна ўключаць словы "аўтэнтычны фальклорны".

9. У штат установы культуры, на базе якой ажыццяўляецца дзейнасць фальклорнага калектыву, са згоды заснавальніка ўстановы культуры можа ўводзіцца штатная адзінка кіраўніка фальклорнага калектыву.

10. Арганізацыя, на базе якой функцыянуе фальклорны калектыў, па магчымасці прадастаўляе асобнае памяшканне, абсталяванне, музычныя інструменты, сродкі для фіксацыі твораў традыцыйнай культуры і пераводу іх у пісьмовыя формы (аўдыё-, фота-, відэаапаратура і іншыя), дапамагае ў аднаўленні і стварэнні касцюмаў на аснове мясцовых аўтэнтычных строяў, стварае іншыя неабходныя для забеспячэння дзейнасці фальклорнага калектыву ўмовы.

11. Прыярытэтным накірункам дзейнасці кіраўніка фальклорнага калектыву з'яўляецца забеспячэнне дзейнасці фальклорнага калектыву з мэтай захавання аўтэнтычнага фальклору ў адпаведнасці са спецыфікай фальклорнага калектыву.

12. Кіраўнік фальклорнага калектыву:

садзейнічае захаванню асяроддзя, неабходнага для натуральнага функцыянавання традыцыйных формаў мясцовай мастацкай культуры;

стварае ўмовы для пераходу розных відаў і жанраў традыцыйнай культуры з пасіўнага стану ў актыўныя формы іх бытавання. Асаблівая ўвага пры гэтым надаецца каранёваму (абрадаваму) пласту;

непасрэдна ўдзельнічае ў традыцыйных святах і абрадах;

актыўна далучае да мастацкіх традыцый дзяцей і моладзь;

ініцыіруе вывучэнне традыцыйнага фальклорнага мастацтва;

падтрымлівае мастацкае самапраяўленне носьбітаў традыцый у іх спантанных формах у натуральным асяроддзі;

устанаўлівае і падтрымлівае дзелавыя і творчыя сувязі з іншымі фальклорнымі калектывамі, навукоўцамі, дзеячамі культуры і мастацтва, якія займаюцца пытаннямі традыцыйнай культуры;

ажыццяўляе аўдыё-, фота- і відэафіксацыю твораў традыцыйнай культуры, робіць пісьмовае апісанне абрадавых дзеянняў, гульняў, песеннага, інструментальнага, танцавальнага, празаічнага фальклору розных жанраў (казкі, паданні, легенды, былічкі, прыказкі, прымаўкі) і іншых звычаяў і абрадаў;

стварае архіў аўдыё-, фота-, відэа-, пісьмова зафіксаваных твораў традыцыйнай культуры, прымае меры па яго захаванні і пастаянным папаўненні;

ініцыіруе арганізацыю неабходнай фінансавай, матэрыяльна-тэхнічнай дапамогі для падтрымкі творчай дзейнасці фальклорнага калектыву;

прымае іншыя меры па атрыманні метадычнага кансультавання, запісе, расшыфроўцы, распаўсюджванні і папулярызацыі твораў традыцыйнай культуры.

13. Прыярытэтнымі патрабаваннямі да кіраўніка фальклорнага калектыву з'яўляюцца:

веданне і вывучэнне гісторыі, этнаграфіі, фальклору адміністрацыйнага раёна, фальклорна-этнаграфічных асаблівасцей мясцовасці, у якой працуе;

валоданне беларускай мовай і адным з відаў традыцыйнага мастацтва.

Рэпазіторый ВГУ

14. Вынікі дзейнасці кіраўніка фальклорнага калектыву вызначаюцца па:

ступені паўнаты і інтэнсіўнасці дзейнасці фальклорнага калектыву ва ўмовах мясцовай несцэнічнай традыцыі (выкананні ў натуральных умовах каляндарных і сямейных абрадаў, наяўнасці аўтэнтычных касцюмаў, веданні мясцовых музычных, танцавальных традыцый, казак, паданняў, легенд і гэтак далей), садзейнічанні ў перадачы ўсіх праяў аўтэнтычнай традыцыйнай культуры дзецям і моладзі;

наяўнасці створанага архіва твораў традыцыйнай культуры, фонд якога складаюць якасна зафіксаваныя рознымі тэхнічнымі сродкамі матэрыялы ўсіх відаў і жанраў фальклору, характэрнага для дадзенай мясцовасці.

15. Адказнасць за захаванне і рацыянальнае выкарыстанне матэрыяльных каштоўнасцей, якія выкарыстоўваюцца ў фальклорным калектыве, нясе кіраўнік фальклорнага калектыву.

16. Фінансаванне дзейнасці фальклорнага калектыву ажыццяўляецца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

17. Умовы аплаты працы штатных работнікаў фальклорнага калектыву вызначаюцца заканадаўствам.

Лекцыя 6. Сінкрэтызм фальклору.

Тэрміналагічная база: Непадзельнасць элементаў слова, музыкі, танца, пантамімы ў традыцыйных відах мастацтва. Першасная непадзельнасць ранніх форм свядомасці, рэлігійнае, прадмастацкае і мастацкае мысленне (міфалогія).

Лекцыя 7. Фальклор - творчасць працоўных, мастацкая дзейнасць непрафесіяналаў.

Тэрміналагічная база: Сувязь фальклору з характарам дзейнасці чалавека. Значэнне фальклору ў жыцці працоўных ў перыяд дапісьменнай культуры, як крыніцы інфармацыі, своеасаблівага маральнага кодэксу, важнага сродку маральнага і эстэтычнага выхавання ў грамадстве.

Лекцыя 8. Асаблівасці твораў народнай музычнай творчасці ў параўнанні з творамі прафесійнай музыкі.

Тэрміналагічная база: Вусная прырода фальклорных твораў. Шматварыянтнасць існавання фальклорных твораў. Узаемадзеянне індывідуальнай і калектыўнай творчасці. Адсутнасць (у большай ступені) дакладнага індывідуальнага аўтарства, прыналежнасць да фальклорных твораў з адсутнасцю аднаго аўтара і папулярных у народзе аўтарскіх твораў. Залежнасць змястоўнасці, мастацкай, грамадска-гістарычнай значнасці фальклорных твораў ад маральных якасцяў, інтэлектуальных здольнасцяў творцаў, асяроддзя узнікнення і бытавання твораў. Сінкрэтызм у ранніх формах старажытнай культуры. Канкрэтнае бытавое прызначэнне твораў фальклору, характэрнае для раннетрадыцыйнай культуры.

Лекцыя 9. Музычны фальклор як аснова нацыянальнай прафесійнай і аматарскай музычнай культуры. Сувязі паміж прафесійным і народным музычным мастацтвам.

Тэрміналагічная база: Беларуская народная музычная класіка як узорная частка беларускай музычнай культуры. Беларускі нацыянальны стыль. Беларускі нацыянальны музычны стыль. Беларускае прафесійнае музычнае мастацтва. Беларускае самадзейнае музычнае мастацтва. Беларускі фальклор, беларускі музычны фальклор, як крыніца творчасці прафесійных і самадзейных мастацкіх творцаў.

Сувязі паміж прафесійным і народным музычным мастацтвам:

- цытаванне кампазітарамі ў сваіх творах асобных народных мелодый, непасрэднае выкарыстоўванне ў кампазітарскіх творах урыўкаў твораў музычнага фальклору без апрацоўкі, у арыгінале;
- стварэнне кампазітарамі сваіх асабістых твораў па музычных вобразах і інтанацыйна-меладычнаму складу падобных да народных;
- рэалістычнае ўключэнне ў оперную і праграмна-сімфанічную музыку розных відаў народнай песні, як грамадска-гістарычнай жанравай з’явы ў непарыўнай (сінкрэтычнай) сувязі з народным бытам, народнымі абрадавымі дзеяннямі, святамі, гульнямі, верай ці пэўнымі гістарычнымі абставінамі;

Рэпазіторый ВГУ

- шырокае ўключэнне кампазітарамі яркіх і выразных спецыфічных нацыянальных якасцяў народнай музычнай мовы: інтанацый, напеваў, меладычных абаротаў, рытмічнага складу, асаблівасцяў меладычнага развіцця (распеўнага ці папевачнага-варыянтнага), прыёмаў народнага шматгалосся;
- адлюстраванне ў кампазітарскіх творах народных ідэй, паэтычных сюжэтаў і вобразаў;
- выкарыстоўванне характэрных прыёмаў развіцця музычнага зместу.

Лекцыя 10. Тэма 10.1. Жанр. Абумоўленасць узнікнення фальклорных жанраў.

Тэрміналагічная база: Жанр. Сутнасць тэрміну. Жанравая прыналежнасць фальклорных твораў у залежнасці ад жыццёвага прызначэння, функцыі бытавання, гістарычных асаблівасцяў пэўнай эпохі.

Тэма 10.2. Класіфікацыя фальклорных жанраў.

Тэрміналагічная база: Класіфікацыя фальклорных жанраў: жанры драматычныя, жанры лірычныя, жанры эпічныя. Адлюстраванне спецыфікі структуры фальклору народу пэўнага рэгіёну, рэальных суадносін родаў, жанраў, відаў.

Тэма 10.3. Жанравая разнастайнасць фальклорных твораў.

Тэрміналагічная база: Гістарычная абумоўленасць узнікнення фальклорных твораў.

Першы гістарычны фальклорна-стылявы пласт раннетрадыцыйнай сялянскай класікі. Час фарміравання. Асяродак бытавання.

Песні каляндарна-земляробчага цыклу: зімовыя (калядныя, шчадроўскія, песні Васілля); масленічныя песні, веснавыя песні (заклічкі, загуканні, валачобныя, юраўскія, сёмушныя, куставыя, русальныя); летнія (купальскія, пятроўскія, жніўныя); восеньскія (яравыя, ільняныя); карагодна-гульнёвыя.

Песні сямейна-абрадавага цыклу: радзінныя, вясельныя, галашэнні.

Дзіцячы фальклор.

Сігнальныя і каляндарна-прымеркаваныя найгрышы ранняй інструментальнай музыкі.

Паставыя песні. Духоўныя вершы. Бяседныя і талочныя песні. Рускі эпас, быліны. Спецыфічныя рысы твораў першага гістарычнага фальклорна-стылявога пласта.

Другі гістарычны фальклорна-стылявы пласт познетрадыцыйнай класікі.

Час узнікнення і фарміравання. Асяродак бытавання. Мужчынская сацыяльная лірыка і эпас: чумацкія, бурлацкія, казацкія, гістарычныя, рэкруцкія, салдацкія песні. Бытавы фальклор: жартоўныя, любоўна-лірычныя, сямейна-бытавыя і іншыя пазаабрадавыя песні. Беларускі гераічны кант. Вызначальныя рысы Другога гістарычнага фальклорна-стылявога пласта.

Трэці гістарычны фальклорна-стылявы пласт: Песні Змагання XIX пачатку XX ст.ст..

Час узнікнення і фарміравання. Асяродак бытавання. Батрацкія, адыходніцкія, рабочыя, рэвалюцыйныя песні, літаратурныя песні на словы прафесійных паэтаў. Прыпеўкі. Адметныя рысы твораў Трэцяга гістарычнага фальклорна-стылявога пласта.

Чацвёрты гістарычны фальклорна-стылявы пласт. Час узнікнення і фарміравання. Фальклор савецкага часу. Асяродак бытавання. Песні грамадзянскай вайны. Фальклор Заходняй Беларусі (1921-1939г.г.), песні Вялікай Айчыннай вайны, песні часоў сталінскіх рэпрэсій, пасляваенны песенны фальклор, жанры сучаснага фальклору (турысцкія, студэнцкія, салдацкія, дваравыя і інш. песні). Асаблівасці твораў Чацвёртага гістарычнага фальклорна-стылявога пласта.

Лекцыя 11. Тэма 11.1.Раннетрадыцыйная музычная класіка.

Репозиторий ВГУ

Тэрміналагічная база: Сінкрэтызм, поліфункцыянальнасць, паліэлементнасць абрадавага фальклору. Строгая прымеркаванасць твораў раннетрадыцыйнай музычнай класікі да пэўнага часу ці абставін у сувязі з дакладнай абраднасцю ў мінулым і традыцыямі, асацыяцыямі ў наш час.

Тэма 11.2.Агульная характарыстыка абрадавых песень.

Тэрміналагічная база: Фарміраванне так званых напеваў групавога прымацавання, напеваў-формул - гранічна сціслых устойлівых формул, якія характэрны пэўнаму жанру і абагульняюць некалькі тэкстаў.

Тэма 11.3. Народная школа галоснага спеву.

Тэрміналагічная база: Своеасаблівая манера выканання старажытнай школы галоснага спеву. Аўтэнтычная вакальная традыцыя і яе спецыфіка (звонкія воклічы, глісандуючыя завяршэнні фраз, "рытуальныя шумы" - усялякага роду пастукванні, пабразгванні, прытанцоўкі, славесныя выкрыкі і г.д.).

Асаблівасці пазаабрадавых песень раннетрадыцыйнага перыяду.

Лекцыя 12. Каляндарна-земляробчы цыкл абрадавых песень у сінкрэтызме з каляндарнымі традыцыямі.

Тэрміналагічная база: Абавязковыя рытуалы, накіраваныя на паляпшэнне дабрабыту сялянскай сям'і, на захаванне і працяг роду, на ўшанаванне продкаў, святаў, абрадаў народнага каляндара.

Тэма 12.1.Народны каляндар.

Тэрміналагічная база: Прынцыпы і асаблівасці пабудовы народнага каляндара, знітаванне традыцый язычніцтва і хрысціянства ў абрадавай культуры беларусаў.

Гісторыя ўзнікнення каляндара, як крок да выпрацоўкі сістэмы летазлічэння. Вытокі старажытнага славянскага каляндара ў земляробчым каляндары беларусаў. Каляндар земляроба ў валачобных песнях Вялікадня.

Тэма 12.2. Веснавыя святы, абрады, звычаі.

Тэрміналагічная база: Гуканне вясны: магічна-заклінальны характар у старажытнасці, час загукання, сутнасць абраду, аграрна-земляробчы характар гукання, салярныя культы - раскладванне вогнішча, ваджэнне карагодаў "па сонцу", культ прыроды, птушак (птушка, як сімвал вясны, дабра). Рытуальная ежа: яйкі, малочныя стравы. Птушкі: жаўрук, бусел, ластаўка, зязюля (Жыва - багіня Вясны) ў веснавой абраднасці. Веснавыя прыкметы.

Дзень Аўдоцці Вясноўкі (Еўдакеі). Саракі, Благавешчанне, Вербніца ў жыцці старажытных славян.

Вялікдзень - найстаражытнейшае славянскае свята сустрэчы новага года вясною па каляндары земляроба. Ачышчальныя абрады вадой (абліванне, каб выгнаць злых духаў і быць здаровымі ўвесь год), агнём (спальванне смецця і ўсяго благога), ветрам (гойданне на арэлях). Культ Сонца (вогнішча), вады, прыроды (вецер, ахвяры полю і яго духам), продкаў (пакланненне дзядам). Рытуальная ежа: фарбаваныя яйкі, хлеб (каравай), свініна (сувязь з культам Сонца). Аграрны характар свята. Вялікодныя гульні, забавы (гульня ў біткі, качанне яек), звычаі (наведванне гасцей на другі дзень).

Валачобны абрад. Этымалогія (паходжанне) назвы. Сутнасць абраду ў старажытнасці. Драматургія абраду. Агульныя і спецыфічныя рысы ў параўнанні з абрадам калядавання.

Радаўніца, радуніца. Сутнасць свята. Рэгіянальныя, лакальныя традыцыі.

Юр'еў дзень, як дзень надыходу сапраўднай Вясны, свята ўрадлівасці, дзень першага выгану жывёлы ў поле. Час святкавання, мэта святкавання ў старажытнасці. Бог Ярыла, як папярэднік святога Юр'я, Георгія Пераможцы, яго функцыі. Аграрны характар свята. Абрады, звязаныя з культам сонца, вады (юраўская раса), прыроды. Рытуальная ежа. Эратычныя элементы юраўскіх абрадаў. Юраўскія павер'і і варожбы. Абрад ваджэння і пахавання "стралы". Рэгіянальныя, лакальныя асаблівасці святкавання.

Сёмуха. Этымалогія назвы. Асэнсаванне сёмушных і траецкіх традыцый. Абрадавыя дзеянні, звязаныя з культам расліннасці. Культ бярозы, завіванне бярозы. Абрад кумлення - своеасаблівая форма

Репозиторий ВГУ

ініцыяцыі (прыняцце ў “род жанчын” дзяўчат, якія дасягнулі шлюбнага ўзросту). Абрадавыя дзеянні, звязаныя з сімвалам вянка. Абрадавая трапеза і рытуальная ежа. Сёмушныя варожбы. Развіванне бярозкі, раскумленне. Рытуал абыходу палёў. Абрадавая расправа з сяміцкай бярозкай. Культ вады. Абрад ваджэння Куста і вера ў асаблівую магічную сілу траецкай зеляніны. Этымалогія назвы куставога абраду. Час ваджэння куста. Удзельнікі абраду. Спецыфіка абыходу двароў. Аграрна-магічныя і любоўна-шлюбныя элементы абраду. Абрадавая расправа з Кустом і яе сэнс.

Памінальныя матывы Сёмухі. Узаемасувязь культа продкаў і аграрнай магіі ў светапоглядах старажытных землеробаў. Веснавыя Дзяды. Час святкавання. Падрыхтоўка да свята. Ахвярапрынашэнні Дзядам. Рытуальныя нормы паводзін. Абрадавая трызна і рытуальная ежа. Траецкія вогнішчы і культ продкаў.

Русальны або Граны тыдзень. Этымалогія назвы. Час адзначэння. Сутнасць абраду “праводзін русалкі”. Удзельнікі абрадавага дзеяння. Асэнсаванне вобразу русалкі ў старажытнасці з галізнай, вадзянымі жаночымі істотамі, якія забяспечваюць зямлю вільгаццю, з душамі памерлых ненатуральнай, заўчаснай, смерцю дзяўчынак і дзяўчат. Аграрны культ, культ агня, вады, вянка ў русальнай абраднасці. Провады русалкі і завяршэнне цыклу веснавых святаў.

Тэма 12.3.Веснавыя песні.

Тэрміналагічная база: Веснавыя заклічкі (загуканні) - вяснянкі. Валачобныя песні. Веснавыя карагоды. Траецкія або сёмушныя песні. Куставыя песні. Русальныя песні. Песні, прымеркаваныя да веснавога перыяду.

Характарыстыка формульных напеваў. Тыпы веснавых песень. Паэтыка і кола вобразаў веснавых песень і іх цесная сувязь з веснавой абраднасцю.

Тэма 12.4. Летнія абрады і святы.

Тэрміналагічная база: Купалле. Паходжанне назвы. Мэта святкавання ў старажытнасці. Купала, як адно з галоўных язычніцкіх бажаствоў. Салярны культ. Культ вады. Культ расліннасці. Эротыка і Купалле. Рытуальныя купальскія стравы. Купальская варожба. Кумленне на Купалле. Купальскія паданні і легенды. Элементы купальскага карнавалу. Драматургія купальскага свята.

Пятроў дзень. Пятроўка. Сутнасць свята, час святкавання, традыцыі.

Жніво. Аграрная і магічная скіраванасць абрадаў. Падрыхтоўка да жніва. Зажынкі - пачатковы этап жніва. Колькасць удзельнікаў абраду зажынак. Значэнне першага снапа, рытуальнай ежы. Патрабаванні да зачынальніцы. Святочная зажыначная вячэра. Адсутнасць абрадаў ва ўласна жніве. Этнапсіхалагічныя асаблівасці жняяркі, жаданне выказаць сваю крыўду, гора полю, ніве. Завяршальны этап жніва - дажынкі. Жніўная талака. Дажыначны вянок. Рытуальная ежа - ніве. Абрад “Завівання барады”. Рэгіянальныя, лакальныя асаблівасці абраду. Сэнс, аграрны магічны характар абраду.

Калектыўнае частаванне жніўнай талакі, як частка абрадавых дзеянняў. Дажынкавыя абрадавыя стравы. Рэгіянальныя асаблівасці дажыначнага стала. Абрады, накіраваныя на захаванне плёну, памнажэнне ўрадлівасці збажыны.

Тэма 12.5. Летнія песні.

Тэрміналагічная база: Купальскія, пятроўскія песні. Час выканання, іх функцыянальнае прызначэнне. Вобразы і паэтыка купальскіх песень. Характарыстыка тыповых формульных напеваў.

Жніўныя песні (зажынкавыя, уласна жніўныя, дажынкавыя) і іх спецыфіка. Характарыстыка тыповых формульных напеваў. Тэматыка, кола вобразаў, паэтыка песень.

Карагодна-гульнёвыя летнія песні. Летнія песні, звязаныя з відамі летняй працы: сенакос (касьба), збіранне ягад і г.д.

Тэма 12.6. Восеньскія абрады і святы.

Репозиторий ВГУ

Тэрміналагічная база: Прычыны сціпласці восеньскіх звычаяў і абрадаў. Ілля - свята мяжы лета і восені. Паходжанне назвы, сутнасць свята. Спас: І-ы Спас Мядзяны - свята маку, ІІ-і Спас Яблычны - свята садавіны, ІІІ-і Спас Хлебны - свята хлеба. Сутнасць святкавання, прыкметы, павер'і. Восеньскае (аўсяное) жніво. Засеўкі. Падрыхтоўка да засевак. Абрад выбару першага гаспадара для пасеву. Традыцыйныя дзеянні ў час пасеву. Значэнне ўрачыстай вячэры пасля засевак.

"Жаніцьба коміна", "Жаніцьба пасвета" - традыцыйныя святы пакланення агню. Вобраз бога Сварожыча ў язычніцкім светапоглядзе старажытных славян і яго функцыі ў свяце Агню.

Багач. Магчымае асэнсаванне назвы свята з язычніцкім богам Сонца - Дажбогам і днямі восеньскага сонцастаяння. Роля лубкі (напоўненай жытам і ўстаўленай у яе свечкі) ў абрадзе. Абрадавыя дзеянні са свойскай жывёлай. Перадача "багача" па хатах. Пачатак выгледзін, перапытаў для будучых вяселляў.

Дні памінання продкаў. Восеньскія Дзяды. Лакальныя назвы і іх паходжанне. Час святкавання. Падрыхтоўка да свята. Патрабаванні да ўрачыстай вячэры. Звычаі, абрады памінальнай вячэры. "Размова" з душамі продкаў. Святкаванне Дзядоў Родамі, сем'ямі на Дзісненшчыне. Звычаі пячэння бахонкаў, упісвання і выпісвання з сямейнай хронікі членаў сям'і. Абрады ачышчэння. Павер'і, прыгаворы ў час памінання продкаў.

Піліпаўка або Запусты - перыяд перадкаляднага посту: сутнасць, звычаі, абрады.

Талака: веснавая, летняя, восеньская. Талочныя песні.

Тэма 12.7.Восеньскія песні.

Тэрміналагічная база: Перыяд гучання. Сувязь з восеньскімі абрадамі. Сціпласць песеннай разнастайнасці. Пераважнае размяшчэнне ў Паазер'і. Тэматыка, паэтыка песень. Характарыстыка напеваў.

Піліпаўскія песні.

Тэма 12.8. Зімовыя святы, абрады, звычаі.

Тэрміналагічная база: Каляды: паходжанне назвы, час святкавання, сутнасць святкавання ў старажытнасці. Тры куцці - абрадавыя вячэры. Час адзначэння, варожбы, прыкметы, падрыхтоўка да святкавання. Уласна куцця, як абрадавая страва: сакраментальны сэнс стравы, спецыфіка прыгатавання, прыкметы, варожбы, звычаі, звязаныя з кашай-куццёй.

Калядаванне: сутнасць абраду, мэта калядавання ў старажытнасці, удзельнікі абраду і іх функцыі, драматургія калядавання, выкарыстоўванне дэкаратыўна-прыкладной атрыбутыкі ў калядаванні, харэаграфічныя элементы ў калядных абрадах.

Батлейка (лялечная, жывая) у калядна-абыходным абрадзе.

Адсутнасць калядавання ў пэўных рэгіёнах, дзе распаўсюджаны валачобны абрад.

Шчадраванне - спецыфіка і сутнасць абрадавага абыходу двароў, паходжанне назвы.

Значэнне пераапранання ў жывёл (у казу, мядзведзя, кабылу, жорава і інш.) у калядных абрадах, яго сувязь з зааморфным характарам язычніцкай веры старажытных славян.

Святочныя ці "крывыя" вечары. Калядныя гульні, забавы. Пераапрананне на святыя вечары ў Дзеда Каляду, цыгана, барыню, афіцэра, папа, купца, яўрэя, мельніка, смерць, дзятла, асла, вала, курыцу і інш. Гомельскія "хохі". Брэсцкая "Рашатуха". Калядныя вечарыны ў хаце, карчме. Разнастайнасць і багацце гульняў і забаў.

"Жаніцьба Цярэшкі" - калядная гульня Паазер'я. Паходжанне назвы гульні. Ідэя правядзення ў старажытнасці і яе трансфармацыя ў познія часы. Падрыхтоўчы этап да гульні. Дзеючыя асобы гульні і іх функцыі. Драматургія гульні.

"Зязюля" - старажытная гульня. Сэнс гульні, яе змест. Разнастайнасць калядных гульняў і карагодаў: "Яшчур", "Халімон", "Кралька", "Падушачка", "Я еду бел маладзец", "Царыў сын каралёў", "Чарнец", "Мак", "Гусачок", "Канапелькі" і інш.

Тэма 12.9. Зімовыя песні.

Репозиторий ВГУ

Тэрміналагічная база: Агульная характарыстыка зімовых песень, іх сувязь з зімовымі святамі, абрадамі, звычаямі. Калядныя песні: прызначэнне, сталыя рэфрэны. Тыпы жанру калядных песень паводле зместу: калядныя- абыходныя (агульныя, гаспадару, гаспадыні, сыну, дачцэ, малым дзецям, дзеду, старой, жартоўныя канцоўкі да песень); калядныя- гуллівыя: песні з цыклу "Каза" і міфалагічны, зааморфны характар вобразу Казы ў калядных абрадах і песнях, сувязь са жніўным абрадам "Завіванне барады". Цярэшкі - прыпеўкі гульні "Жаніцьба Цярэшкі", кола вобразаў, сувязь драматургіі гульні з прыпевачным суправаджэннем Цярэшак. Высокі ўзровень харэаграфічнага, музычнага, выканаўчага, імправізацыйнага майстэрства лепшых удзельнікаў гульні.

Зімовыя гульні, карагоды - агульная характарыстыка меласу, зместу, паэтычных вобразаў.

Шчадроўскія песні, песні Васілля, песні, прымеркаваныя да Калядаў. Багацце паэтычных, музычных вобразаў зімовых песень.

Тэма 12.10.Масленіца. Масленічны тыдзень.

Тэрміналагічная база: Паходжанне назвы. Спецыфіка, час святкавання. Мэта святкавання ў старажытнасці. Прыбліжэнне святкавання беларускай масленіцы да веснавой абраднасці. Багацце, спецыфічнасць звычаяў, абрадаў беларускай масленіцы ва ўсходніх і цэнтральных раёнах Беларускага Паазер'я і іх адрозненне ад рускай, украінскай абраднасці.

Сутнасць масленічных беларускіх абрадаў сямейна-родавага культу: калодкі, звычаі ўшанавання маладух, наведванне павівальных бабак; аграрнага культу: гушканне на арэлях, коўзанне на ледзяных і снегавых горках, закапванне маладых у снег, абсыпанне снегам, спальванне снапа саломы, ваджэнне "казы" ў некаторых раёнах.

Масленічныя гульні, забавы ("Шуцейныя памінкі дзеда" на Віцебшчыне і інш.)

Тэма 12.11. Масленічныя песні.

Тэрміналагічная база: Кола паэтычных вобразаў. Музычныя асаблівасці. Спецыфічныя масленічныя рэфрэны. Рэгіёны распаўсюджвання і лакальныя тыповыя напевы.

Непарыўнае кола песеннай і абрадавай традыцыі ў старажытным каляндары беларусаў.

Лекцыя 13. Тэма 13.1. Сямейна-абрадавы музычны фальклор у традыцыйнай культуры беларусаў.

Агульная характарыстыка сямейных абрадаў, звычаяў, павер'яў.

Тэма 13.2.Радзіны на Беларусі.

Тэрміналагічная база: Мэта адзначэння. Асноўныя ўдзельнікі абраду і іх функцыі. Абрадавае рэгуляванне паводзін цяжарнай жанчыны. Адведкі. Радзіны (Хрэсьбіны) і іх змест. Традыцыйная падрыхтоўка да ўрачыстасці, радзіннае застолле і яго сутнасць, "бабіна каша", "наезды бабкі" і іншыя рытуальныя дзеянні. Прыкметы і павер'і, звязаныя з першымі гадамі жыцця дзіцяці. Рытуалы першых дзён жыцця дзіцяці.

Тэма 13.3.Радзінныя песні.

Тэрміналагічная база: Класіфікацыя і тыпалогія радзінных песень. Магічная функцыя радзінных песень. Тэматыка, паэтыка, сімволіка радзінных песень. Характарыстыка напеваў. Значэнне жартоўных песень у радзінных абрадах.

Тэма 13.4.Вясельныя звычаі і абрады.

Тэрміналагічная база: Шлюб: мінулае і сучаснасць. Сутнасць старажытных шлюбных адносін і іх трансфармацыя.

Традыцыйнае Вяселле.

Падрыхтоўчы этап да Вяселля: перапыты, сватанне, агледзіны, запоіны, заручыны - сутнасць, абрады, традыцыйныя дзеянні.

Репозиторий ВГУ

Каравайны абрад і яго месца ў вясельным святкаванні. Міфалогія і сімволіка каравайнага абраду. Традыцыйныя дзеянні.

Вясельны абрад "ёлкі" (гільца, ельца). Зборная субота. Мясцовыя назвы абраду. Драматургія вечара. Сімвал вянка і яго значэнне ў абрадзе "віцця вянкоў". Характарыстыка І-ай часткі зборнага вечара. Пасад маладой у зборную суботу і часанне касы. Развітанне маладой з "дзявоцкім пагуляннем". Збор радні маладой у зборны вечар.

Уласна вяселле: зачынанне вясельнай урачыстасці. Бацькава блаславенне. Роля дзядзькі (брата маці) і брата маладой у вясельным абрадзе. Стаўбавы абрад, характэрны раёнам Паазер'я.

Прыбіранне маладой. Значэнне каліны, руты, мяты і інш. кветак ва ўпрыгожванні маладой. Рытуал расплятання і часання касы і яго месца ў вясельнай абраднасці. Сімвал касы ў вясельных абрадах. Расплятанне касы як пачатак пасаду нявесты. Пасад нявесты.

Падрыхтоўка да вяселля ў доме маладога. Пасад жаніха і яго значэнне ў вясельнай абраднасці. Прыезд маладога да маладой. Сумесны пасад. Сэнс сумеснага пасаду ў старажытнасці. Падрыхтоўка маладых да шлюбу. Ад'езд да шлюбу.

Звычаёвы абрад шлюбу і царкоўнае вянчанне. Адносіны да свецкай і царкоўнай цырымоніі ў народзе. Павер'і, звязаныя з цырымоніяй вянчання. Адзінства язычніцкіх і хрысціянскіх вераванняў у вянчальным абрадзе.

Сустрэча маладых пасля вянчання ў доме маладой. Ад'езд маладога па сваю дружыну і звычаёвыя правілы паводзін маладой у гэты час. Чаканне маладой прыезду маладога.

Санкцыяніраванне шлюбнага саюзу абшчыны, роду, суседзяў пры дапамозе пэўных рытуальных дзеянняў, песень, прыгавораў.

Выкраданне і купля-продаж нявесты - традыцыйная абрадавая вясельная гульня. Сэнс абраду ў старажытнасці. Асэнсаванне пахода за нявестай як ваеннага нападу на двор маладой. Пераадоленне дружынай маладога разнастайных перашкод - "узброеных" вясельнікаў з боку нявесты, "бой" перад варотамі двара маладой. Трасфармацыя абрадавага дзеяння ў познія часы.

Рытуал яднання родаў маладых, саміх маладых: злепліванні "свячэй да купы", звядзенне караваяў і інш. Абрады цырымоніі заключэння саюза паміж двума родамі. Роля сватоў, дзяўчат у абрадавым дзеянні.

Традыцыі ўваходу ў хату маладой дружыны маладога. Сустрэча цешчы і зяця - багацце і складанасць сімволікі абраду.

Пачуцці маладых, сяброўак у час зводзін. Рытуал "раўнавання" (роўнасці маладых).

Вяселле ў маладой: абрад абмену падарункамі паміж дружынамі маладога і маладой - яднанне абодвух родоў. Абрад адорвання ў беларускім вяселлі. Надзяленне маладой, абдорванне маладой роду маладога.

Старажытны звычай арганізацыі вясельнага застолля. Сімвал сумеснай ежы, як своеасаблівы акт пэўнай дамоўленасці.

Развітанне маладой з дзявоцтвам і сяброўкамі, як значная частка вясельнага застолля ў маладой. Развітанне з бацькамі, родам, рэчамі, прадметамі хатняга ўжытку, пабудовамі.

Адносіны роду, усіх прысутных да маладой. Галашэнне маладой і яе маці - традыцыйны абрад на Віцебшчыне.

Вобраз свякровы, заловак у вясельным застоллі.

Абрады, звычаі ад'езду маладой з дому. Вясельны поезд па дарозе да маладога: павер'і, звычаі, традыцыі.

Мажорны характар абрадаў вяселля ў маладога. Псіхалагічны стан нявесты ў доме жаніха.

Вобраз маці жаніха. Чаканне сына. Падрыхтоўчы рытуал сустрэчы маладых. Сімвалы агню, жыта ў рытуалах сустрэчы маладых. Вобраз маладой як сімвал пладавітасці, дабрабыту, здароўя, шчасця, багацця.

Паводзіны свякровы ў час сустрэчы з нявесткай. Роля хросных бацькоў, бацькі маладога ў сустрэчным рытуале. Татэм мядзведзя і яго роля ў сустрэчы маладых. Сімвал парога і яго значэнне ў вясельнай абраднасці.

Сустрэча маладой з родам маладога. Кароткае застолле ў доме маладога і яго спецыфіка.

Рэпазіторый ВДУ

Маруднасць адаптацыі маладой у новай сям'і. Адносіны да маладой з боку свякровы, свёкра, заловак, усяго роду.

Абрад клеці (пакладзін, "Калінка"): прывоз пасцелі вячэрнікамі, суправаджэнне ў клець маладых, абрад пакладзін і значэнне ў ім абрадавай ежы, зёлак і інш. Вывад маладых з клеці і абрадавыя традыцыйныя дзеянні.

Абрады прывозу і выкупу пасагу.

Чаканне маладой сваіх бацькоў.

Абрад "завівання маладой". Надзяванне чапца, выкуп маладой ў завівальніцы. Замена ручнікоў, застольнікаў у доме маладога. Частаванне маладой гасцей закускай, якую прывезла яе маці ці абрадавай стравай асабістага прыгатавання. Падзел каравая. Адорванне маладых. Вясельныя маршы.

Вясельныя гульні.

Ад'езд радні маладой дадому.

Пярэзвы.

Тэма 13.5.Вясельныя песні.

Тэрміналагічная база: Дамінаванне вясельных песень ў сямейна-абрадавым цыкле. Функцыянальны, жанравы, тэматычны прынцып класіфікацыі вясельных песень. Значэнне вясельных напеваў у драматургіі вясельнага абраду. Традыцыйнае вяселле - своеасаблівая народная опера.

Характарыстыка тыповых напеваў, вясельных песень, характару гучання. Інтанацыйны змест вясельных напеваў. Класічны комплекс вясельнага песеннага рытуалу Паазер'я. Аналіз меласу вясельных песень і змяненне кампазіцыі напеваў па ходу руху з усходу на захад і з поўначы на поўдзень. Тыпалогія вясельных песень.

Галашэнні ў беларускай вясельнай традыцыі.

Вясельная танцавальная традыцыя.

Тэма 13.6 .Пахаванне, хаўтуры, цыкл сямейных звычаяў і абрадаў, звязаных з ушанаваннем памяці нябожчыка і праводзінамі яго ў апошні шлях.

Старажытныя абрады трупаспалення і трупапалажэння, замацаванне апошняга ў традыцыі хрысціянства. Спецыфіка і этапы пахавальных абрадаў.

Галашэнні і іх функцыя ў пахавальных абрадах. Значэнне інструментальнага фальклору, роля музычных народных інструментаў у пахаванні. Значэнне смеху, дзейнасці скамарохаў у пахавальнай абраднасці старажытных славян.

Філасофскае разуменне жыцця і смерці ў традыцыйнай культуры беларусаў.

Лекцыя 14. Беларускія народныя музычныя інструменты і беларускае народнае музычнае выканаўства.

Тэма 14.1. Народныя музычныя інструменты на Беларусі.

Тэрміналагічная база: Асаблівасці беларускага народнага музычнага інструментарыя. Сучасная класіфікацыя беларускіх народных музычных інструментаў. Месца народных музычных інструментаў у традыцыйнай культуры беларусаў.

Традыцыйныя музычныя інструменты, прырода ўзнікнення. Гістарычны шлях фарміравання беларускага народнага музычнага інструментарыя. Найстаражытнейшая група музычных інструментаў і інструменты, якія да яе належаць: лісты дрэў, травы, карынка, берасцянка, жужжалка, чурынга, труба, рог, бандурка, калотка, біла, бразготкі, капшук і інш. Агульны выгляд, спецыфіка гучання і тэхніка ігры.

Музычныя інструменты больш позняга перыяду: талеркі, вугольнік, кляшчоткі, трашчоткі, звон, званкі, шархуны, бубен, барабан, брусочкі.

Музычныя інструменты з дакладнай фіксацыяй гуку - новы этап на гістарычным шляху фарміравання музычнага інструментарыя: свісцёлка, дудка, жалейка, чаротка, балалайка, цытра, ліра колавая, басэтля, смык, скрыпка, дуда, пішчык, цымбалы.

Народныя музычныя інструменты XIX-XX стагоддзяў - гармонік, акарына. Агульны выгляд, спецыфіка гучання, асаблівасці тэхнікі ігры.

Репозиторий ВГУ

Самаробныя музычныя інструменты ў дзіцячым побыце (грэбень, палачкі і інш.), тэхніка вырабу і спосабы выкарыстоўвання.

Тэма 14.2. Народныя музыкі на Беларусі. Індывідуальныя выканаўцы.

Тэрміналагічная база: Скамарохі на Беларусі - старажытнейшыя акцёры-выканаўцы, носьбіты інструментальнай музычнай традыцыі. Батлеечнікі і музыкі: дудары, скрыпачы, цымбалісты, бубністы і інш. - прадаўжальнікі традыцый музычнага выканаўства скамарохаў, любімцы народу. Багацце таленту беларускіх музыкаў - народных музыкантаў- прафесіяналаў, віртуознасць інструментальнага майстэрства.

Асаблівы статус носьбітаў музычнага фальклору. Патрабаванні да народных музыкаў: высокі ўзровень ігры на музычных інструментах (тэхніка, майстэрства сольнай імправізацыі, ансамблевы навык, уменне самім вырабляць свае інструменты). Асновы традыцыйнага музычна-педагагічнага майстэрства.

Тэма 14.3. Народныя музыкі на Беларусі. Народныя ансамблевыя гурты.

Тэрміналагічная база: Стыхійна арганізаваныя аркестры і іх функцыя. (…)

Тэма 14.4. Інструментальная народная музыка.

Тэрміналагічная база: Традыцыйныя ўяўленні народа пра гукавыя характарыстыкі музычных інструментаў. Паняцце інструментальнага ладу ў народнай традыцыі.

Музычная сістэма найгрышаў (сігнальных, гукапераймальных, песенных, танцавальных, маторна-рухальных).

Жанры традыцыйнай танцавальнай музыкі: полька, вальс, марш, мазурка, абэрак, кадрылі і інш. Іх лакальныя разнавіднасці. Узаемасувязь інструментальнай і танцавальнай традыцыі.

Лекцыя 15. Песні з умоўным прымеркаваннем па часе і абставінах выканання.

Тэрміналагічная база: Строгая прымеркаванасць па часе і абставінах выканання ва ўмовах дакладнага рэгламенту традыцыі найважнейшых сямейна-абрадавых цырымоній і земляробчых святочных дзеяў - ядро класічнай раннетрадыцыйнай музыкі.

Спецыфіка жанраў не строгай (умоўнай) прымеркаванасці выканання да пэўных перыядаў, відаў работ, грамадска значных бытавых з’яў.

Класіфікацыя ўмоўна прымеркаваных песень: запусныя, вясноўскія, талочныя, летнія, асеньскія, піліпаўскія (ражстоўскія), бяседныя. Дэталізаваныя жанры: песні зімовыя “за кудзеляй” гучаць у піліпаўку; у вяснова-летнім цыкле - “як полюць”, “сенакосныя”, “лугавыя”, “пастухоўскія”, “лесавыя”, “як грэчку ўбіраюць”, “як проса мнуць”, “ягадныя” (“як ходзяць у журавіны”). Характарыстыка напеваў умоўна прымеркаваных песень.

Лекцыя16. Тэма1. Паставыя песні. Духоўныя вершы. Балады.

Тэрміналагічная база: Спецыфіка вытрымкі пастоў на Беларусі. Характарыстыка перыядаў зімовага (піліпаўскага), вясновага (вялікага) пастоў.

Патрабаванні да выканання паставых песень. Характэрныя асаблівасці паставых песень і іх тыпы: зімовыя (“піліпаўскія”, “мікольскія”, “ражстоўскія”, “за кудзеляй”, “на супрадках”), вясновыя (“запусныя”, “вялікапусныя”, “вялічкі”, балады, апавядальныя, пераказваючыя, бывалішныя песні, песні-прытчы, песенныя апавяданні героіка-эпічнага характару).

Лекцыя16. Тэма2. Духоўныя вершы.

Тэрміналагічная база: Духоўныя вершы. Спецыфіка жанру. Характарыстыка вобразаў. Асаблівасці напеваў.

Лекцыя16. Тэма3. Балады.

Репозиторий ВГУ

Тэрміналагічная база: Балады - складанасць жанру па паходжанню, стылю, тыповым адрозненням. Спецыфіка балад каляндарна-земляробчага цыклу і бытавых песень-балад. Тыпы балад каляндарна-земляробчага цыклу па функцыі песень: веснавыя, юраўскія, арэльныя, траецкія, купальскія, піліпаўскія, жніўныя. Старажытныя паэтычныя матывы каляндарных балад. Вобразы і водгукі жыццёвых калізій больш позняй эпохі ў баладных песнях. Характарыстыка напеваў каляндарных балад. Бытавыя балады і іх цесная сувязь з бяседнымі песнямі, песнямі, што спяваюць “абы-калі”, а ў больш познія часы з рэкруцкімі, салдацкімі, бурлацкімі, батрацкімі і інш. Балады калыскавыя і апавядальныя пра лёс замужніц. Сюжэты бытавых балад. Метамарфозы, пераўтварэнні, як найважнейшая рыса баладнага жанру. Характарыстыка напеваў бытавых балад.

Лекцыя 17. Спецыфіка стылістыкі і тыпалогіі беларускіх народных напеваў старажытнага гістарычнага пласта (абагульненне).

Тэрміналагічная база: Рысы істотнай музычна-стылявой блізкасці, агульнасці старажытнага фальклорна-гістарычнага пласта. Перавага песенных напеваў манавобразнай структуры. Апора на інтанацыйныя комплексы - меладычныя “формулы”, “напевы-стрыжні” (афарыстычна сціснутыя - "формульныя" ці больш разгорнутыя, часткова лірызаваныя - тыповыя).

Спецыфіка аналізу напеваў.

Жанры традыцыйных беларускіх песень, схільных да міграцыйнасці і кансерватыўных да міграцыі. Жыццёвы змест, неаддзелены ад рэчаіснасці, эмацыянальна блізкі, глыбокі, канцэнтраваны ў формульных напевах. Сродкі ладамеладычнай, рытмічнай, тэмбрава-фактурнай і тэмбрава-дынамічнай выразнасці формульных напеваў. Вядучае значэнне моўнай асновы ў старажытных напевах. Разнавіднасці формульных напеваў паўімправізацыйных і рытмічна дакладных.

Спецыфіка “песеннага меладычнага тыпу” напеву ў адпаведнасці з комплексным метадам па сукупнасці прыкмет - рытмічная структура, меластрафа, ладамеладычная аснова, інтанацыйны комплекс.

Гістарычная абумоўленасць інтанацыйнага станаўлення народнай меладычнай сістэмы. Узаемадзеянне тыповых і нетыповых напеваў ва ўмовах строгай і ўмоўнай прымеркаванасці да часу і абставін выканання песенных жанраў.

Лекцыя 18. Дзіцячы фальклор, як неад’емная частка беларускай традыцыйнай культуры.

Тэрміналагічная база: Старажытныя вытокі твораў дзіцячага фальклору. Спецыфіка жанру. Характарыстыка твораў, створаных дарослымі для дзяцей і самімі дзецьмі: калыханкі, забаўлянкі, дзіцячыя песенькі, заклічкі, лічылкі, дражнілкі, прыгаворы, дзіцячыя гульні, страшылкі, карагодныя песні, танцы, гульнёвыя карагоды ў дзіцячым фальклоры.

Тэндэнцыя пераходу ў дзіцячы фальклор твораў, якія страцілі сваё функцыянальнае прызначэнне ў побыце дарослых.

Методыка вывучэння асаблівасцяў дзіцячай культуры.

Фальклорная аснова дзіцячага музычнага інтанавання давербальнага і вербальнага перыядаў развіцця.

Сучасны дзіцячы фальклор.

Песенная і інструментальная дзіцячая творчасць без уплыву педагагічнага ўздзеяння ў сучаснасці.

Этнаграфія дзяцінства.

Лекцыя 19. Познетрадыцыйная класіка народнай музыкі.

Тэрміналагічная база: Агульная характарыстыка II-га фальклорна-гістарычнага стылявога пласта. Час і гістарычныя ўмовы фарміравання.

Лекцыя 19.Тэма 1. Казацка-сялянская сацыяльная лірыка.

Репозиторий ВГУ

Тэрміналагічная база: Песні сялянскай вольніцы. Характарыстыка гістарычнага зместу новай эпохі канца XVI пачатку XVIII стагоддзяў і адлюстраванне яе ў паэтычных вобразах, сюжэтах песень. Асаблівасці мелодыкі, характарыстыкі напеваў.

Чумацкія, бурлацкія, рэкруцкія песні, як спецыфічныя беларускія жанры народнай музычнай творчасці.

Лекцыя 19.Тэма 2. Гераічны кант.Фарміраванне кантавай традыцыі.

Тэрміналагічная база: Гераічны кант на Беларусі. Беларускі кант, як істотна новы этап ў развіцці нацыянальнай музычнай культуры: народна-песеннай і прафесійнай. Стылістыка канта, паэтыка, вершаваная рытміка, рыфмоўка, ладамеладычны і музычна-рытмічны склад канта.

Уздзеянне кантавай культуры на фарміраванне песні савецкага перыяду.

Лекцыя 19.Тэма 3. Пазаабрадавыя песні.

Тэрміналагічная база: Пазаабрадавыя песні- спецыфічныя рысы.

Любоўна-лірычныя, жартоўныя, сямейна-бытавыя песні, прыпеўкі - спецыфіка жанраў, кола вобразаў, музычная стылістыка.

Лекцыя 20. Рэвалюцыйная песенная класіка. Песні Змагання XIX - пачатку XX стагоддзяў.

Тэрміналагічная база: Трэці фальклорна-гістарычны стылявы пласт: агульная характарыстыка.

Гарадская народна-бытавая песня - гістарычны шлях развіцця ў XVIII, XIX і пачатку XX стагоддзяў. Жорсткі раманс.

Батрацкія, адыходніцкія, рабочыя, рэвалюцыйныя песні. Песні на фалькларызаваныя паэтычныя тэксты паэтаў Расіі і Украіны ў актыве беларускага народнага рэпертуару. Народныя песні на вершы беларускіх паэтаў-прафесіяналаў. Шырыня жанравай сферы, багацце ўласна музычных праяў.

Гістарычныя песні на Беларусі: ідэі, вобразы, характарыстыка меласу, фактуры. Адсутнасць Дзекабрысцкіх песень на Беларусі. Жанр баявога гімну ў беларускай песеннай традыцыі. Жанр "гутаркі - песні". Песні сацыяльнага пратэсту.

Фарміраванне нацыянальнай традыцыі гімнатворчасці.

Рабочыя, лірычныя, жартоўна-гераічныя, сатырычныя песні ў гады рэвалюцыі 1905-1907г.г.

Інтэрнацыянальнасць і традыцыйнасць, як вызначальныя рысы фальклорнага стылю.

Лекцыя 21. Народная песнятворчасць савецкага часу. Сучасны фальклор.

Тэрміналагічная база: Аналіз гістарычнай эпохі. Перыяды няроўнай часавай працягласці: кастрычнік 1917г. і грамадзянская вайна да пачатку 20-х г.г.; 20-30-я гады; гады Вялікай Айчыннай вайны; пасляваенны час. Вызначальныя рысы кожнага перыяду.

Песні часоў грамадзянскай вайны. Народна-песенная творчасць 20-30г.г., развіццё самадзейнага мастацтва, калгасная песнятворчасць. Практыка стварэння самадзейных хароў і агульны фальклорны працэс 20-30 гадоў.

Народна-песенная творчасць Заходняй Беларусі (1921-1939г.г.)

Песнятворчасць перыяду Вялікай Айчыннай вайны (1941-1945г.г.). Партызанская песня, як з'ява беларускай народнай творчасці. Агітатрады і партызанскія атрады. Аўтары партызанскіх песень. Тыпізаваныя прыкметы жанру. Уплыў на фарміраванне жанру савецкай масавай песні калгаснай самадзейнасці даваеннага часу.

Сучасны стан традыцыйнай культуры. Праблемы захавання аўтэнтычнай традыцыйнай культуры ў сучасных умовах.

Рэпазіторый ВГУ

Лекцыя 22. **Жанры вусна-паэтычнага фальклору і іх сувязь з народнай музычнай творчасцю.**

Тэрміналагічная база: Знітаванасць верша і музыкі ў песенных фальклорных жанрах. Узаемасувязь паэтычных і музычных вобразаў.

Тэма 22.2. **Замовы.**

Тэрміналагічная база: Спецыфіка жанру. Замовы і светапогляд старажытных славян. Заклінанні, іх функцыі, адрозненне ад замоў. Праклёны, іх функцыі, адрозненне ад замоў і заклінанняў. Тыпы замоў у адпаведнасці з прызначэннем: гаспадарчыя ад розных хвароб, звязаныя з сямейным і прыватным жыццём, замовы грамадскага і сацыяльнага зместу. Кампазіцыя замоў, змястоўнасць кожнай часткі. Рытмічная, інтанацыйная арганізацыя замоў. Замоўны характар старажытных абрадавых песень.

Тэма22.3. **Казачны фальклор.**

Тэрміналагічная база: Характарыстыка жанру, паходжанне назвы. Гістарычныя вытокі народнага казачнага эпасу. Цесная сувязь казак з міфамі, легендамі, паданнямі, замовамі, прыказкамі, прымаўкамі. Бытаванне казак на беларускай вёсцы ў часы наладжвання попрадак, са звычаяў расказваць фальклорныя творы ў пiлiпаўскі пост і калядныя вечары.

Вобразы казачнікаў у беларускім фальклоры. Казачнік Бай.

Класіфікацыя казак. Чарадзейныя, фантастычныя казкі, іх сувязь з міфамі, паданнямі, старажытнымі абрадамі. Казкі, сюжэты якіх сустракаюцца ў іншых славянскіх народаў. Казкі, звязаныя з беларускай гістарычнай рэчаіснасцю.

Казачныя вобразы Івана Прастачка, Івана Падвея (Удовінага сына), Івашкі Мядзвежага Вушка, Кацігарошка, Кірылы Кажамякі, Іллі Мурамца і іх сувязь з вобразамі старажытных былін, паданняў пра волатаў. Чарадзейныя казкі пра матэрыяльны дабрабыт. Характарыстыка зачынаў, канцовак, паўтораў, казачных формул чарадзейных казак.

Казкі пра жывёл, як найбольш старажытны від казачнага эпасу. Сувязь з паляўнічымі апавяданнямі старажытнасці, для якіх характэрны анімізм, татэмізм. Характэрныя рысы жанру. Цесная сувязь з музычным фальклорам. Тыповыя персанажы: ліса, воўк, мядзведзь, заяц, сабака, кот, баран, конь, певень, асэнсаванне іх вобразных рысаў і тыповых характараў і якасцей людзей праз гэтыя вобразы.

Адметныя рысы беларускіх народных казак пра жывёл.

Легендарныя казкі - казкі блізкія да легенд. Дзеючыя асобы легендарных казак. Казкі рэлігійнага і антырэлігійнага зместу.

Сацыяльна-бытавыя казкі і іх асаблівасці. Героі сацыяльна-бытавых казак і адносіны да іх у народзе.

Навелістычныя казкі і іх адметныя рысы ў параўнанні з сацыяльна-бытавымі. Героі навелістычных казак і іх станоўчыя, адмоўныя рысы. Тыповыя сюжэты.

Тэма 22.3. **Легенды і паданні**.

Тэрміналагічная база: Спецыфічныя рысы жанра **легенды**. Час узнікнення, сутнасць назвы. Гістарычны шлях развіцця жанру легенд.

Касмаганічныя легенды: пра стварэнне Сусвету, Зямлі, Сонца, зорак, адрозненні легенд дахрысціянскага і хрысціянскага перыядаў.

Этыялагічныя легенды пра тлумачэнне жывёльнага свету.

Тапанімічныя легенды пра ўзнікненне пэўных гарадоў, вёсак, рэк, азёр, урочышчаў і іх назваў.

Этнаграфічныя легенды пра паходжанне народаў і плямёнаў.

Легенды аб дзеянні святых, вандраваннях Ісуса Хрыста.

Репозиторий ВГУ

Гістарычныя і гераічныя легенды.
Сацыяльна-бытавыя і ўтапічныя легенды.
Легенды часоў грамадзянскай вайны, Вялікай Айчыннай вайны.

Сувязь легенд з музычным фальклорам, іншымі відамі фальклору.

Вызначальныя рысы **паданняў**, іх адрозненне ад легенд і казак. Беларускія паданні часоў старажытнасці і іх героі. Паданні пра воінскія подзвігі герояў абаронцаў Русі ад захопнікаў. Беларускія гістарычныя паданні - пра войны, барацьбу з іншаземнымі захопнікамі, пра эпідэміі, пра гістарычных асоб і герояў; тапанімічныя - пра паходжанне гарадоў, мястэчак, вёсак, урочышчаў, гарадзішчаў.

Беларускія паданні пра гістарычнае мінулае ў старажытных хроніках XVI ст.

Тэма 22.4. Загадкі, прыказкі, прымаўкі.

Тэрміналагічная база: Спецыфіка жанраў, іх старажытныя вытокі.

Сувязь зместу **загадак** з шматграннай рэчаіснасцю, асобай чалавека, яго працоўнай дзейнасцю, матэрыяльным, сацыяльным, духоўным жыццём, прыродай і яе з'явамі, жывёльным і раслінным светам. Метафарычныя і алегарычныя загадкі. Загадкі-пытанні, загадкі-задачы. Сувязь загадак з музычным фальклорам.

Прыказкі, як адлюстраванне жыццёвага вопыту і мудрасці народа. Тэматыка прыказак: пра жыццё і сямейны побыт чалавека, яго маральныя якасці, трапныя назіранні, разважанні, павучанні.

Прымаўкі. Вызначальныя рысы, іх адрозненне ад прыказак.

Значэнне прыказак і прымавак у абрадавым фальклоры.

Лекцыя 23. Методыка этнафальклорных палявых даследванняў.

Тэрміналагічная база: Збіранне, захаванне, даследванне і публікацыя фальклору - найважнейшыя задачы фальклярыстыкі. Мэты, задачы палявых даследванняў.

Этнафальклорныя экспедыцыі: мэта, задачы, спецыфіка арганізацыі. Віды фальклорных экспедыцый.

Падрыхтоўчы этап фальклорных экспедыцый: вызначэнне мэты, задач экспедыцыі, пісьмовая фіксацыя звестак аб фальклярыстычным вопыце ўдзельнікаў, вызначэнне маршруту экспедыцыі, пунктаў сацыяльнай дапамогі. Вывучэнне бібліяграфіі па гісторыі і культуры рэгіёну даследвання, фізіка-геаграфічнай, гісторыка-культурнай, этнафальклорнай спецыфікі рэгіёну.

Метадычная і тэхнічная падрыхтоўка. Асэнсаванне значнасці гутарковага майстэрства, камунікацыйнасці даследчыка. Авалоданне навыкамі карыстання тэхнічнымі сродкамі: аўдыа-, відэа-, фота. Вывучэнне методыкі запісу музычнага і паэтычнага тэксту з вуснай перадачы, удакладненне незразумелых слоў, фіксацыя зместу аудыа-, відэазапісаў. Методыка запісу святаў, абрадаў, харэаграфічнага фальклору, музычных інструментаў, касцюмаў, прадметаў быта, жанраў вуснай прозы. Работа з апытальнікамі.

Пашпартызацыя экспедыцыйнага матэрыялу: складанне пашпарту мясцовасці, выканаўцы - носьбіту традыцыі, вусных тэкстаў. Спецыфіка афармлення аўдыа-, відэакасет, абавязковая пашпартная інфармацыя напачатку запісу.

Уласна экспедыцыйная дзейнасць. Складанне справаздачы па выніках экспедыцыі з аналізам атрыманых вынікаў, колькасна-якасная, жанравая характарыстыка сабранага фальклорнага матэрыялу.

Спецыфіка апрацоўкі і архівізацыі экспедыцыйнага матэрыялу. Фальклорныя лабараторыі як архіўна-гістарычны і папулярызатарскі цэнтр рэгіянальнай традыцыйнай культуры.

Публікацыі аб выніках этнафальклорнай экспедыцыі.

Лекцыя 24. Музычны фальклор у музычным выхаванні дзяцей і падлеткаў.

Тэрміналагічная база: Значэнне фальклору ў выхаванні дзяцей і падлеткаў. Перыядызацыя дзіцячых узростаў. Дзіцячае музычнае інтанаванне давербальнага і вербальнага перыядаў развіцця. Фізіялагічныя і вакальныя асаблівасці дзіцячага голасу.

Рэпазіторый ВГУ

Музычны фальклор у сістэме дашкольнага, школьнага, пазашкольнага выхавання.
Методыка навучання дзяцей народным спевам.
Роля носьбітаў фальклорнай традыцыі ў навучанні дзяцей і моладзі.
Этнафальклорныя дзіцячыя калектывы як пераемнікі традыцыйнай культуры.

ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ ВУСНАГА ТЫПУ ПА КУРСУ "НАРОДНАЯ МУЗЫЧНАЯ ТВОРЧАСЦЬ"

1. Народная музычная творчасць як грамадска-гістарычная і мастацкая з’ява.
2. Народная музычная творчасць - найважнейшая галіна нацыянальнай і сусветнай культуры.
3. Этнамузыкалогія і асновы фалькларыстычнай тэрміналогіі.
4. Дзяржаўная культурная палітыка ў галіне традыцыйнага мастацтва. Аналіз нарматыўных дакументаў, практыкі рэалізацыі дзяржаўных праграм па традыцыйнаму мастацтву.
5. Сінкрэтызм фальклору. Спецыфіка знітаванасці і ўзаемасувязі музычнага традыцыйнага мастацтва з іншымі відамі народнай творчасці.
6. Фальклор - творчасць працоўных, мастацкая дзейнасць непрафесіяналаў.
7. Асаблівасці твораў народнай музычнай творчасці ў параўнанні з прафесійнай музыкай.
8. Каляндарна-земляробчы цыкл абрадавых песень. Спецыфіка народнага каляндара.
9. Жанр. Абумоўленасць узнікнення фальклорных жанраў. Жанравая разнастайнасць фальклорных твораў. Спецыфіка фальклорна-гістарычных пластоў, час фарміравання.
10. Характарыстыка I фальклорна-гістарычнага пласта і яго жанраў.
11. Характарыстыка II фальклорна-гістарычнага пласта і яго жанраў.
12. Характарыстыка III фальклорна-гістарычнага пласта і яго жанраў.
13. Характарыстыка IV фальклорна-гістарычнага пласта і яго жанраў.
14. Этнаграфія. Музычная фалькларыстыка. Комплекс праблем, задачы.
15. Развіццё беларускай музычнай фалькларыстыкі. Беларускія музычныя фалькларысты.
16. Раннетрадыцыйная музычная класіка. Агульная характарыстыка абрадавых песень. Народная школа “галоснага спеву”.
17. Сувязі паміж народным і прафесійным музычным мастацтвам. Музычны фальклор як крыніца прафесійнай і аматарскай музычнай дзейнасці.
18. Веснавыя абрады і святы ў рэгіянальным і лакальным асвятленні.
19. Веснавыя загуканні. Веснавыя песні (агульная характарыстыка).
20. Валачобныя песні.
21. Юр’еўскія песні.
22. Траецкія (сёмушныя) песні, куставыя, русальныя песні.
23. Летнія абрады і святы.
24. Купальскія і пятроўскія песні.
25. Жніўныя песні.
26. Восеньскія абрады і святы.
27. Восеньскія песні.
28. Зімовыя абрады і святы ў рэгіянальным і лакальным асвятленні.
29. Зімовыя песні.
30. Масленіца. Масленічныя песні.
31. Талака, Талочныя песні.
32. Сямейна-абрадавыя песні. Агульная характарыстыка.
33. Радзіны: звычаі, абрады. Рэгіянальныя (лакальныя) асаблівасці.
34. Радзінныя песні.
35. Традыцыйнае вяселле - своеасаблівая народная опера. Этапы, звычаі.
36. Вясельныя песні. Вясельныя галашэнні.
37. Пахаванне, хаўтуры, галашэнні.
38. Беларускія народныя музычныя інструменты. Беларускія народныя музычныя выканаўцы.
39. Інструментальная народная музыка.

Репозиторий ВГУ

40. Песні з умоўным прымеркаваннем па часе і абставінах выканання (агульная характарыстыка).
41. Паставыя песні, духоўныя вершы.
42. Балады.
43. Спецыфіка стылістыкі і тыпалогіі беларускіх народных напеваў старажытнага гістарычнага пласта.
44. Дзіцячы музычны і гульнёвы фальклор. Этнаграфія дзяцінства.
45. Познетрадыцыйная класіка народнай музыкі. Пазаабрадавыя песні.
46. Казацка-сялянская сацыяльная лірыка: песні сялянскай вольніцы.
47. Чумацкія, бурлацкія песні. Гістарычныя песні. Рэкруцкія песні.
48. Гераічны кант.
49. Пазаабрадавыя песні: агульная характарыстыка. Жартоўныя песні. Сямейна-бытавыя песні. Любоўна-лірычныя пені. Прыпеўкі.
50. Рэвалюцыйная класіка. Песні змагання XIX пачатку XX ст. Батрацкія, адыходніцкія, рабочыя, рэвалюцыйныя песні.
51. Літаратурныя песні на словы прафесійных паэтаў.
52. Гарадская народна-бытавая песня. Жорсткія рамансы.
53. Песнятворчасць савецкага часу.
54. Музычная народная творчасць часоў грамадзянскай вайны.
55. Народна-песенная творчасць 20-30г.г.
56. Песенны фальклор Заходняй Беларусі (1921-1939г.г.)
57. Песенны фальклор Вялікай Айчыннай вайны. Партызанскія песні (1941-1945г.г.)
58. Фальклор сучаснага перыяду.
59. Жанры вусна-паэтычнага фальклора і іх сувязь з народнай музычнай творчасцю (замовы, казкі, легенды, паданні, загадкі, прыказкі, прымаўкі, бывальшчына і інш.).
60. Методыка палявых даследванняў. Збіранне і захаванне музычнага фальклора.
61. Музычны фальклор у музычным выхаванні. Фальклорна-этнаграфічныя калектывы. Методыка пераймання аўтэнтычнай традыцыйнай культуры.
62. Спецыфіка аналіза народнай песні.

Жанравы пералік фальклорных твораў з указаннем прыкладных узораў музычнай традыцыйнай класікі Беларусі

1. Зімовы песенна-абрадавы цыкл: калядная абыходная гаспадару.
2. Зімовы песенна-абрадавы цыкл: калядная абыходная гаспадыні.
3. Зімовы песенна-абрадавы цыкл: калядная абыходная сыну.
4. Зімовы песенна-абрадавы цыкл: калядная абыходная дачцэ.
5. Зімовы песенна-абрадавы цыкл: калядная абыходная дзеду, старой, дзецям.
6. Агульнакалядныя песні.
7. Шчадроўскія песні.
8. Прыпеўкі да каляднай гульні “Жаніцьба Цярэшкі”.
9. Зімовыя карагоды і гульні.
10. Масленічныя песні.
11. Веснавы песенна-абрадавы цыкл: заклічкі да Бога.
12. Веснавы песенна-абрадавы цыкл: да птушак.
13. Веснавы песенна-абрадавы цыкл:да Прачыстай.
14. Веснавы песенна-абрадавы цыкл: да Вясны.
15. Валачобныя песні: гаспадарскія.
16. Валачобныя песні: песні каляндара земляроба.
17. Валачобныя песні: да дзяўчыны.
18. Валачобныя песні: да хлопца.
19. Валачобныя песні: песенныя канцоўкі.
20. Юраўскія песні.
21. Сёмушныя песні (траецкія).

Репозиторий ВГУ

22. Русальныя песні.
23. Куставыя песні.
24. Летні песенна-абрадавы цыкл: купальскія песні.
25. Летні песенна-абрадавы цыкл: жніўныя песні (зажынкі).
26. Летні песенна-абрадавы цыкл: жніўныя песні (уласна жніво).
27. Летні песенна-абрадавы цыкл: жніўныя песні (дажынкі).
28. Купальскія карагодныя песні.
29. Жніўныя карагодныя песні.
30. Восеньскія песні.
31. Піліпаўскія песні.
32. Талочныя песні.
33. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл.
34. Вясельныя: заручынныя песні.
35. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: песні суборнага вечара.
36. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: песні расплятання касы.
37. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: каравайныя песні.
38. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: пасадныя песні.
39. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: песні прыданак.
40. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: жартоўныя песні.
41. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: уласна вясельныя песні.
42. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: песні маладой-сіраце.
43. Сямейна-песенна-абрадавы цыкл: вясельныя галашэнні.
44. Радзінныя песні: бацьку.
45. Радзінныя песні: парадзісе.
46. Радзінныя песні: бабцы.
47. Радзінныя песні: кумам.
48. Бяседныя песні.
49. Галашэнні.
50. Духоўныя вершы.
51. Балады.
52. Познетрадыцыйная класіка: гістарычныя песні.
53. Познетрадыцыйная класіка: чумацкія песні.
54. Познетрадыцыйная класіка: рэкруцкія, салдацкія песні.
55. Познетрадыцыйная класіка: гераічны кант.
56. Рабочыя, рэвалюцыйныя песні.
57. Песні грамадзянскай вайны.
58. Песні перыяду 20-30 г.г.
59. Песні Заходняй Беларусі.
60. Жартоўныя пазаабрадавыя песні.
61. Сямейна-бытавыя пазаабрадавыя песні.
62. Прыпеўкі.
63. Любоўна-лірычныя песні.
64. Песні Вялікай Айчыннай вайны. Партызанскія песні.
65. Дзіцячыя музычныя гульні.
66. Дзіцячы фальклор. Калыханкі.
67. Дзіцячы фальклор. Дзіцячыя песенькі.
68. Абрадавыя творы, якія перайшлі ў дзіцячы фальклор.
69. Інструментальны фальклор: сігнальныя, гукавыяўленчыя найгрышы.
70. Інструментальны фальклор: песенныя найгрышы.
71. Інструментальны фальклор: маторныя найгрышы.
72. Танцавальная інструментальная традыцыйная музыка.
73. Маршавая інструментальная традыцыйная музыка.

Репозиторий ВГУ

74. Рускі музычны фальклор: Быліны.
75. Рускі музычны фальклор: Працяжная лірычная песня.
76. Рускі музычны фальклор: Гарадская песня XVIII - XIX ст.ст.
77. Лірычныя песні савецкага перыяду.
78. Песні сучаснага фальклору.

П Л А Н
жанрава-стылістычнага аналіза народнай песні пісьмовай фіксацыі

1. Назва песні па першаму радку.
2. Пашпартныя звесткі аб песні - месца, дата запісу, аўтар расшыфроўкі, спосаб запісу, жанр па вызначэнню выканаўцаў і па вызначэнню збіральніка.
3. Звесткі аб выканаўцах: прозвішча, імя, імя па бацьку. Год нараджэння. Месца нараджэння.
4. Запіс тэксту песні ў строгіх суадносінах з напевам.
5. Заўвагі, каментарыі да тэксту.
6. Аналіз фактуры - сольнае, ансамблевае (харавое) выкананне ў быце, якасць, складанасць партытуры.
7. Звесткі аб існуючых варыянтах з нотнымі і тэкставымі дадаткамі.
8. Аналіз паэтычнага тэкста.
9. Аналіз меладычнай страфы.
10. Аналіз рытмічнай страфы.
11. Мелодыка і лад.
12. Тактавая арганізацыя песні.
13. Асаблівасці жанра і замацаванне тэрміну паходжання песні. Наяўнасць сінкрэтызму пэўных этнафальклорных праяў у песні.
14. Спецыфіка выкарыстоўвання ў педагагічнай, культурна-асветніцкай практыцы. (Паводле Г. Рудневай.)

ЛІТАРАТУРА

Беларуская народная інструментальная музыка / Фоназапісы, натацыя, рэд. і сістэматызацыя найгрышаў, уступ. арт. і навук. камент. І.Дз.Назінай. - Мн., 1989

Беларускія народныя абрады / Уклад., навук. рэд. і прадм. Л.П.Касцюкавец. - Мн., 1994

Белорусская этномузыкология: Очерки истории X1X-XX вв. / З.Можейко, Т.Якименко, Т.Варфоломеева и др.; Под ред. З.Можейко. - Мн., 1997

Белорусские народные найгрыши / Составитель И.Назина. - М., 1986

Валачобныя песні / Уклад. Г.А.Барташэвіч, Л.М.Салавей, В.І.Ялатава. - Мн., 1980

Веснавыя песні / Уклад. Г.А.Барташэвіч, Л.М.Салавей; Уклад. муз. часткі В.І.Ялатаў. - Мн., 1979

Восточнославянский фольклор: Словарь научной и народной терминологии / Редкол.: К.П.Кабашников (отв. ред.) - Мн., 1993

Вяселле: Абрад / Уклад., уступ. арт. і кам. К.А.Цвіркі. - Мн., 1978

Вяселле: Мелодыі / Уклад. і сіст. напеваў З.Я.Мажэйка, Т.Б.Варфаламеевай. Рэд. напеваў З.Я.Мажэйка. - Мн., 1990

Вяселле: Песні. У 6 кн. - Мн., 1980-1988

Жаніцьба Цярэшкі / Уклад. тэкстаў, уступ. арт. і камент. Л.М.Салавей; Уклад., сістэм. і расшыфроўка муз. матэрыялу, уступ. арт. і камент. І.Дз.Назінай. - Мн., 1992

Жніўныя песні / Уклад., уступ. арт., камент. А.С. Ліса, уступ. арт., сістэм. напеваў В.І.Ялатава. - Мн., 1974

Зімовыя песні: калядкі і шчадроўкі / Уклад. і сістэматызацыя тэкстаў, уступ. артыкул і камент. А.І.Гурскага; уклад., сістэматызацыя, характарыстыка і рэдагаванне напеваў З.Я.Мажэйкі. Рэд. М.Я.Грынблата. - Мн., 1975

Репозиторий ВГУ

Купальскія і пятроўскія песні / Уклад. А.С.Ліса, С.Т.Асташэвіч; уклад. муз. часткі Г.В.Таўлай; рэд. А.С.Фядосік. - Мн., 1985

Мажэйка З.Я. Песні Беларускага Паазер'я. - Мн., 1981

Мухарынская Л.С., Якіменка Т.С. Беларуская народная музычная творчасць: Вучэб. дапам. для муз. ВНУ. - Мн., 1993

Назіна І.Дз. Беларускія народныя музычныя інструменты. - Мн., 1997

Пахаванні. Памінкі. Галашэнні / Уклад. тэкстаў, уступ. артыкул і камент. У.А.Васілевіча; Артыкул, сіст. і камент. напеваў Т.Б.Варфаламеевай. - Мн., 1986

Попова Т.В. Русское народное музыкальное творчество: Учеб. пособие для консерваторий и музыкальных училищ. Вып. 1. - М., 1955. Вып. 2. - М., 1956. Вып. 3. - М., 1957

Радзіны: Абрад. Песні / Уклад. і сістэм. тэкстаў Г.А.Пятроўскай; апісанне абрадаў Т.І.Кухаронак; уступ. арт. і камент. Г.А.Пятроўскай, Г.В.Таўлай, Т.І.Кухаронак. - Мн., 1998

Сацыяльна-бытавыя песні / Уклад., сістэматызацыя тэкстаў, уступ. арт. і камент. І.К.Цішчанкі, В.І.Скідана; Уклад. муз. часткі Г.В.Таўлай; Рэд. А.С.Фядосік. - Мн., 1987

Чурко Ю.М. Белорусский хореографический фольклор. - Мн., 1990

Шырма Р. Беларускія народныя песні. У 4 т. - Мн., 1959-1976

Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: У 5 т. - Мн., 1984-1987

Этнаграфія Беларусі: Энцыклапедыя. Рэдкал.: І.П.Шамякін (гл. рэд.) і інш. - Мн., 1989

Беларуская вусна-паэтычная творчасць: Падруч. для філал. спец. ВНУ. К.П.Кабашнікаў, А.С.Фядосік, А.С.Ліс і інш. - 2-е выд., перапрац. - Мн.: Вым. шк., 1988.

Гульні, забавы, ігрышчы. Мн.: Беларус. навука, 1996. 532 с.

Земляробчы каляндар: Абрады, звычаі. Мн.: Навука і тэхніка, 1990. 405с.

Крук Я. Сімволіка беларускай народнай культуры. Мн.: Ураджай, 2000.

Мифы народов мира. Энциклопедия в двух томах. М.: Советская энциклопедия, 1991. Т.1., 1992. Т.2

Народны тэатр. Мн.: Навука і тэхніка, 1983.

Сысоў У.М. З крыніц спрадвечных. - Мн.: Выш. шк., 1997

Крук І.І. Следам за сонцам: Бел. нар. каляндар: Дапам. для педагогаў дзіцячых дашк. устаноў - Мн.: Ураджай, 1998.

Т.І.Кухаронак Маскі ў каляндарнай абраднасці беларусаў. Мн., Ураджай, 2001.

Замовы /Уклад., сістэм. тэкстаў, уступ. арт. і камент. Г.А.Барташэвіч, Рэдкал.: А.С.Фядосік (гал. рэд.) і інш. - Мн.: Беларуская навука, 2000.

Легенды і паданні Віцебшчыны / Уклад. Н..Зайцавай. Вучэбна-метадычнае выданне. Віцебск: "Контур", 2002г.

БІБЛІЯГРАФІЯ

(Паводле Т.Я. Якіменка)

ЭНЦЫКЛАПЕДЫІ, ДАВЕДНІКІ, СЛОЎНІКІ

1. Археалогія і нумізматыка Беларусі: Энцыклапедыя. Мн., 1993.
2. Беларуская мова: Энцыклапедыя. Мн., 1994.
3. Беларуская этнаграфія і фалькларыстыка: Бібліяграфічны паказальнік (1945–1970) / Склад. М. Я. Грынблат. Мн., 1972.
4. Восточнославянский фольклор: Словарь науч. и нар. Терми-нологии / Редкол.: К. П. Кабашников (отв. ред.) и др. Мн., 1993.
5. Геаграфія Беларусі: Энцыкл. даведнік. Мн., 1993.
6. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / Гл. ред. С. А. То-карев. М., 1994.
7. Народы мира: Историко-этнограф. справочник. М., 1988.
8. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі: У 6 т. Т. 1–2. Мн., 1993–1994.
9. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі: У 5 т. Мн., 1984–1987.
10. Этнаграфія Беларусі: Энцыклапедыя. Мн., 1989.
11. Этнолингвистический словарь славянских древностей. Проект словника. Предварительные материалы. М., 1984.

МАНАГРАФІІ. ВУЧЭБНЫЯ ДАПАМОЖНІКІ.

Репозиторий ВГУ

ЗБОРНІКІ ТЭЗІСАЎ, АРТЫКУЛАЎ, МАТЭРЫЯЛАЎ

1. *Азадовский М. К.* История русской фольклористики: В 2 т. М., 1958–1963.
2. Актуальные проблемы современной фольклористики: Сб. ст. и материалов / Сост. В. Е. Гусев. Л., 1980.
3. *Алексеев Э. Е.* Раннефольклорное интонирование: Звуковы-сотный аспект. М., 1986.
4. *Алексеев Э. Е.* Фольклор в контексте современной культуры: Рассуждения о судьбах народной песни. М., 1988.
5. *Аничков Е. В.* Весенняя обрядовая песня на Западе и у славян: В 2 ч. СПб., 1903–1905.
6. *Аничков Е. В.* Язычество и древняя Русь. СПб., 1914.
7. Ареальные исследования в языкознании и этнографии: Сб. ст. / Отв. ред. М. А. Бородина. Л., 1977.
8. Архаический ритуал в фольклорных и раннелитературных памятниках: Сб. ст. / Сост. Л. Ш. Рожанский. М., 1988.
9. *Асафьев Б.* Музыкальная форма как процесс / Ред., вступ. ст. и коммент. Е. М. Орловой. 2-е изд. Л., 1971.
10. *Асафьев Б.* О народной музыке / Сост. И. Земцовский, А. Кунанбаева. Л., 1987.
11. *Асафьев Б.* Речевая интонация. М.; Л., 1965.
12. *Афанасьев А. Н.* Поэтические воззрения славян на природу: Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований, в связи с мифическими сказаниями других родственных народов. Т. 1. М., 1865; Т. 3. М., 1869.
13. *Байбурин А. К.* Ритуал в традиционной культуре: Структурно-семантический анализ восточнославянских обрядов. СПб., 1993.
14. *Бандарчык В. К.* Гісторыя беларускай савецкай этнаграфіі. Мн., 1972.
15. *Бандарчык В. К.* Гісторыя беларускай этнаграфіі: Пачатак XX стагоддзя. Мн., 1970.
16. *Бандарчык В. К.* Гісторыя беларускай этнаграфіі XIX ста-годдзя. Мн., 1964.
17. *Барташэвіч Г. А.* Беларуская народная паэзія веснавога цыкла і славянская фальклорная традыцыя. Мн., 1985.
18. *Бахтин М. М.* Творчество Франсуа Рабле и народная куль-тура средневековья и Ренессанса. М., 1965; 2-е изд. М., 1990.
19. Беларусазнаўства: Навучальны дапаможнік / Пад рэд. П. Бры-гадзіна. Мн., 1997.
20. Беларусіка–Albaruthenica: У 3 кн. Мн., 1992–1994.
21. Беларускае народнае жыллё. Мн., 1973.
22. Беларуская народная вуснапаэтычная творчасць: Гісторыка-тэарэтычнае даследаванне / Пад рэд. П. Ф. Глебкі, І. В. Гута-рава, М. Я. Грынблата. Мн., 1967.
23. Беларуская фальклярыстыка: Збіранне і даследаванне на-роднай творчасці ў 60-х гг. XIX – пачатку XX стагоддзя. Мн., 1989.
24. Беларускі музычны фальклор у даследаваннях маладых этнамузыколагаў: Зб. арт. / Склад. Т. С. Якіменка. Вып. 2. Мн., 1996.
25. Беларускія народныя абрады / Склад., навук. рэд. і прадм. Л. П. Касцюкавец. Мн., 1994.
26. Белорусская этномузыкология: Очерки истории (XIX – XX вв.) / З. Можейко, Т. Якименко, Т. Варфоломеева и др.; Под ред. З. Мо-жейко. Мн., 1997.
27. Белорусский музыкальный фольклор в исследованиях моло-дых этномузыковедов: Сб. ст. / Сост. Т. С. Якименко. (Вып. 1). Мн., 1991 (гл. 24).
28. *Беляев В.* Белорусская народная музыка. Л., 1941.
29. *Бессонов П.* Белорусские песни с подробными объяснениями их творчества и языка, очерками народного обряда, обычая и всего быта. Ч. 1. Вып. 1. М., 1871.
30. *Благовещенский И. П.* К истории белорусской инструмен-тальной музыки // Некоторые вопросы музыкального искусства. Мн., 1965. С. 103–143.
31. *Богатырев П. Г.* Вопросы теории народного искусства. М., 1971.
32. *Богданович А. Е.* Пережитки древнего миросозерцания у белоруссов: Этнограф. очерк. Гродно, 1895; Рэпрынтнае выд. Мн., 1995.
33. *Бромлей Ю. В.* Очерки теории этноса. М., 1983.
34. *Валодзіна Т. В.* Талака ў сістэме духоўнай культуры бела-русаў. Мн., 1977.
35. *Варфоломеева Т. Б.* Северобелорусская свадьба: Обряд, песенно-мелодические типы. Мн., 1988.
36. *Васілевіч У. А.* Збіральнікі. Мн., 1991.
37. *Велецкая Н. Н.* Языческая символика славянских архаиче-ских ритуалов. М., 1978.
38. *Веселовский А. Н.* Историческая поэтика / Под ред. В. М. Жир-мунского. Л., 1940; 2-е изд. / Вступ. ст. И. К. Горского. Сост., коммент. В. В. Мочаловой. М., 1989.
39. *Виноградова Л. Н.* Зимняя календарная поэзия западных и восточных славян. Генезис и типология колядования. М., 1982.

Репозиторий ВГУ

40. Вопросы географии Белоруссии. Мн., 1960.
41. *Геннеп А. ван.* Обряды перехода: Систематическое изучение обрядов: Пер. с фр. М., 1999.
42. *Гілевіч Н. С.* Наша родная песня: Навук.-папулярны нарыс. Мн., 1968.
43. *Гілевіч Н. С.* Паэтыка народнай лірыкі. Слова і вобраз. Паэтычны сінтаксіс. Гукапіс і рыфма. Мн., 1975.
44. *Голан А.* Миф и символ. 2-е изд. М., 1994.
45. Голос и ритуал: Материалы конф. (май, 1995 г.) / Редкол.: Е. А. Дорохова, Н. И. Жуланова, О. А. Пашина. М., 1995.
46. *Гошовский В. Л.* У истоков народной музыки славян: Очерки по музыкальному славяноведению. М., 1971.
47. *Гринблат М. Я.* Белорусы: Очерки происхождения и этни-ческой истории. Мн., 1968.
48. *Грица С. И.* Украинская песенная эпика. М., 1990.
49. *Грица С.* Фольклор у просторі та часі. Выбрані статті. Тернопіль, 2000.
50. *Гусев В. Е.* Эстетика фольклора. М., 1967.
51. *Дембовецкий А. С.* Опыт описания Могилевской губернии в историческом, физико-географическом, промышленном, сельско-хозяйственном, лесном, учебном, медицинском и статистическом отношениях, с двумя картами губернии и 17 резаными на дереве гравюрами видов и типов: В 3 кн. Могилев-на-Днепре, 1882–1884.
52. *Добровольский В. Н.* Смоленский этнографический сборник. Ч. 4. СПб., 1903.
53. *Довнар-Запольский М.* Белорусское Полесье: Сборник этно-графических материалов. Вып. 1: Песни пинчуков. Киев, 1895.
54. *Доўнар-Запольскі М. В.* Асновы дзяржаўнасці Беларусі. Мн., 1991.
55. *Дучыц Л. У.* Касцюм жыхароў Беларусі Х – ХІІІ стст. (паводле археалагічных звестак) / Пад рэд. Г. В. Штыхава. Мн., 1995.
56. *Елатов В. И.* Ладовые основы белорусской народной музыки. Мн., 1964.
57. *Елатов В. И.* Мелодические основы белорусской народной музыки. Мн., 1970.
58. *Елатов В. И.* Песни восточнославянской общности. Мн., 1977.
59. *Елатов В. И.* По следам одного ритма. Мн., 1974.
60. *Елатов В. И.* Ритмические основы белорусской народной музыки. Мн., 1966.
61. *Емельянов Л. И.* Методологические вопросы фольклори-стики. Л., 1978.
62. *Еремина В. И.* Ритуал и фольклор. М., 1991.
63. *Ермаловіч М. І.* Старажытная Беларусь: Віленскі перыяд. Мн., 1994.
64. *Ермаловіч М. І.* Старажытная Беларусь: Полацкі і Новага-родскі перыяды. Мн., 1990.
65. *Жигульский К.* Праздник и культура: Праздники старые и новые. Размышления социолога: Пер. с пол. / Вступ. ст. А. И. Ар-нольдова. М., 1985.
66. Земляробчы каляндар: Абрады і звычаі / Уклад., класіф., сістэм. матэрыялаў і камент. А. І. Гурскага, А. С. Ліса; Рэдкал.: А. С. Фядосік (гал. рэд.) і інш. Мн., 1990.
67. *Земцовский И. И.* Мелодика календарных песен. Л., 1975.
68. Зрелищно-игровые формы народной культуры. Л., 1990.
69. *Иванов В. В., Гамкрелидзе Т. В.* Индоевропейцы. М., 1987.
70. *Ігнатоўскі У.* Кароткі нарыс гісторыі Беларусі. Мн., 1991.
71. Исследования в области балто-славянской духовной куль-туры: Погребальный обряд. М., 1990.
72. *Кагаров Е. Г.* Религия древних славян. М., 1918.
73. *Казлоў Л. Р., Цітоў А. Р.* Беларусь на сямі рубяжах. Мн., 1993.
74. Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы: Весенние праздники / Ред. кол.: С. А. Токарев (отв. ред.) и др. М., 1977.
75. Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. XIX – начало XX в.: Зимние праздники / Редкол.: С. А. Токарев (отв. ред.) и др. М., 1973.
76. Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы: Исторические корни и развитие обычаев / Редкол.: С. А. Токарев (отв. ред.) и др. М., 1983.
77. Календарные обычаи и обряды в странах зарубежной Европы. Конец XIX – начало XX в.: Летне-осенние праздники / Редкол.: С. А. Токарев (отв. ред.) и др. М., 1978.
78. *Калеснік У.* Час і песні. Мн., 1962.
79. *Карский Е. Ф.* Белорусы. Т. 1: Введение в изучение языка и народной словесности. 2-е изд. М., 1916.
80. *Карский Е. Ф.* Белорусы. Т. 3: Очерки словесности бело-русского племени. 1. Народная поэзия. М., 1916.
81. *Карский Е. Ф.* Труды по белорусскому и другим славянским языкам. М., 1962.
82. *Каханоўскі Г. А. і інш.* Беларуская фалькларыстыка: Эпоха феадалізму. Мн., 1989.
83. *Квитка К. В.* Избранные труды: В 2 т. / Сост. и коммент. В. Л. Гошовского. М., 1971–1973.

Репозиторий ВГУ

84. *Киркор А.* Остатки языческих обыкновений в Белоруссии // Опыты в русской словесности воспитанников гимназий Бело-русского учебного округа. Вильна, 1839.
85. *Киркор А.* Этнографический взгляд на Виленскую губернию: Этнографический сборник. Вып. 3. СПб., 1858.
86. *Конан У. М.* Ля вытокаў самапазнання: Станаўленне духоў-ных каштоўнасцей у святле фальклору. Мн., 1989.
87. *Косич М. Н.* Литвины-белорусы Черниговской губернии, их быт и песня // Живая старина. Вып. 3–4. СПб., 1901.
88. *Костюковец Л. Ф.* Кантовая культура в Белоруссии. Мн., 1975.
89. *Крачковский Ю. Ф.* Быт западно-русского селянина. М., 1874.
90. *Крынчык М.* Шляхі беларускага вершаскладання. Мн., 1973.
91. *Кухаронак Т. І.* Радзінныя звычаі і абрады беларусаў. Мн., 1993.
92. *Лапин В. А.* Русский музыкальный фольклор и история (к феноменологии локальных традиций). М., 1995.
93. *Ластоўскі В. Ю.* Кароткая гісторыя Беларусі. Мн., 1992.
94. *Леви-Брюль Л.* Первобытное мышление. М., 1930.
95. Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак / Пад рэд. Р. І. Аванесава, К К. Атраховіча (К. Крапівы), Ю. Ф. Мац-кевіч. Мн., 1968.
96. Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак: Кніга карт ізаглос / Пад рэд. Р. І. Аванесава, К. К. Атраховіча (К. Крапівы), Ю. Ф. Мацкевіч. Мн., 1969.
97. *Ліс А. С.* Каляндарна-абрадавая творчасць беларусаў: Сіс-тэма жанраў. Эстэтычны аспект. Мн., 1998.
98. *Ліс А. С.* Купальскія песні / Рэд. У. А. Калеснік. Мн., 1974.
99. *Лыч Л. М.* Назвы зямлі беларускай. Мн., 1994.
100. *Мажэйка З.* Народна-песенная культура Беларусі ў агульна-славянскім кантэксце. Мн., 1998.
101. *Мелетинский Е. М.* Поэтика мифа. М.. 1976.
102. *Мельников А. С.* Картина славянского мира: Взгляд из Вос-точной Европы. Представления об этнической номинации и этнич-ности XVI – нач. XVIII в. СПб., 1999.
103. Методы изучения фольклора: Сб. науч. тр. / Отв. ред. В. Е. Гусев. Л., 1983.
104. *Можейко З. Я.* Календарно-песенная культура Белоруссии: Опыт системно-типологического исследования. Мн., 1985.
105. *Можейко З. Я.* Песенная культура Белорусского Полесья: Село Тонеж. Мн., 1971.
106. Музыка народного календаря: Тез. докл. науч.-практ. конф. М., 1985.
107. Музыка эпоса: Статьи и материалы / Сост.-ред. И. Зем-цовский. Йошкар-Ола, 1989.
108. Музыкальная фольклористика: Сб. ст. / Ред.-сост. А. А. Ба-нин. Вып. 1. М., 1973.; Вып. 3. М., 1986.
109. Л. С. Мухарынская – артыкулы, перапіска, успаміны / Уклад. Т. Якіменка. Мн., 1993.
110. *Мухаринская Л. С.* Белорусская народная партизанская песня. 1941–1945. Мн., 1968.
111. *Мухаринская Л. С.* Белорусская народная песня: Истори-ческое развитие: Очерки. Мн., 1977.
112. *Мухаринская Л. С.* К вопросу об эстетическом освоении действительности в современном белорусском народно-песенном творчестве. Л., 1982.
113. *Мухаринская Л. С.* Мелодический язык современной бело-русской народной песни. Мн., 1966.
114. *Мухарынская Л. С., Якіменка Т. С.* Беларуская народная музычная творчасць. Мн., 1993.
115. *Назіна І.* Беларускія народныя музычныя інструменты. Мн., 1997.
116. *Назина И.* Белорусские народные музыкальные инстру-менты. Вып. 1: Самозвучащие, ударные, духовые. Мн., 1979; Вып. 2: Струнные. Мн., 1982.
117. Народная музыка: История и типология: Сб. науч. тр. Па-мяти проф. Е. В. Гиппиуса (1903–1985) / Ред.-сост. И. И. Зем-цовский. Л., 1989.
118. Народная песня. Проблемы изучения: Сб. науч. тр. / Ред-кол.: В. Е. Гусев, И. И. Земцовский; Сост. и отв. ред. И. В. Ма-циевский. Л., 1983.
119. Народны тэатр / Рэд. А. Фядосік, А. Сабалеўскі. Мн., 1983.
120. Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка: Сб. ст. и материалов: В 2 ч. / Под общ. ред. Е. В. Гип-пиуса; Ред.-сост. И. В. Мациевский. М., 1987–1988.
121. *Никольский Н. М.* Происхождение и история белорусской свадебной обрядности. Мн., 1956.
122. Обряды и обрядовый фольклор. М., 1982.
123. *Орехво Н. С.* Дела и люди КПЗБ: Воспоминания. Мн., 1983.
124. Основные проблемы эпоса восточных славян. М., 1958.
125. *Падокшын С. А.* Філасофская думка эпохі Адраджэння ў Беларусі. Мн., 1990.
126. *Пашина О. А.* Календарно-песенный цикл у восточных славян. М., 1998.
127. Песня на ўсё жыццё: Успаміны пра Р. Р. Шырму / Склад. В. А. Сізко. Мн., 1983.
128. *Петрухин В. Я.* Начало этнокультурной истории Руси IX – XI веков. Смоленск; М., 1995.

Репозиторий ВГУ

129. *Пилипенко М. Ф.* Возникновение Белоруссии: Новая кон-цепция. Мн., 1991.
130. Полесский этнолингвистический сборник. М., 1983.
131. *Попова Т.* О песнях наших дней. М., 1969.
132. *Попова Т.* Основы русской народной музыки. М., 1977.
133. *Попова Т.* Русское народное музыкальное творчество: В 3 вып. М., 1955–1957.
134. Проблемы славянской этнографии / Отв. ред. А. К. Бай-бурин, К. В. Чистов. Л., 1979.
135. Проблемы этнографии и фольклора: Сб. ст. Л., 1982.
136. *Пропп В. Я.* Русские аграрные праздники. Л., 1963.
137. *Пропп В. Я.* Фольклор и действительность: Избр. ст. М., 1976.
138. *Путилов Б. Н.* Типологические встречи южнославянского и русского героического эпоса. Скопје, 1968.
139. *Путилов Б. Н.* Методология сравнительно-исторического изучения фольклора. Л., 1976.
140. *Радченко З.* Гомельские народные песни (белорусские и ма-лорусские). Записаны в Дятловичской волости Гомельского уезда Могилевской губернии Зинаидой Радченко // Сборник ИРГО по отделению этнографии. Т. 13. Вып. 2. СПб., 1888.
141. *Ралько І. Дз.* Беларускі верш: Старонкі гісторыі і тэорыі. Мн., 1969.
142. *Раманюк М. Ф.* Беларускае народнае адзенне. Мн., 1981.
143. *Рогалев А. Ф.* Белая Русь и белорусы: (В поисках истоков). Гомель, 1994.
144. *Рубцов Ф. А.* Интонационные связи в песенном творчестве славянских народов: Опыт исследования. Л., 1962.
145. *Рубцов Ф. А.* Основы ладового строения русских народных песен. Л., 1964.
146. *Рубцов Ф.* Статьи по музыкальному фольклору. Л.; М., 1973.
147. *Рыбаков Б. А.* Язычество Древней Руси. М., 1988.
148. *Рюйтел И.* Фольклор и современная культура. Йошкар-Ола, 1990.
149. *Салавей Л. М.* Беларуская народная балада. Мн., 1978.
150. *Седов В.* Очерки по археологии славян. М., 1994.
151. *Седов В.* Славяне в древности. М., 1994.
152. *Седов В.* Славяне в раннем средневековье. М., 1995.
153. *Сербов И. А.* Белорусы-сакуны: Краткий этнографический очерк // Сборник Отделения русского языка и словесности. СПб., 1915. Т. 94. № 1.
154. Славяне: Адзінства і мнагастайнасць: Міжнар. канф. (24-27 мая 1990 г.): Тэз. дакл. і паведамленняў. Секцыя 2: Этнагенез славян. Мн., 1990.
155. Славяне и скандинавы. М., 1986.
156. Славянская этномузыкология: Направления. Методы. Кон-цепции: Тез. докл. Междунар. науч. конф. к 90-летию Л. С. Му-харинской (1906–1987). Мн., 1996.
157. Славянский и балканский фольклор: Генезис, архаика, тра-диции: Сб. ст. М., 1978.
158. Славянский и балканский фольклор: Духовная культура Полесья на общеславянском фоне. М., 1986.
159. Славянский и балканский фольклор: Обряд. Текст. М., 1981.
160. Славянский и балканский фольклор: Реконструкция древ-ней славянской духовной культуры. М., 1989.
161. Славянский и балканский фольклор: Этногенетическая общность и типологические параллели. М., 1984.
162. Славянский музыкальный фольклор / Ред.-сост. И. И. Зем-цовский. М., 1972.
163. *Смирнов Ю. И.* Славянские эпические традиции. М., 1974.
164. *Смоліч А.* Геаграфія Беларусі. Мн., 1993.
165. *Сокальский П. П.* Русская народная музыка великорусская и малорусская в ее строении мелодическом и ритмическом. Харьков, 1888.
166. *Соколова В. К.* Весенне-летние календарные обряды рус-ских, украинцев и белорусов XIX – начала XX века. М., 1979.
167. Судьбы традиционной культуры. Памяти Ларисы Ивлевой / Ред.-сост. В. Д. Кен. СПб., 1998.
168. *Тавлай Г. В.* Белорусское купалье: Обряд, песня. Мн., 1986.
169. Текст: Семантика и структура: Сб. ст. / Отв. ред. Т. В. Цивьян. М., 1983.
170. *Тернер В.* Символ и ритуал: Пер. с англ. / Вступ. ст. В. А. Бей-лиса. М., 1983.
171. Типологические исследования по фольклору: Сб. ст. памяти В. Я. Проппа (1895–1970) / Сост. Е. М. Мелетинский, С. Ю. Не-клюдов. М., 1975.
172. Типология основных элементов традиционной культуры. М., 1984.
173. Традыцыйнае вяселле Гродзеншчыны / Запіс, літ. апрац. і натаванне пес. напеваў Т. Б. Варфаламеевай; запіс і натаванне інструм. найгрышаў І. Дз. Назінай. Мн., 1992.

Репозиторий ВГУ

174. Традыцыйныя вяселлі Віцебшчыны (у сучасных запісах): Метадычны дапаможнік / Запіс, літ. апрац. і натаванне пес. напеваў Т. Б. Варфаламеевай; запіс і натаванне інструм. най-грышаў І. Дз. Назінай. Мн., 1988.
175. *Толстой Н. И.* Язык и народная культура: Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике. М., 1995.
176. *Третьяков П. Н.* По следам древних славянских племен. Л., 1982.
177. Фольклор: Песенное наследие: Сб. ст. М., 1991.
178. Фольклор и этнография: Обряды и обрядовый фольклор / Отв. ред. Б. Н. Путилов. Л., 1974.
179. *Фрезер Дж.* Золотая ветвь. М., 1971.
180. *Фрейденберг О. М.* Миф и литература древности. М., 1978; 2-е изд. М., 1998.
181. *Фядосік А. С.* Беларуская савецкая фальклярыстыка. Мн., 1987.
182. *Цитович Г. И.* О белорусском песенном фольклоре. Избр. очерки. Мн., 1976.
183. *Цітоў А.* Гербы беларускіх гарадоў. Мн., 1983.
184. *Цітоў В. С.* Народная спадчына: Гістарычныя шляхі і этнакультурныя стасункі. Мн., 1994.
185. *Цішчанка І. К.* Да народных вытокаў: Збіранне і вывучэнне беларускага фальклору ў 50–60-я гады XIX стагоддзя. Мн., 1986.
186. *Чистов К. В.* Народные традиции и фольклор: Очерки теории. Л., 1986.
187. *Чичеров В. И.* Зимний период русского народного земле-дельческого календаря XVI – XIX веков: Очерки по истории народных верований // Труды института этнографии им. Н. Н. Мик-лухо-Маклая. Новая серия. Т. 40. М., 1957.
188. *Чурко Ю. М.* Белорусский хореографический фольклор. Мн., 1990.
189. *Шейн П. В.* Белорусские народные песни с относящимися к ним обрядами, обычаями и суевериями, с приложением объясни-тельного словаря и грамматических примечаний. СПб., 1874.
190. *Шейн П. В.* Материалы для изучения быта и языка рус-ского населения Северо-Западного края, собранные и приведенные в порядок П.В.Шейном. Т. 1. Ч. 1. СПб., 1887; Т. 1. Ч. 2. СПб., 1890; Т. 2. СПб., 1893; Т. 3. СПб., 1902.
191. *Шлюбскі А.* Матэрыялы да вывучэння фальклору і мовы Віцебшчыны. Кн. 5. Ч. 1. Мн., 1928.
192. *Шырма Р.* Песня – душа народа. Мн., 1975.
193. Экспедиционные открытия последних лет. Народная музы-ка, словесность, обряды в записях 1970–1990-х годов: Ст. и мате-риалы / Сост. и отв. ред. М. А. Лобанов. СПб., 1996.
194. Этнаграфія беларусаў: Гістарыяграфія, этнагенез, этнічная гісторыя. Мн., 1985.
195. Этнография восточных славян: Очерки традиционной куль-туры. М., 1987.

АРТЫКУЛЫ

1. *Агапкина Т. А.* Закликание весны // Славянский и балкан-ский фольклор: Духовная культура Полесья на общеславянском фоне / Отв. ред. Н. И. Толстой. М., 1986. С. 34–39.
2. *Агапкина Т. А.* Звуковое поле традиционного календаря // Голос и ритуал: Материалы конф. М., 1995. С. 9–11.
3. *Агапкина Т. А.* О некоторых магических действиях в масле-ничной обрядности славян // Фольклор и этнографическая дей-ствительность. СПб., 1992. С. 48–53.
4. *Агапкина Т. А.* Очерки весенней обрядности Полесья // Сла-вянский и балканский фольклор: Этнолингвистическое изучение Полесья. М., 1995. С. 21–107.
5. *Адамовіч І.* Скарб сэрца роднай матулі: Зборнік песень вёскі Верцялішкі Гродзенскага раёна. Гродна, 1997.
6. *Антипина З. Р.* Методологические основы познания ритуала как социального феномена // Методология частных наук: Меж-вуз. тематич. сб. Иркутск, 1979. С. 122–132.
7. *Багданец І., Шамсутдзінава Л.* Троіцка-сяміцкі абрад // Беларускія народныя абрады / Склад., навук. рэд. і прадм. Л. П. Касцюкавец. Мн., 1994. С. 44–67.
8. *Беркович Т.* Песенно-игровые действа периода солнцеворота в календарной традиции Беларуси: Из наблюдений над особенно-стями мелоса // Славянская этномузыкология: Направления. Ме-тоды. Концепции: Тез. докл. Междунар. науч. конф. к 90-летию Л. С. Мухаринской. Мн., 1996. С. 123–126.
9. *Бярковіч Т.* «Яшчар» як песенна-гульнявая дзея зімовага перыяду // Беларускі музычны фальклор у даследаваннях мала-дых этнамузыколагаў: Зб. арт. / Уклад. і адк. рэд. Т. С. Які-менка. Вып. 2. Мн., 1996. С. 45–63.
10. *Бярковіч Т.* Купальская «барана»: Да пытання рытуальна-гульнявых бясчынстваў летняга сонцавароту // Праблемы этна-музыкалогіі і гісторыі музыкі ў сучасных даследаваннях: Зб. дакл. III Навук. чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. і навук. рэд. І. Дз. Назіна. Мн., 1996. С. 19–28.
11. *Бярковіч Т.* Аб практыцы каляндарнага прымеркавання песенна-гульнявых дзей у традыцыйнай музычнай культуры Бела-русі // Музычная культура Беларусі: Дыялог часоў: Матэрыялы VI

Репозиторий ВГУ

Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. і навук. рэд. І. Дз. Назіна, Т. С. Якіменка. Мн., 1997. С. 77–83.
12. *Бярковіч Т.* Рытуальныя бясчынствы і абрадавыя песенна-гульнявыя дзеі ў каляндарна-святочным комплексе беларусаў // Музычная культура Беларусі: Пошукі і знаходкі: Матэрыялы VII Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. і навук. рэд. В. У. Дадзёмава, І. Дз. Назіна, Т. С. Якіменка. Мн., 1998. С. 32–37.
13. *Бярковіч Т.* Рытуальна-гульнявыя дзеі зімовага перыяду ў песеннай традыцыі Беларусі: Да праблемы вывучэння // Вопросы музыкознания и философии музыки / Сост. Т. А. Щербакова. Вып. 2. Мн., 2000. С. 99–117.
14. *Варфоломеева Т.* Территориальное деление Белоруссии по данным картографирования календарных напевов // Фольклор: Проблемы сохранения, изучения и пропаганды: Тез. Всесоюзной науч.-практ. конф: В 2 ч. Ч. 1. М., 1988. С. 203–205.
15. *Вахула В.* Да пытання арэальнай характарыстыкі песенных традыцый Беларускага Падняпроўя (на матэрыяле песень Масле-ніцы) // Музычная культура Беларусі: Дыялог часоў: Матэ-рыялы VI Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. і навук. рэд. І. Дз. Назіна, Т. С. Якіменка. Мн., 1997. С. 50–58.
16. *Вахула В.* Мелагеаграфія масленічных Верхняга Падня-проўя ў аспекце этнагістарычных праблем песеннай культуры Беларусі // Музычная культура Беларусі: Пошукі і знаходкі: Матэрыялы VII Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. і навук. рэд. В. У. Дадзёмава, І. Дз. Назіна, Т. С. Які-менка. Мн., 1998. С. 44–52.
17. *Веселовский А. Н.* Гетеризм, побратимство и кумовство в купальской обрядности // Журнал Министерства народного про-свещения. СПб., 1894. Ч. 291. Кн. 2. С. 287–318.
18. *Гиппиус Е.* Общетеоретический взгляд на проблему катало-гизации народных мелодий // Актуальные проблемы современ-ной фольклористики: Сб. ст. и материалов / Сост. В. Е. Гусев. Л., 1980. С. 23–36.
19. *Гиппиус Е.* Проблемы ареального исследования русской песни в областях украинского и белорусского пограничья // Традиционное народное музыкальное искусство и современность: Вопросы типологии: Тр. ГМПИ им. Гнесиных. Вып. 60. М., 1982. С. 5–13.
20. *Гиппиус Е.* Программно-изобразительный комплекс в риту-альной инструментальной музыке «медвежьего праздника» у манси // Народные музыкальные инструменты и инструментальная музыка: Сб. ст. и материалов: В 2 ч. / Под общ. ред. Е. В. Гип-пиуса; Ред.-сост. И. В. Мациевский. Ч. 2. М., 1988. С. 164–175.
21. *Гиппиус Е. В., Эвальд З. В.* Белорусский песенный фольклор // Советская музыка. 1940. № 4. С. 73–83.
22. *Гиппиус Е. В., Эвальд З. В.* Замечания о белорусской народ-ной песне // Белорусские народные песни / Под ред. Е. В. Гип-пиуса. М.; Л., 1941. С. 110–122. (Песни народов СССР).
23. *Гиппиус Е. В.* З. В. Эвальд и ее исследования белорусского народного песенного искусства // Эвальд З. В. Песни Белорус-ского Полесья / Под ред. Е. В. Гиппиуса; Сост. и текстолог. подгот. к печати З. Я. Можейко; Ред. бел. текстов М. Я. Грин-блата. М., 1979. С. 6–14.
24. *Грица С. И.* Парадигматическая природа фольклора и прин-ципы идентификации вариантов // Народная песня: Проблемы изучения: Сб. науч. тр. / Сост. и отв. ред. И. И. Земцовский. Л., 1983. С. 22–34.
25. *Гусев В. Е.* Комплексное изучение фольклора // Пробле-мы музыкального фольклора народов СССР / Сост. и ред. И. И. Земцовский. М., 1973. С. 7–16.
26. *Гуслева А. Д., Шамсутдзінава Л. Ф.* Каравайны абрад // Беларускія народныя абрады / Склад., навук. рэд. і прадм. Л. П. Касцюкавец. Мн., 1994. С. 105–127.
27. *Дорохова Е.* Масленичные песни в русской календарной тра-диции // Фольклорный текст: функция и структура: Тр. РАМиГ. Вып. 121. М., 1992. С. 5–26.
28. *Елатов В.* «Нетрадиционные» жанры белорусской народной музыки // Проблемы музыкального фольклора народов СССР / Сост. и ред. И. И. Земцовский. М., 1973. С. 156–171.
29. *Земцовский И.* Жанр, функция, система // Советская музыка. № 1. С. 24–32.
30. *Земцовский И.* Календарные песни как цикл (к вопросу о музыкальном словаре) // Вопросы теории и эстетики музыки. Л., 1968. Вып. 8. С. 99–110.
31. *Земцовский И. И.* Мелос календарной песни как историче-ский феномен земледельческой культуры: современные представле-ния, исследовательские пути // Музыка народного календаря. М., 1989. С. 3–11.
32. *Земцовский И. И.* Песня как исторический феномен // Народ-ная песня. Проблемы изучения: Сб. науч. тр. / Сост. и отв. ред. И. И. Земцовский. Л., 1983. С. 4–21.
33. *Зыкава Л.* Абрад загукання вясны і веснавыя песні // Бела-рускія народныя абрады / Склад., навук. рэд. і прадм. Л. П. Кас-цюкавец. Мн., 1994. С. 9–20.
34. *Казловіч М.* Роля і месца інструментальнай музыкі ў рытуальна-калядных абходах беларусаў // Беларускі музычны фальклор у даследаваннях маладых этнамузыколагаў: Зб. арт. / Склад. Т. С. Якіменка. Вып. 2. Мн., 1996. С. 22–38.

Репозиторий БГУ

35. *Канстанцінава Т.* Абходы ў каляндарна-земляробчай тра-дыцыі беларусаў // Музычная культура Беларусі: Праблемы гісторыі і тэорыі: Матэрыялы VIII Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. І. Дз. Назіна. Мн., 1999. С. 56–72.
36. *Канстанцінава Т.* Зімовыя абходна-абрадавыя песенныя віншаванні крывіцкага арэала // Беларускі музычны фальклор у даследаваннях маладых этнамузыколагаў: Зб. арт. / Склад. Т. С. Які-менка. Вып. 2. Мн., 1996. С. 5–21.
37. *Карнаух Т.* Календарные песни верхней и средней Ловати // Традиционное и современное народное музыкальное искусство: Тр. ГМПИ им. Гнесиных. Вып. 29. М., 1976. С. 98–112.
38. *Касцюкавец Л. П.* Купальскі абрад // Беларускія народ-ныя абрады / Склад., навук. рэд. і прадм. Л. П. Касцюкавец. Мн., 1994. С. 68–86.
39. *Квитка К. В.* Об историческом значении календарных песен // Квитка К. В. Избр. тр.: В 2 т. М., 1971. Т. 1. С. 73–102.
40. *Квитка К. В.* Об областях распространения некоторых ти-пов белорусских календарных и свадебных песен // Квитка К. В. Избр. тр.: В 2 т. Т. 1. М., 1971. С. 161–176.
41. *Колева Т. А.* Весенние девичьи обряды у некоторых южно-славянских народов // Советская этнография. 1974. № 5. С. 74–86.
42. *Конан У. М.* Архетыпы беларускага менталітэту // Бела-русіка–Albaruthenica. Кн. 2. Мн., 1993.
43. *Костюковец Л. Ф.* Об одном типе купальских песен // Памяти К. Квитки: 1880–1953: Сб. ст. / Ред.-сост. А. Банин. М., 1983. С. 79–89.
44. *Лобанов М. А.* Вокальные мелодии-сигналы в крестьянском быту // Советская этнография. 1983. № 5. С. 113–122.
45. *Лобода А. М.* Белорусская народная поэзия и русский былевой эпос // Этнографическое обозрение. 1895. № 2. Кн. 25.
46. *Марченко Ю. И., Мехнецов А. И.* Календарно-обрядовые песни в системе песенных традиций: Опыт сравнительного анализа // Музыка народного календаря: Тез. докл. науч.-практ. конф. М., 1985. С. 27–29.
47. *Мациевский И.* Жизнь вслед за смертью: музыкальная тра-диция после слома // Вопросы инструментоведения: Сб. рефе-ратов IV Междунар. инструментоведческой конф. сериала «Благо-датовские чтения» (Санкт-Петербург, 4-7 декабря 2000 г.) / Сост. В. А. Свободов. СПб., 2000. С. 132–134.
48. *Можейко З.* О функциональной динамике народных песен // Музыкальная культура Белорусской ССР / Под ред. Г. С. Глу-щенко. М., 1977. С. 240–247.
49. *Мухаринская Л. С.* Вопросы исторического развития бело-русского фольклора. Классический фольклор и современность // Музыкальная культура Белорусской ССР / Под ред. Г. С. Глу-щенко. М., 1977. С. 206–239.
50. *Мухаринская Л. С.* Некоторые вопросы типологии народ-ных напевов // Традиционное и современное народное музыкаль-ное искусство: Тр. ГМПИ им. Гнесиных. Вып. 29. М., 1976. С. 57–97.
51. *Мухаринская Л. С.* Проблемы формирования лада в свете истории мышления. Тезисы. Размышления // Народная музыка: История и типология (Памяти профессора Е. В. Гиппиуса, 1903–1985). Л., 1989. С. 18–32.
52. *Мухаринская Л. С.* 40 лет истории белорусского народа в народной песне // Белорусская государственная консерватория. Научно-методические записки. Вып. 1 / Ред. кол.: М. А. Бергер, А. В. Богатырев и др. Мн., 1958. С. 69–140.
53. *Мухаринская Л. С., Якименко Т. С.* К изучению музыкаль-ной типологии народных баллад // Памяти К. Квитки: 1880–1953: Сб. ст. /Ред.-сост. А. Банин. М., 1983. С. 111–121.
54. *Назина И. Д.* О понятии «голос» в традиционной музы-кально-инструментальной культуре белорусов// Голос и ритуал: Материалы конф. М., 1995. С. 56–59.
55. *Никифоровский Н.* Очерки Витебской Белоруссии // Этно-графическое обозрение. 1892. № 1. Кн. 12; 1892. № 2–3. Кн. 13–14.
56. *Николаев С.* Следы особенностей восточнославянских пле-менных диалектов в современных русских и белорусских говорах: I. Кривичи // Балто-славянские исследования: 1986. М., 1988. С. 115–154.
57. *Пашина О. А.* Жнивные песни восточно-белорусского Полесья // Традиционное народное музыкальное искусство восточных славян (вопросы типологии): Тр. ГМПИ им. Гнесиных. Вып. 91. М., 1987. С. 51-75.
58. *Пашина О. А.* Календарные песни весенне-летнего цикла юго-восточной Белоруссии // Славянский и балканский фольк-лор: Духовная культура Полесья на общеславянском фоне / Отв. ред. Н. И. Толстой. М., 1986. С. 44–45.
59. *Пашина О. А.* Календарный цикл в северо-западных селах Сумщины // Славянский и балканский фольклор: Этнолингви-стическое изучение Полесья. М., 1995. С. 230–248.

Репозиторий ВГУ

60. *Пашина О. А.* К вопросу о соотношении структуры и функции в календарных песнях // Музыка народного календаря: Тез. докл. науч.-практ. конф. М., 1985. С. 29–32.

61. *Польский И.* Волочебные песни в Белоруссии и на Украине // Проблемы музыкального фольклора народов СССР: Сб. ст. / Сост. и ред. И. И. Земцовский. М., 1973. С. 71–80.

62. *Пропп В. Я.* Принципы классификации фольклорных жанров // Пропп В. Я. Фольклор и действительность: Сб. ст. М., 1976. С. 34–45.

63. *Путилов Б. Н.* Проблемы типологии этнографических свя-зей фольклора // Фольклор и этнография: Связи фольклора с древними представлениями и обрядами. Л., 1977. С. 3–14.

64. *Резниченко Е. Б.* Ритмическое строение зимних календар-ных песен Русского Севера // Музыка народного календаря: Тез. докл. науч.-практ. конф. М., 1985. С. 41–43.

65. *Синевич И.* Весенне-юрьевский песенный цикл Поозерья и Понемонья: К проблеме диалектной специфики мелоса // Бело-русский музыкальный фольклор в исследованиях молодых этному-зыковедов: Сб. ст. / Сост. Т. С. Якименко. Мн., 1991. С. 5–39.

66. *Сіневіч І.* Веснавы песенны каляндар Беларусі ў народнай спявацкай тэрміналогіі // Музычная культура Беларусі: Трады-цыі і сучаснасць: Тэз. дакл. IV Навук. чытанняў памяці Л. С. Му-харынскай. Мн., 1996. С. 18–22.

67. *Сіневіч І.* Пытанні вывучэння веснавых песенных традыцый Беларусі: Загуканні // Музычная культура Беларусі: Дыялог ча-соў: Матэрыялы VI Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарын-скай / Склад. і навук. рэд. І. Дз. Назіна, Т. С. Якіменка. Мн., 1997. С. 73–77.

68. *Шаповалова Г. Г.* Егорьевский цикл календарных обрядов у славян и связанный с ними фольклор // Фольклор и этногра-фия: Обряды и обрядовый фольклор. Л., 1974. С. 125–135.

69. *Шаповалова Г. Г.* Майский цикл весенних обрядов // Фольклор и этнография: Обряды и обрядовый фольклор. Л., 1977. С. 104–111.

70. *Эвальд З. В.* Заметки о песенных стилях Белорусского Полесья // Эвальд З. В. Песни Белорусского Полесья / Под ред. Е. В. Гиппиуса; Сост. и текстолог. подгот. к печати З. Я. Мо-жейко; Ред. бел. текстов М. Я. Гринблата. М., 1979. С. 33–41.

71. *Эвальд З. В.* Социальное переосмысление жнивных песен Белорусского Полесья // Эвальд З. В. Песни Белорусского Полесья / Под ред. Е. В. Гиппиуса; Сост. и текстолог. подгот. к печати З. Я. Можейко; Ред. бел. текстов М. Я. Гринблата. М., 1979. С. 15–32.

72. *Якіменка Т. С.* Да вывучэння рэгіянальных сістэм песенных традыцый Беларусі // Музычная культура Беларусі: Праблемы гісторыі і тэорыі: Матэрыялы VIII Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. І. Дз. Назіна. Мн., 1999. С. 31–47.

73. *Якіменка Т. С.* Песенная культура Беларусі ў ракурсах сістэмнай тыпалогіі і візуальнай культурнай антрапалогіі: Да пы-танняў метаду і накірункаў даследчай дзейнасці З. Я. Мажэйкі // Музычная культура Беларусі: Дыялог часоў: Матэрыялы VI Навуковых чытанняў памяці Л. С. Мухарынскай / Склад. і навук. рэд. І. Дз. Назіна, Т. С. Якіменка. Мн., 1997. С. 101–112.

74. *Якименко Т. С.* Из наблюдений над ритмикой северобело-русских весенних баллад // Вопросы культуры и искусства Белоруссии. Вып. 3. Мн., 1984. С. 46–52.

75. *Якименко Т. С.* Календарная баллада в исторической сис-теме белорусского балладного фольклора // Вопросы теории и истории музыки. Мн., 1976. С. 53–69.

76. *Якименко Т. С.* К проблеме исследования северобелорус-ских календарно-балладных напевов // Вопросы культуры и искусства Белоруссии. Вып. 1. Мн., 1982. С. 71–78.

77. *Якименко Т. С.* Масленичные песни восточного Поозерья в свете специфики местных мелодических стилей и их ареалов // Фольклор: Проблемы сохранения, изучения и пропаганды: Тез. Всесоюзной науч.-практ. конф: В 2 ч. Ч. 1. М., 1988. С. 206–207.

78. *Якименко Т. С.* Стилевые черты масленичного цикла северо-белорусских весенне-календарных напевов // Вопросы культуры и искусства Белоруссии. Вып. 6. Мн., 1987. С. 49–57.

79. *Якименко Т. С.* Этнокультурный феномен – национальный фольклорный процесс: (К проблеме системной целостности бело-русского песенного фольклора) // Славяне: адзінства і мнага-стайнасць: Тэз. дакл. Міжнар. навук. канф. (г. Мінск, 24-27 мая 1990 г.). Секцыя 5. Узаемасувязі і ўзаемадзеянне славянскіх культур: Фальклор, літаратура, мастацтва. Мн., 1990. С. 104–106.

80. *Якименко Т. С.* У истоков школы белорусского этномузыко-знания // Вопросы культуры и искусства Белоруссии. Вып. 7. Мн., 1988. С. 48–57.

81. *Янчук Н. А.* Малорусская свадьба в Корницком приходе Константиновского уезда Седлецкой губернии: По собранным лично материалам, с нотами // Известия ОЛЕАЭ: Труды этно-графического отдела. М., 1886. Т. 48. Кн. 7. Вып. 1.

82. *Янчук Н. А.* О мнимонародных белорусских песнях исто-рического и мифологического содержания // Сборник Харьков-ского историко-филологического общества. Харьков, 1908. Т. 18.

83. *Ященка В. М.* Асаблівасці карагодных традыцый Магілёў-шчыны // Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. 1985. № 2. С. 80–86.

Репозиторий БГУ

НАТАГРАФІЯ

1. Анталогія беларускай народнай песні / Рэд. і склад. Г. І. Ці-товіч. Мн., 1968; 2-е выд., дап. Мн., 1975.
2. Балады: У 2 кн. / Уклад., сістэмат., уступ. арт. і камент. Л. М. Салавей; Уступ. арт., уклад. і сістэмат. напеваў Т. А. Дуб-кова. Мн., 1977–1978.
3. Беларуская народная інструментальная музыка / Фоназа-пісы, натацыя, рэд. і сістэм. найгрышаў, уступ. арт. і навук. камент. І. Дз. Назінай. Мн., 1989.
4. Беларускі фальклор у сучасных запісах: Брэсцкая вобласць. Традыцыйныя жанры / Склад. В. Н. Захарава. Мн., 1973.
5. Беларускі фальклор у сучасных запісах: Традыцыйныя жанры: Мінская вобласць / Уклад. В. Дз. Ліцвінка; Уклад. муз. часткі Г. Р. Кутырова. Мн., 1995.
6. Беларускі эпас / Склад. С. І. Васілёнак, М. Я. Грынблат, К. П. Кабашнікаў. Мн., 1959.
7. Беларускія канты / Уклад. Л. П. Касцюкавец. Мн., 1992.
8. Беларускія народныя і рэвалюцыйныя песні для харавога і сольнага выканання / Склад. І. Любан. Мн., 1938.
9. Беларускія народныя песні: У 4 т. / Запіс Р. Шырмы. Мн., 1959–1976.
10. Белорусские народные наигрыши / Сост. И. Назина. М., 1986.
11. Белорусские народные песни / Сост. З. В. Эвальд; Под ред. Е. В. Гиппиуса. М.; Л., 1941. (Песни народов СССР).
12. Валачобныя песні / Склад. Г. А. Барташэвіч, Л. М. Сала-вей; Склад. муз. часткі В. І. Ялатаў. Мн., 1980.
13. Варфаламеева Т. Б. Песні Беларускага Панямоння. Мн., 1998.
14. Веснавыя песні / Склад. Г. А. Барташэвіч, Л. М. Салавей; Склад. муз. часткі В. І. Ялатаў. Мн., 1979.
15. Восеньскія і талочныя песні / Склад. А. С. Ліс; Уклад. і камент. талоч. песень С. Т. Асташэвіч; Муз. частка В. І. Ялатаў. Мн., 1981.
16. Вяселле: Мелодыі / Уклад. і сістэм. напеваў З. Я. Мажэй-ка, Т. Б. Варфаламеева; Рэд. напеваў З. Я. Мажэйка. Мн., 1990.
17. Вяселле: Песні: У 6 кн. / Склад. Л. А. Малаш; Муз. дадатак З. Я. Мажэйка. Мн., 1980–1986.
18. *Гарэцкі М., Ягораў А.* Народныя песні з мэлёдыямі. Менск, 1928.
19. *Елатаў В. І.* Ад песні да песні. Мн., 1961.
20. Дзіцячы фальклор / Склад. К.А. Барташэвіч; Склад. муз. часткі В. І. Ялатаў. Мн., 1972.
21. Жаніцьба Цярэшкі / Рэд. А. С. Фядосік; Уклад. тэкстаў, уступ. арт. і камент. Л. М. Салавей; Уклад., сістэм. і расшы-фроўка муз. матэрыялу, уступ. арт. і камент. І. Дз. Назінай. Мн., 1993.
22. Жніўныя песні / Уступ. арт., уклад., сістэмат. тэкстаў і камент. А. С. Ліса; Уступ. арт., уклад. і сістэмат. напеваў В. І. Яла-тава. Мн., 1974.
23. *Зданович И. К.* Народные песни Западной Белоруссии. М., 1931.
24. Зімовыя песні: Калядкі і шчадроўкі / Уклад., сістэмат., характарыстыка, уступ. арт. і камент. А. І. Гурскага; Уклад., сіс-тэмат., характарыстыка і рэд. напеваў З. Я. Мажэйка. Мн., 1975.
25. *Котикова Н.* Народные песни Псковской области. М., 1966.
26. Купальскія і пятроўскія песні / Уклад. тэкстаў А. С. Ліса і С. Т. Асташэвіч; Уступ. арт. А. С. Ліса; Камент. С. Т. Асташэвіч; Арт., сістэмат. і расшыфроўка напеваў Г. В. Таўлай. Мн., 1985.
27. *Мажэйка З. Я.* Песні Беларускага Паазер'я. Мн., 1981.
28. *Мажэйка З. Я., Варфаламеева Т. Б.* Песні Беларускага Падняпроўя. Мн., 1999.
29. *Можейко З. Я.* Песни Белорусского Полесья: В 2 вып. М., 1983–1984.
30. Народные песни Брянщины: Песни старинных народных праздников / Сост. Т. Лукьянова; Под. ред. И. Земцовского. Брянск, 1972.
31. Ольшанские песни: Записанные в селе Ольша на Смолен-щине / Зап., нотация, сост., предисл., примеч. и общ. ред. Ф. Рубцова. М., 1971.
32. *Павлова Г.* Народные песни Смоленской области, напетые А. И. Глинкиной. М., 1969.
33. Пахаванні. Памінкі. Галашэнні / Уклад. тэкстаў, уступ. арт. і камент. У. А. Васілевіча; Арт., сістэмат. і камент. напеваў Т. Б. Варфаламеевай. Мн., 1986.
34. Песні беларускага народа / Пад рэд. Н. М. Нікольскага; Склаў М. Я. Грынблат. Т. 1. Мн., 1940.
35. Песни Псковской земли. Вып. 1: Календарно-обрядовые песни / Сост. А. М. Мехнецов. Л., 1989.
36. Радзінная паэзія / Уклад., сістэмат. тэкстаў, уступ. арт. і камент. М. Я. Грынблата; Падбор нот, характарыстыка напеваў і муз. камент. В. І. Ялатава. Мн., 1971.
37. Радзіны: Абрад. Песні / Уклад. і сістэм. тэкстаў Г. А. Пятроў-скай; Апісанне абрадаў Т. І. Кухаронак; Уступ. арт. і камент. Г. А. Пятроўскай, Г. В. Таўлай, Т. І. Кухаронак. Мн., 1998.
38. *Радченко З.* Сборник малорусских и белорусских народных песен Могилевской губернии Гомельского уезда Дятловской во-лости. СПб., 1911.

Репозиторий ВГУ

39. *Романов Е. Р.* Белорусский сборник. Вып. 7: Белорусские народные мелодии. Песни сезонные, обрядовые, игорные, танцы, духовные стихи. Вильна, 1910.
40. *Сахараў С. П.* Народная творчасць Латгальскіх і Ілукстэнскіх беларусаў. Вып. 1. Рыга, 1940.
41. *Свитова К. Г.* Народные песни Брянской области. М., 1966.
42. Себежские песни, напетые Надеждой Филипповной Кортенко / Под ред. Ф. Рубцова. М.; Л., 1970.
43. Торопецкие песни. Песни родины М. Мусоргского / Запись, сост. и коммент. И. Земцовского. Л., 1967.
44. Традиционная музыка русского Поозерья (по материалам экспедиций 1971–1992 гг.) / Сост. и коммент. Е. Н. Разумовской. СПб., 1998.
45. *Харьков В.* Русские народные песни Смоленской области / Под общ. ред. С. В. Аксюка, В. М. Беляева. М., 1956.
46. *Чуркін М.* Беларускія народныя песні і танцы: Музычна-фальклорны зборнік / Пад агул. рэд. М. І. Аладава, М. Я. Грын-блата. Мн., 1949.
47. *Чуркін М.* Беларускія народныя песні / Пад агул. рэд. Р. Р. Шырмы і М. Я. Грынблата. Мн., 1959.
48. *Ширма Г.* Двести белорусских народных песен / Под общ. ред. С. В. Аксюка. М., 1958.
49. *Эвальд З. В.* Песни Белорусского Полесья / Под ред. Е. В. Гиппиуса; Сост. и текстолог. подгот. к печати З. Я. Можей-ко; Ред. бел. текстов М. Я. Гринблата. М., 1979.
50. *Янчук Н. А.* По Минской губернии: Заметки из поездки 1886 г. // Известия ОЛЕАЭ: Труды этнографического отдела. Т. 61. Кн. 9. Вып. 1. М., 1889.
51. Bieiaruskija pieњni z nytami / Sabrau i wydau A. Hrynewiи. T. 1. Pieciarburh, 1910.
52. Bieiaruskija pieњni z nytami / Sabrali A. Hrinewiи i A. Ziaziula. T. 1. Pieciarburh, 1910; T. 2. Pieciarburh, 1912.
53. *Иerny A.* Pieњni biaioruskie z powiatu Dziњnienskiego gubernii Wilecskiej // Zbiyr wiadomoњci do antropologii Krajowej. T. 18. Krakyw, 1895. S. 192–244.
54. *Federowski M.* Lud Biaioruski: Materiaiy do etnografii siowianskiej zgromadzone w latach 1877–1905. T. 5: Pieњni. Warszawa, 1958.

АЎДЫЯГРАФІЯ

1. Белорусские народные песни: Этнографический ансамбль села Ананьчицы Солигорского района Минской области / Сост. Л. Костюковец. М., «Мелодия», 1982.
2. Белорусский песенный фольклор: Северо-восточная зона / Сост. З. Можейко. М., «Мелодия», 1986.
3. Белорусский музыкальный фольклор / Сост. З. Можейко, И. Назина, Т. Варфоломеева. Экспед. записи Фольклорной комис-сии СК Белоруссии 1960–1980 гг. М., «Мелодия», 1990. 2 грп. (Серия «Музыкальное творчество народов СССР: Антология»).
4. Календарные песни Белорусского Полесья: Из собрания Фонограмархива Пушкинского дома / Сост. Ю. Марченко. М., «Мелодия», 1983.
5. Musical Folklore of the Polessye / BYELORUSSIA, AUVIDIS / IICMSD / UNESCO COLLECTION, 1981, 1988. («Musics and Musicians of the World»). Музыкальный фольклор Белорусского Полесья / Сост. З. Можейко, И. Назина. ЮНЕСКО, 1981, 1988. 2-е изд. (Серия «Музыка и музыканты мира»).
6. Песни Смоленской обл., напетые М. Корнеевой / Аннот. Р. Галайской. С 22-11397 / 8.
7. Песни Смоленщины: Починковский народный женский хор (на местном диалекте). Календарные, свадебные, хороводные, лирические песни, соло и хор. К 175-летию со дня рождения М. И. Глинки / Сост. и аннот. И. А. Богданова, С. В. Пьянко-вой. Записи 1978 г. Выпуск 1981 г. С 20 – 13807 / 08.
8. Традиционная музыка Русского Поозерья (по материалам экспедиций 1981–1992 гг.) / Сост. Е. Разумовская. Реставр. Поле-вых записей С. Важов. Кассеты 1 – 3. СПб., «Композитор», 1998.
9. Традиционное искусство Поозерья: Обрядовая музыка / Сост. А. Ромодин, И. Ромодина. М., «Мелодия», 1989.
10. Традиционное искусство Поозерья: Вечериночная музыка / Сост. А. Ромодин, И. Ромодина. М., «Мелодия», 1990.
11. Традиционные песни Полесья: Из собрания Фонограмархива Пушкинского дома / Сост. Л. Петрова, Ю. Марченко. М., «Ме-лодия», 1989.
12. Фольклорные ансамбли д. Орменка Брянской обл., д. Ля-ховки Витебской обл., 1978. / Аннот. Н. Савельевой, Т. Карнаух. С 20-09809 / 10.
13. Фольклор Псковской обл. Усвятские песни / Сост. и аннот. Е. Разумовской. Пластинка 1: Календарные песни. С 20-08833 / 34.
14. Фольклор Псковской обл. Усвятские песни / Сост. и аннот. Е. Разумовской. Пластинка 2: Свадебные песни. С 20-09047 / 48.

Репозиторий ВГУ

КІНА-, ВІДЭАГРАФІЯ

1. Полесские колядки / Сцен. З. Можейко. – Белорусьфильм, «Летапіс», 1972.
2. Голоса веков / Сцен. З. Можейко. – Белорусьфильм, «Летапіс», 1979.
3. Память столетий / Сцен. З. Можейко. – Белорусьфильм, «Летапіс», 1982.
4. Полесские свадьбы / Сцен. З. Можейко. – Белорусьфильм, «Летапіс», 1986.
5. Цимбальный звон («Гуделка») / Сцен. А. Каневский. – Белорусьфильм, 1988.
6. Пранясі, Божа, хмару (Ой, жураўка, жураўка) / Сцэн. З. Мажэйка. – Беларусьфільм, «Летапіс», 1990.
7. Грай, скрыпка, грай / Сцэн. І. Назіна. – Белвідэацэнтр, 1992.
8. Галасы зямлі маёй / Сцэн. І. Назіна, Р. Гамзовіч. – Бел-відэацэнтр, 1993.
9. Крывыя вечары / Сцэн. З. Мажэйка. – Беларусьфільм, «Летапіс», 1993.
10. Зачараваная дудка: З гісторыі беларускіх музычных інстру-ментаў. Фільм першы / Сцэн. І. Назіна. – Белвідэацэнтр, 1994.
11. Труба і рог: З гісторыі беларускіх музычных інструментаў. Фільм другі / Сцэн. І. Назіна. – Белвідэацэнтр, 1995.
12. Цымбаліста / Сцэн. І. Назіна. Беларусьфільм, «Летапіс», 1995.
13. Рассыпушка / Сцэн. Г. Таўлай. Белвідэацэнтр, 1995.
14. Мужчынскі рой (Дзятлаўскія дзяды) / Сцэн. І. Мацыеўскі. Белтэлефільм, 1996.
15. Бубен і барабан / Сцэн. І. Назіна. – Белвідэацэнтр, 1997.
16. Рух зямлі / Сцэн. З. Мажэйка. – Беларусьфільм, «Летапіс», 1999.

ПРАГРАМНАЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ:

Музыкальное образование: историко-теоретическая подготовка учителя музыки. Программы дисциплин предметной подготовки по специальности 030700 - Музыкальное образование. М., = Флинта = Наука, 1999.

Народное музыкальное творчество. Программа для музыкальных училищ и училищ искусств. М., - 1988.

Народное музыкальное творчество. Программа-конспект. / Для музыкальных училищ по специальности № 2107 «Теория музыки». Сост. Е.М.Фраёнова М., 1983.

Музычны фальклор. Праграма для музычных вучылішч.
Уклад. Сіневіч І.Я. Мн., 1999.

Беларускі музычны фальклор:праграма-канспект для музычных ВНУ.
Уклад.Якіменка Т.С.Мн.,2001г.

Репозиторий ВГУ

Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі. 220030 г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 30. Ліцэнзія ЛВ № 109. Выдана 02.12.1997.

Репозиторий ВГУ